SANCTI BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,

S. R. E. CARDINALIS,

Episcopi Albanensis,

Seraphici Doctoris Ecclesiæ,

SPECULUM

Disciplinæ ad Novitios, et de Profectu Religiosorum;

Item

Epistola; Memoralia XXV. pietatis eximia documenta

COMPLECTENS,

pro usu Fratrum Minorum Observantium Provinciæ Litvanæ

REIMPRESSUM

Annô Dni 1752.

VILNÆ

Typis S. R. M. Academicis Soc: JESU.

[illegible] Erem: Camald[illegible]

Offert [illegible] [illegible] Minor[illegible]

F. ADRIANUS
PAULI
ARLEBECANUS
BENEVOLO LECTORI.

Accipe Minimis Magno Doctore libellum,
Virtutis speculum, qui cupis esse pius.
Panditur hinc sancti Profectus semita plana:
Panditur excellens Religionis iter.
Sordibus absterſis, videas in margine juncta
Tam loca Scripturæ, quàm monumenta Patrum.
Immemores sensus affixus dirigit Index.
Utere. Qui modicum spreverit, usque cadet.

Manus

DIſciplinæ complures, quo faciliùs inducantur, habẽt ſuas Iſagogas, velut prima artium rudimenta, quæ candidatis ſuis ad altiora viam commonſtrant. In hunc modum noſter Ordo Seraphicus, quinque verba (Religioſorum Manum appellant) ceu elementa quædam ſuis tyronibus ab initio tradit. Hæc cùm ipſi tanquam digitos ſuos tenuerint, paratiores efficiunt ad ſublimiora pietatis & ſapientiæ ſtudia capeſſenda. Quare operæ pretium me facturum putavi, ſi ea in gratiam Novitiorũ noſtrorum ex ſacris literis explicarem, & ad juvandam memoriam brevibus rhythmis comprehenderem.

Joã. 6.
31. 1. Ad quid venisti?
Col: 3.5 Non velle meum facere:
Mat: 16 Sed passiones vincere.
24.
Ps. 83. Sanctamqué crucem tollere;
8. Et in dies proficere.

Joã. 21. 2. Quid ad te?
18. Defectus vides? Quid ad te?
1. Cor: Qui stas, cura non cadere.
10. 11.
Deut. 4 Attende tibi, nosce te.
9. Mitemqué Jesum sequere.
Joã. 21.
22.

3. Est mea culpa?
Si cupis esse amabilis;
Fatere culpam jugiter:
1. Jo. 1. Peccator es; Humiliter
Luc: 17
10. Dic, servus sum inutilis.

4. Libenter.
Col: 3. Omne quodcunq; facitis,
23.
Eph: 6. Fideliter ex animo,
7. Hominibus & Domino;
Eph: 6.
6. Non servientes oculis.

5. Deo

5. Deo gratias.
In omni quod obvenerit,
Laudato semper Dominum: 1. Th. 5. 17.
Bonum malumve fuerit, Job 1. 21.
Hunc solùm specta terminum. Ps. 71. 23.

1. PRIMUM monet, ut meminerimus illius diei, in qua egressi sumus de Ægypto, & alacriter ad terram promissam eũtes, de transitu non faciamus reditum. Sed affectibus, quasi Regibus Chananæorum superatis, in virtutibus promoveamus, Quod Religiosorum omnium spectat vocatio. Exod. 13. 3.

2. SECUNDUM insinuat nobis, ut si quid humani in fratrũ grege contingat, non moveamur. Nam in quemcunq; angulum se quis abdiderit in hoc mundo, inveniet homines, á

quibus humana omnia aliena esse non possunt. Duo igitur nobis sunt observanda. Prius, nos ipsos ut penitius inspiciamꝰ; alterũ, ut Christũ pietatis
Matt: 11. 29. ducem adspiciamus, quem securè imitari possimus.

3. TERTIUM præparat ad humilitatem, omnium virtutum matrem. Quotidie in multis offendimus omnes, sæpissimè cadimus, & tam inopes virtutum sumus, ut sufficientes non
2. Cor: 31. 8. simus boni aliquid cogitare à nobis quasi ex nobis. Atqué etiam bona si quæ videmur operari, ut plurimùm coram Domino bona non sunt. Quod cùm custodiosè consideramus, haud facilè extollemur, indignitatem propriã agnoscentes.

4. QUARTUM reddit nos

Deo & hominibus longè gratissimos: quando si quod præcipitur faciendum; non tergiversando aut dissimulando, lubenti animo promptoq; faciamus: non quærentes quæ nostra sunt, sed commodum aliorum: cogitationes oculum divinæ Majestatis nunquã dormitare, sed intueri õnia, in cujus gloriam universa agenda, docente Apostolo, didicimus. 1. Cor. 10.33. 1. Cor. 10.31.

5. QUINTUM deducit ad omnium actionum metam Deũ, in quo tranquillè quiescimus. Ab eo ducimus originem, ad eũ properamꝰ omnes. Etenĩ ipse est Alpha & Omega, principiũ & finis, quem in omnibꝰ velut unicum scopum collimare debemus. Faxit Dnus Jesus, ut hunc ipsum attingamus, & æterna præmia consequamur, A. Apoc. 1. 1.

INDEX CAPITUM
SPECULI DISCIPLINÆ.

Pars prima de præparatoriis ad disciplinam tractat. Deinde Sigillatim de disciplina in omnibus apprehendenda.

12.

PARS SECUNDA.

Supradictorum eſt recollectio. ſalutaris monita noviter profeſſis adponens, cùm aliis, tum de puritate mentis ſtudioſè ſervanda.

Pro-

Proverb: 4. 13.

Tene diſciplinam, ne dimittas eam: cuſtodi illam, quia ipſa eſt vita tua.

D. Cæcilius Cyprianus.

Diſciplina cuſtos ſpei, retinaculum fidei, dux itineris ſalutaris, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magiſtra virtutis, facit in Chriſto manere ſemper, ac jugiter Deo vivere, & ad promiſſa cœleſtia & divina præmia pervenire. Hanc & ſectari ſalubre eſt, & averſari ac negligere letale. De diſciplina & habitu virginum.

S. Bernardus.

Diſciplina non jam conſtrin- 1. Ti: 9.
git liberum, ſecundum illud:

Justis non est lex posita, sed voluntarium regit, & dirigit in viam pacis. Serm: 4. de Assũpt: B. MARIÆ.

Seneca.

Pars virtutis disciplinâ constat, pars exercitatione. Et discas oportet, & quod didicisti agendo confirmes. Epist: 95.

SAN-

SANCTI BONAVENTURÆ Ordinis Minorum, S.R.E. CARDINALIS, Episcopi Albanensis, Seraphici Doctoris Ecclesiæ, in Speculum disciplinæ ad Novitios

PROLOGUS.

1. *AD honestatem tendentes, inprimis necessariũ habent, ut per exercitiũ disciplinæ, virtutis titulũ citiùs apprehẽdere possint. Nã (ut ait Hugo de S. Victore)* usus disciplinæ ad virtutem animum dirigit; virtus autem, ad beatitudinem perducit: ac per hoc (*inquit*) exercitium disciplinæ esse debet

Disciplina inprimis apprehendenda. tom: 2. instit: monast: ad novit: in prologo.

bet

bet noſtra inchoatio, virtus perfectio, præmiũ virtutis æterna beatitudo. *Verùm qui diſciplinã in novæ converſationis initio negligit, ad eam poſt modũ difficilè applicat; & formã quã primò quis recipit, vix deponit.*

Pro: 22. 6. Adoleſcens *namq;* juxta viam ſuam etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea. *Optima vivẽdi forma eligenda eſt, quam reddat aſvetudo jucundam.*

Primus ad virtutem gradus, defect9 cognitio. 2. *Primus autem ad profectũ grad9, defect9 cognitio, magnaque omnino prudẽti ſecuritas, vivendi modũ noviſſe congruũ, pro varia rerum & accidentiũ qualitate, nec minimũ eſt contemnere minima, quæ non minimã moribus maculã, eo turpiùs neglectui habita ingerunt, quo vi-*

tari faciliùs cognita valuerũt. Proinde qui ſpiritu Dei agũtur, moralibus documẽtis intendũt; quæ tamen ſuperbi & fatui cõtemnentes, nunc ſuperſtitiones, nunc ceremonias vocant; aut certè calumniis fucatis impugnãt. nec *enim* ſtultus verba prudentiæ recipit: niſi ea dixeris, quæ verſantur in corde ejus. Prov: 18. 1.

3. *Hic ergo tractatulus per ſuperiorum impoſitionem exactus, rudi quidem juxta ſcribentis ruditatem, & intenti exigentiam, ſtylo, ex diminutis quoq; ac nudis, ob brevitatem, incompactisq; interdum, ſed congruis pro morum traditione ſententiis editus, novis Chriſti diſcipulis, pro aliquali ſpeculo inſpiciendus proponitur: ut per pauca ſibi propoſita, occaſionaliter* Speculũ hunc librorũ vocat.

liter

liter fiāt in pluribus cautiores.
Prov.9.9. Da sapienti occasionē, *ait Salomon*, & addetur ei sapientia.

Prudē-tia se nonnū-quā aliis accōmodat.
Senec. lib. de virtutibus. cap: Prudētia.
Simile elegās.

4. *Attendant tamē quædā hic accipienda fore communiter, & magis & minꝰ pro loco & tempore observanda: licet non sēper pro singulis conditionū modificatio replicetur. Prudens*, ut rerū varietas exigit, ita se accōmodat tēpori, non se in aliquibus mutans, sed potiùs aptans: sicut manus quæ eadem est cùm in palmam extenditur, & cùm in pugillū constringitur. *Nec moveat, si quæ pro junioribꝰ impertinentia videātur. Provide junior in his sæpè, quæ ipsū excedūt, instruitur: ut seniorum se proposito applicans, sit quantū congruit aptior ad agenda, cautior ad cavenda.*

5. Pro-

5. *Prolixitatem, fortè tetricus si quis fuerit inspector, causabitur: sed necessariam in expertis dicendorum expressionem advertat; nec facilè rudes, (pro quibus est opera) generalibus posse commatibus, id est brevibus & incompletis sententiis erudiri, aut concisis passim proficere paradoxis, unoq; nihilominus noverit: titulo multa quandoq; perstringi, quæ specialem requirerent explicanda tractatum.* Libri prolixitas utilitate compēsatur.

6. *Duas autem particulas, principalem videlicet, & incidentalem, hujus operis series habet. Principalis dividitur in duas, in quarum prima de præparatoriis ad disciplinam, & aliquibus ejus effectibus incidenter, in secunda de ipsa ple-* Divisio libri.

plenius tractatur. Præparatoria sunt per modum principii, medii, & postremi, depositio vetustatis, stabilitas mentis adversus tentationes diaboli, & subjectionis humilitas. Primum præparationem inchoat; secundum continuat; tertium verò consummat. Servanda erit ubiq; majorum & minorum paragraphorum distinctio, ad seriei & ordinis evidentiam ampliorem.

SANCTI BONAVENTURÆ Ordinis Minorum, S.R.E. CARDINALIS, Episcopi Albanensis, Seraphici Doctoris Ecclesiæ, Speculi disciplinæ ad Novitios

PARS PRIMA.

De præparatoriis ad disciplinam, De vetustatis depositione

CAPUT I.

1. DEponendus est, secundùm Apostolum, *vetus homo, & induendus est novus.* quod perfectè implent, qui trã- sitoriis abdicatis, non solùm Eph:4. 22. Transitoria omnia in primis abdicãda.

pecca-

peccata, verumetiam occasiones fugiunt peccatorum; veterique fermento per puram confessionem pleniùs expurgato, in vitæ novitate perfecta, soli præeligunt Domino militare. In odore igitur ungventorum Christi, per compendiosam & tutam sacræ religionis semitã currere cupientes, priùs rerum temporalium fasciculos deprimentes abjiciant: ut ab omni tam possessione, quàm cura penitùs expediti, Christum Dominum expeditè sequantur, & non sint eis tentationis occasio vel ruinæ. Quòd si ante religionis ingressũ nõ fuerint expediti; post ingressum saltem expeditionem hujusmodi per alias personas, vel per literas,

juxta superioris arbitriũ quãta possunt acceleratione procurent; non expectatis opportunitatibus, aut utilitatibꝰ deceptoriis, quas frequenter diabolꝰ sub specie pietatis suggerit. Summa sit eis utilitas, utilitates hujus mundi contemnere propter Christũ, juxta verbum S. Hieronymi: *Nemo renũciaturus sæculo, bene potest vendere, quæ contempsit ut venderet. Si habes,* inquit, *in potestate rem tuã, vende: si non habes, projice. totũ Deo dedit, qui seipsum obtulit.* Epist: 10. 3. ad Paulin: in fine.

2. Post religionis ingressũ cõtinuò debent cõfessioni faciẽdæ vacare: & de omnibus quæ in sæculo à pueritia commiserunt, ad memoriam, quantum poterũt, studiosa solicitudine Cõfessioni generali vacãdũ novitio.

revo-

revocatis, generaliter cōfiteri. *Malorū nāq; confeſſio, initiū eſt bonorum.* Ordinis ergo ſtatus rejicit res atqué reatus.

De conſtātiâ mentis, & cautelâ contra tentationes diabolicas.

CAPUT II.

1. QUoniam autem Pharao perſequitur Iſrâélē fu-
Exod: 14. 5. gientem; & contemptus ſurgit in ſcandala, nunc apertè, nunc occultè, ſub ſpecie boni periculoſius tentans; faciant quod ſcriptum eſt, *Fili accedens ad*
Eccl: 2. 1. *ſervitutē Dei, ſta in juſtitia & timore: & præpara animā tuā ad tentationem.* Solent præcipuè vires tentationi præbere fluctuatio mentis circa propoſitū ingreſſuræ vel ingreſſæ religionis; tarda tepidaq; repulſio, & dejectio ſpiritus deſola-

Nō fluctuādū in bono propoſito.

ti.

ti. Ea propter inprimis in proposito sancto cor suum omnino stabiliant & confirment: ne velut arundo diversis ventorũ flatibꝰ agitati vacillent. *Optimũ est* (inquit Apost:) *gratia stabilire cor.* Et Prosper agit: *Quẽlibet hominem donec se, in eo quod elegerit, certa definitione confirmet, velut in quodã deliberationis incertæ bivio constitutũ; discerpit ipsa diversitas voluntatũ. Virtus* (inquit) *hortatur & provocat, ut definitionis ambiguitate deposita, propositũ spirituale suscipiat, perseveraturũ se in suscepti labore propositi, non sua possibilitate, sed Domini miseratione cõfidet. Cogitet quãti & quãtæ potuerunt & possũt, quod se posse desperat. Unde illi potuerunt, inde se posse firmiter credat.*

Hebr: 13. 9.

3. de vita cõt; 10.

credat. Meminerit illud Apostoli, *Fidelis Deus, qui vocavit vos, qui etiam faciet*. &, *Qui sperant in Domino, mutabũt fortitudinem: current & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient.*

1. Tes: 5. 24. Isa: 40. 31.

Tentationũ initiis absq; mora resistẽdum.

2. Ad hæc, tentationum & cogitationum malarum viriliter principiis, & absqué moræ dispendio est obstandũ. Quod si earum insultus spiritum inquietent; non solùm familiaris confessor, verumetiam fratres alii seniores sunt in adjutorium advocandi: ut unius debilitas multorum adjutorio sustẽtetur. *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma.* Qui autem vulnus detegere, vel auxilium petere negligit, sua non immeritò negligentiâ perit.

Prov: 18. 19.

3. De-

3. Deniq; cùm diabolus, servi Dei spiritum per tristitiam dejicere studeat, ipsam, si quãdo irrepserit, citiùs repellentes, Christo Domino, qui datorem hilarem diligit, in cordis lætitia famulentur: attendentes solicitè, ne de sua unquam vocatione ingrati aut tepidi regratiatores appareãt corã Deo, *ubi sol radiat gratiæ nubilum turbationis abscedit. Solet in aqua turbida latere piscaturus animã coluber tortuosus. Maximũ inhabitantis gratiæ signum, spiritualis lætitia.* Porrò qui vocantis gratiam non agnoscit, indignum se vocationis fructu constituit. Beneficiis ingratus exhibitis, ineptus efficitur exhibendis. Tristitia animũ dejiciens citò repellenda.

4. *Valet quoq; interdum conversis, pro animæ salute, mutatio loci.* Juvat aliquãdo

mutatio loci. *loci. Plerumque enim dum mutatur locus, mutatur & mentis affectus.* Valet pro mentis tentationibus impulsæ præsidio; valet pro morum citiùs ac perfectiùs assequendo peculio, extra cognationem & patriam, vel ad tempus secedere.

Isidor lib: 2. de sũmo bono 5. 10. sen: 7.

Sæpe & ferventer orãdum. 5. Verùm, quia per se nullo modo sufficerent, ad machinamenta diaboli repellenda, ad Christum, propter quem omnia contempserunt, qui est tentatorum refugium & debilium fortitudo, qui se fideliter invocantibus *facit cum tentatione proventum*, ut valeant sustinere, crebris supplicationibus & devotis recurrant: ut qui eos dignatus est de fornace Babylonis eripere, bonum in eis perficiat quod incepit. *Frequens & fervens oratio, dissipat omne malum.*

1. Cor: 10. 23.

malum. Ollæ ferventi muſcæ non inſident.

Quomodo neceſſaria ſit ad diſciplinæ ſuſceptionem humilitas.

CAPUT III.

1. DEniqué, quoniam (ut ait Hugo) *Sicut cera, niſi prius emollita fuerit, formam non recipit: ſic & homo quidem ad formam virtutum non flectitur, niſi ab omni elationis & cõtradictionis rigore, per humilitatẽ humilietur*: neceſſe habent qui diſciplinæ cupiunt moribus informari, ut humilitatis radicem in corde figere ſtudeant: & tumorem propriæ voluntatis, præſumptionis & irreverentiæ vitia, quæ à ſuperbia procedere ſolent, tam in re, quàm in ſigno vigilantiùs caveant: ut humilitas ancillæ

tom: 2. inſtit: mon: ad monit: c. 7.

Humilitas locũ parat diſciplinæ.

more, locum præparet disciplinæ.

De captivatione voluntatis propriæ.
CAPUT IIII.

1. VOluntatem itaq; propriã ingenti curent studio captivare. Quid enim prodest sub unius ordinatione viventibus, *quod facultates suas abjiciunt, si proprias voluntates non relinquunt: cùm sit præstantiùs voluntatibus renunciàre, quàm rebus?* Tota religionis perfectio in voluntatis propriæ abdicatione consistit: quare potissimũ perfectionis & disciplinæ industrius appetitor, voluntatibus propriis edomandis, & præsidentium nutui subjugãdis invigilat.

In volũtatis propriæ abdicatione tota religionis perfectio.

2. Pro-

2. Profectò in duob9 erit subjectæ probatio voluntatis, si videlicet in sibi injunctis devotè obediat; & in agendis suis semper habere auctoritatem obedientiæ non omittat. Primi, hoc est, obedientiæ in injunctis, patet necessitas, patet & meriti magnitudo. *Nam quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamē certū displicere Deo; hoc omnino accipiendum est, quasi præcipiat Deus.* In mādatis obediētiæ necessitas.

3. Ad meritū etiam melior est obedientia, quàm victimæ, sanctæq; obedientiæ holocausto, nihil Deo gratius exhibetur. Nemo ad perfectionis semitam currendam magis expeditus, quàm verus obediens. Quamobrem obediētiæ filij, se totos ad obediedum exponant; moxq; ut Prælati vo- Meritū in obediēdo.

cem audierint, quasi divinitus imperetur, moram pati nesciant, sed relictis omnibꝰ ad injuncta quæque fideliter exsequenda, prompta devotione consurgant: ut vicino Obediētiæ pede, velut uno momento, jubentis vocem, facti exhibitione sequantur. *Perfecta obediētia sua imperfecta reliquit.* Quin imò nec bonus obediens verbū exspectat, ubi de superioris sibi constiterit voluntate.

Optimus obedientiæ gradus.

4. *Illum autē optimum dixerim obedientiæ gradum, cùm eo animo opus injunctū recipitur, quo & præcipitur: cùm ex volūtate jubentis, pendet intentio exsequentis. Nunquam de majorum sentētia judicēt, quorū officii est obedire. & implere quæ jussa sunt.* Deinde si ad profectum volunt obedientiæ pervenire; constan-

constanti secum deliberatione proponant, devotè semper ad omnia obedire. *Si quid igitur grave vel impossibile fortè injũgitur: suscipiant quidem cum omni mansvetudine jubẽtis imperiũ. Quòd si omnino suarũ viriũ pondus excedat; impossibilitatis suæ causas, ei, qui præest, patiẽter & oportunè insinuent, non superbiendo vel cõtradicẽdo, vel aliàs levi murmure resistẽdo, si adhuc superior in sua mãserit sentẽtia: ita sibi noverint expedire, & ex charitate de adjutorio Dei cõfisi, obediant.* S. Bened: Reg: cap: 68. *Christus factus est pro nobis obediens usq; ad mortem, mortem autem crucis*, qui licet Phil: 2. 8. ad Patrem pro calicis translatione clamaverit, continuò tamen adjunxit, *Verumtamẽ non mea voluntas, sed tua fiat.* Nõ Luc: 22. 8. solùm majoribus, sed sibi etiam

invicem obedientiam certatim
Luc: 6. 30. impendant. Incumbit enim Christi discipulo, ut omni petenti se tribuat; & exemplo Apostoli, voluntarios se omniũ servos constituant; sintqué, ut scriptum est, *Subjecti invicem in timore Christi.*

1. Cor: 9. 19. Ephes: 5. 21. Obedientiæ in agẽdis, auctoritas superiorũ accedat.

5. Secundi necessitas, hoc est, obedientiæ in agendis, ne quid videlicet sine obedientia præsumatur, quia simplicioribus fortè aliquibus minus patet, aliquanta videtur prosecutione tangenda. Habenda est planè in agendis, obedientiæ sanctæ auctoritas; sine qua nec etiam ipsa bona, bona sunt: voluntas siquidem propria, boni virtutem infirmat. Sanctus Bernardus super cantica ait: *Grãde malum propria voluntas, qua fit*, inquit, *ut bona tua, bona non sint.*

Ser: 71. in fine. Nõ voluntas propr.

ſint. Etenim ſi in die jejunii mei, inveniatur voluntas mea; nō tale jejunium elegit Dominus; nec ſapit illi jejunium meum, quod non obedientiam, ſed vitiū volūtatis propriæ ſapit. Et ſubdit; *Ego autem non ſolùm de jejunio, ſed de ſilentio, de vigiliis, de oratione, de lectione, de opere manuum; poſtremò de omni obſervantia monachi, ubi invenitur volūtas ſua in eo, & non obediētia magiſtri ſui, idipſum ſentio; minimè prorſus obſervātias illas etſi bonas in ſe, inter virtutes cenſuerim deputandas.*

6. Itaq; novi Chriſti diſcipuli, ſemetipſos penitus abnegantes, in agendis ſuis, id eſt, in operationibus, locutionibus & rerum quarumlibet uſu, non propriam voluntatem, ſed ſuperiorum, in omnibus diſpoſi-

In operibus Cōventualib9 cōmunibus non est opus speciali obedientia.

tionem sequantur. Pro quibus tamen sit specialis eorū licentia vel assensus habendus, considerari oportet. Et primò, circa operationes videndum, quòd earum quædam communes seu conventuales, quædam speciales seu personales esse noscuntur. Specialium etiam quædam ad proximum, quædam ad personā pertinent operantis. Pro conventualibus, quæ commune simul attingunt collegium exequendi non est licentia, requirenda: cùm ad hujusmodi sit eatenus superiorum licentia, imò impositio generalis, ut ea (quæ sive in choro, sive in refectorio, sive alibi, modo prædicto, ad vitæ conventualis consvetudinem pertinent) nullus convētualis auctoritate propria, præter

ter evidentem necessitatem licitè prætermittat. Inde est, quòd ab officio chori, ab aliqua videlicet hora Canonica, vel à communi conventus refectione, aut à conventualibus aliis, quemqué absq; licentia emanere, vel assistentem recedere, his needũ in collegio consummatis, non licet.

7. Pro specialibus ad proximi alterius fratris necessitatem spectantibus, nullum communis seu conventualis vitæ, cõsvetudini, aut executioni specialiter injunctorum impedimentum præstantibus, nequaquam ad superiores, sicut nec pro communibus, pro licentia dixerim recurrendum: cùm secundùm Apostolum, *Alter alterius onera portare; & per charitatẽ spiritûs servire invicem*

Sicut nec in specialib9 ad proximũ cõmunia nõ impediẽtibus.

Gal: 6. 2. Gal: 5. 13.

cem

cem debeamus. Verumtamen, tempore quo conventualia, vel alia injuncta fieri debent, non sunt præter licentiam specialia seu gratuita hujusmodi facienda. Illa quoqué, quæ ad quotidiana communium officiorũ obsequia, vel ad proximi necessitatem non pertinent corporalem; quale est scribere in quaterno, & alia hujusmodi similia, maximè si occupationē prolixiorem inducunt, agenda sunt de superiorum assensu.

Specialia personalia sine licentia non facienda.

8. Pro specialibꝰ ad personã operantis spectantibus, sive ad carnis mortificationem pertineant; ut sũt vigiliæ nimis longæ, vel abstinentiæ singulares; sive ad exercitium spectent operis manualis per se vel per alium faciendi; licentia quæratur, sine qua Religiosus

suas

suas singularitates facere nõ debet: quippe *cui nec corpus suũ habere licet in propria potestate. Et quod sine permissione patris spiritualis fit, præsũptioni deputabitur & vanæ gloriæ non mercedi.* Nec potest sibi operari pro volito, sive pro scribendo, sive alia faciendo, sive in rebus suo usui deputatis, ut sunt libri, vestes, lecti, & alia hujusmodi, aliter immutando. Incongruè quoquè pro uno, res pluribus servitura mutatur. Fit res frequenter ex mutatione deterior: & quod mihi studiosè coapto, aliis discoapto. Hæc de operibus. Nec tamen negaverim, ad minima seu exilia quædam, & vix reputanda alicujus momenti, solam sufficere connivenriam Prælatorum.

2. Med. reg. c. 33. Ibid. c. 49.

9. Circa locutionem hoc teneant,

In lo-

cutione qui modo. neant, ut coram superiore, maximè in Capitulo, sine ejus assensu præhabito non loquantur: aliàs de necessariis & honestis, loco & tempore debitis, loqui prout eis ordinatum fuerit, poterunt inter fratres. Locutio verò cum extraneis, sive sæculares, licet fratribus obsequentes, sive religiosi quilibet fuerint, fratribus novitiis est probationis tempore penitus interdicta, sine fratre professo, qui omnia loquentis verba, & respondentis audiat, sine licẽtia speciali, sine qua nec ad portam, nec ad extraneos ipsis indulgetur accessus. Personis tamen hujusmodi si occurrerint, poterunt inclinare: vel si loco, aut tempus loquendi fuerit, & non potuerint subterfugere, bono modo eos breviter salu-

tare.

tare. Si de loquendo ſecum requiratur ab eis, reſpondere humiliter debent, ſe loquendi aut morandi licentiam non habere. Nulla prorſus alia eorũ audiant verba, nec cum eis aliquatenus ſedeant, vel ulterius commorentur: ſed ſi locutionem neceſſitas exigit vel honeſtas, dicant ad eos, obtenta, ſi poterunt licentia, reverſuros, valequé recedendo potiùs faciant quàm morando. De licentia tamen hujusmodi, Prælato eſt cautiùs providendum, vel ab ipſo tantùm, vel ab eorum inſtructore (qui eſt eis ab ipſo religionis ingreſſu specialiter aſſignandus) ſemper cum præſens in domo fuerit, requiratur: ne à diverſis, non abſq; vitandæ confuſionis periculo, minùs providè concedatur.

10. Cir-

Item in usu rerum.

10. Circa receptionē rerum, distributionem & usum, quoniam à superiorum auctoritate dependent, duo præcipuè subditis attendenda videntur. Primum, ut qui dat aliquid, illud ex officio possit dare, secundũ, ut det quidem, non secundùm propriam voluntatem, sed prout sibi à superiore fuerit cōstitutum. Nec superfluè dixerim ad officium attendendum: qui enim non habet officium administrationis, nihil aliis debet communicare, vel in fraudem horum dimittere potest. Rursus ipsorum officialium officia sunt distincta. Aliis namqué necessariarum rerum procuratio, non tamen procuratarum est distributio commissa: ab illis autem non est absq; licentia recipiendum aliquid spe-

ſpeciale. Aliis autem, juxta diverſa rerum officia, communis diſtributio rerum committitur. Ab his communia ipſa (ſi ordinariè, quando ſcilicet & ubi, vel quomodo, juxta ſui limitationem officii diſtribuere debent, diſtribuunt) licitè recipi poſſunt; qui verò extraordinariè poſtulat, ad licentiam ſuperioris recurrat. Præter communia ſupradicta, quicunqué rem aliquam occultè, ſine ſuperiorum aſſenſu recipit, habet vel utitur, à religionis delirat licẽtia, & quidquid habet, malè habet. Porrò cùm illud proprium eſſe dicatur, de quo diſponere licet juxta propriã voluntatem, omni aſſenſu alio circumſcripto, non pauper ſed dominus reputandus videtur, qui rem quamcunque aliis di- Propriũ quid.

ſtri-

ſtribuendo ut libet, ſine ſuperiorum auctoritate diſpenſat. Res ſunt quidem communes, ſed usûs diſpoſitio pertinet ad Prælatos: ut per eorum curã ſingulis, juxta modum & regulam ſibi à Sanctis Apoſtolis cõſtitutã, *prout unicuiq; opus fuerit, dividantur.* Uſurpatus autem ſine licentia rerum uſus, culpabiliter temerequé præſumitur, & prorſus illicitè vendicatur.

Actor: 2. 45.

Nil recipiendũ clã ſuperiore.

11. Statutum quoq; religioſæ mancipationis evadit, qui in uſu proprio rem aliquam, ſive à parentibus, ſive à quibuſdam aliis recipit; aut quod majoris eſt culpæ, recepta occultans, ſuperiorum indicio non exponit. *Qui rem ſibi collatam celaverit,* Sanctus Auguſtinus *eum furti cenſet in judicio condemnan-*

Reg: 26.

mnandum. Nulla enim res, quã superior non dederit aut permiserit, est licita proprium abdicanti. Sunt qui oblata sibi, sed Prælato mox deferenda recipere licitum existimant: sed regulari privato, receptionem occultam non dixerim esse tutam. In commodandis pro cohabitantium indigentia rebus, non est lex posita charitati. Possum rem fratri petenti exponere concedendam, non tamen impẽdere vendicandam.

12. Proinde fratres novitii, nullatenus sine licentia, nec à se invicem, nequè à fratre, nequé à quocunqué homine rem aliquam, sive tabulas, sive acum, sive aliquid quodlibet accipere, aut dare attentent aliqua ratione. Sic nec literas ad se missas recipiant, aut aliquo casu

Ne minimũ dẽt accipiant novitii sine licẽtia.

casu receptas aperiant, quæ à portitore, vel eo, qui receperit eas, priùs debēt ad superiorem, vel si superior ordinaverit, ad eorum instructorem deferre. Sic nec rem alteriùs fratris usui deputatam, præter ipsius conscientiam occupare licebit. Genus est furti, & plerumqué turbationis occasio, rem fratris usui deditam, eo, si adsit, inscio detinere. Potest fidelis servus & prudens nonnulla pro loco & tempore facere, de tacito vel probabiliter præsumpto superiorum assensu, ad ipsum deniq; finaliter, acta quæqué per ausum hujusmodi relaturus. De cætero, quidquid religiosus boni facit aut dicit, quod suo nõ noverit displicere Prælato, à veræ obedientiæ merito non fraudatur. Felix hæc servitus,

imò

imò glorioſa libertas, qua quis ſponte in regiam venditus ſervitutem, Deum & ejus vicarios potiùs, quàm ſeipſum, ſuper ſe regnare conſtituens, ſuæ prorſus renunciat voluntati. Felix ſervitus.

De præſumptione tàm in re quàm in ſigno.

CAPUT V.

1. PRæſumptionem interiorem & exteriorem ſummopere fugiant. Interiorem; ut ſenſum ſuum ſenſui nõ præferant aliorum; nec de bonis à Deo ſibi collatis inaniter extollantur: imò in tantum cæteris ſe inferiores & viliores ex intimo credant affectu, ut nec ſe aliquid etiam eſſe exiſtiment. Nempè, ſecundum Apoſtolum *qui ſe exiſtimat aliquid eſſe, cùm nihil* Interior præſũptio vitãda. Gal: 6.3

nihil sit, ipse se seducit. Neminē spernant, neminem judicent, cùm frequenter humanum fallatur judicium, & Beato Augustino teste, *sæpe species facti se aliter habet, aliter animus facientis*; piè de omnibus quæ occurrerint sentiant, licet rei non intelligant rationem. Omnia perversæ possunt pervertere mentes.

Cōfes: l. 3. 9.

Et exterior.

2. Exterioris præsumptionis & superbiæ notam, in omni actione sua, gestu & verbo, summo studio fugiant, quæ humilitatis sunt, in omnibus amplexātes. Prætextu actionis, præsumptionem in officiis & in locis evitent. In officiis Prælationis vel Ordinis, aut in aliis, quæ aliquam videntur superioritatem habere, nihil sibi usurpent. *Liber à culpa non est, qui alie-*

In usurpatione officii alieni.

alienum usurpat officium. Præsente superiore, vel alio fratre majore quam ipsi fuerint, ordine constituto, ad incipiendum extraordinariè officium, ad benedicendum cibum vel potum, ad dandum fratribus aquam benedictam; vel ad alia hujusmodi, se nullatenus ingerant. Ad divinum quoqué officium, nequaquam post seniores vel alios majoris ordinis gradu promotos, proprio legant injectu: quoniam quidem nullus omnino, in minori ordine constitutus, post alium majoris ordinis permittendus est legere, nisi necessitate cogente, vel legentium ordine permutato, ut in aliquibus festis fieri solet, præterquam in homilia quantum ad primã lectionem, quam ratione Evangelii, Diaconus legere

legere solet. Lectiones autem quæ de homilia supersunt, nõ sunt ab aliis facilè, quam à Sacerdotibus præsumendæ. In choro, pro dissonantia fortè cantantium, vel ob aliam hujusmodi causam, manum ad formam percutere; in mensa ictu cultelli, vel quomodolibet aliter signum cum sono facere, ab eis tamtummodo fiat, quorum super defectibus chori vel mensæ intendere spectat: nec hujusmodi facilè debent ab aliis usurpari. Multa enim sunt superioribus licita, quæ reprehensibiliter ab aliis præsumũtur.

Luc: 14 8. In loci dignioris occupatione.

3. Ad hæc, quia novissimum eligi locum, magister ipse humilitatis hortatur, locis semper novissimis novitii gaudeant. Et nunquam in choro, vel mẽsa,

ſa, ſeu alibi, ad prima ſe ingerant loca: ſed ea potiùs adeò cautè ac ſedula ſi valuerint provisione declinent, ut vix ab aliis perpendatur. Alias omnino caveant, ne congregationis ordinem turbent, & fiant inter alios pro tumultûs occaſione, notabiles. Cavendum proinde, ne, dum nimis vitatur præſumptio, inordinationis accedat confuſio. Vitanda eſt ubiqué diſconvenientiæ nota, maximè in congregatione. Locus verò ſuperior, ad quem neceſſitas vel ſuperiorum trahit inductio, præſumptionis vitiũ non inducit. *Porrò moleſta eſt humilitas, quæ contentioni deſervit.* Si quando juxta ſuperiorem, vel alios ſeniores neceſſariò ſederint, non ſe nimis applicent juxta eos. Juniori ſiquidem

Moleſta humilitas cõtẽtioni deſerviens.

dem aliquam à seniore distantiam, reverentiæ ritus indicit. Antiquior autem frater in ordine, vel alius in officio præeminens, licet ætate sit junior,
Sap: 4. 9. senior appellatur. *Ætas senectutis vita immaculata.*

Et gestibus. 4. Præsumptionem in gestu, elatum caput, sublimiores oculi, facies vultuosa declarant. Nam, ut ait Prosper, *Erecta*
3. de vita contẽpt: 8. *cervix & truces oculi, & sermo terribilis, nudam superbiam clamant.* Sed quantum per membrorum ministerium potest deprehendi, prima superbiæ o-
Job 22. 29. stensio in oculis esse solet. *Qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur;* Secundùm namq; E-
Matt: 6. 28. vangelium, *si oculus tuus fuerit simplex, totũ corpus lucidum erit,* econtrà, *si nequam, totũ tenebrosum.* Præsumptio etiam

gestûs,

gestûs insignis & nutibus frequenter agnoscitur, ut exempli gratia. Si quis in choro, vel alibi, pro fratrum defectibus, satyricè nubilum vultuositatis assumat; vel levi cachinno, id est, risu; vel motu capitis, oculorum circumlustratione, narium contractione, labiorum compressione, vel alio quovis modo, defectum fratris tacitè arguat vel subsannet, si errante in choro, vel in mensa lectore, submussitet, aut circumspiciat, quasi eum defectus lugentis non lateat, quod frequenter solent facere etiam minùs docti.

5. In locutione etiam notatur praesumptio, si quod dicitur, nõ pertinet ad dicentem, aut dicendi modus aliquem superbiae typum praetendat, aut pro loco, tempore, & personis fuerit

In locutione.

à locutione cessandum. Propter primum, humilis frater de alienis factis inquirẽdis, se nullatenus intromittat, alios fratres docere, regere, arguere, vel eis aliquid imponere non præsumat: quia hoc esset seniorum vel superiorum officium usurpare. *Superbus autem* (ut ait S. Bernardus) *prima die, qua ingreditur, habitare, incipit leges dare.* Potest tamẽ frater, si super aliquo cum instantia requiratur, petentibus super interrogata humiliter respondere, vel insinuare, quod sentit: ita tamen, ut contra resistentes dicta sua pertinaciter nulla ratione defendat. Qui etiam alii, superioris mandatum insinuat super aliquo faciendo, mandati auctoritatem cum humilitate proponat, ne quod denunciat

De vita solitaria ad fratres de mõte Dei, paulo ante mediũ.

ciat ipſe imponere videatur. Si proprium cogatur recommendare officium, nequaquam imperium imponẽtis uſurpet, ſed id ſuppleri à ſociis, obſecratione humili obtineat. Præſumptionem ergo evitat prudens humilitas. Præſumit tamen interdum humiliter, viſceroſa & provida charitas.

6. In modo loquẽdi, vitiũ præſũptionis innuitur, ſi illud quod dicitur, jactanter, impetuosè, amorosè, cõtẽtiosè, deſpectivè vel nimis rigidè proponatur. Svaviter enim & humiliter eſt loquendum. Rurſus qui tempore vel loco ſilentii, aut in ſuperiorum, ſeniorum, aut conventûs præſentia, non comprimit lingvã ſuam, præſumptuoſus & intemperans meritò judicatur. *Loqui in medio magnatorũ* In modo loquendi. Eccl: 31. 13.

Ibid: 11. 8. *torũ non præsumas*, ait Sapiens. Et iterum; *In medio seniorum non adjicias loqui.* Hoc præcipuè intemperantiæ & præsumptionis est nota, si novus frater in ordine, vel junior quispiam seniore præsente, sine ipsius nutu maximè coram extraneis, loqui aut respondere præsumit, nisi ex officio vel commisso habeat prius loqui. 3. de vita cõtẽp: 19. *Temperantiæ est*, ait Prosper, *quod præstamus loquenti seniori silentiũ; quod ipsius ad loquendũ præstolamur imperium.* In præsentia verò conventûs, nullum convenit loqui sine requisito superioris assensu, nisi tantùm se accusando, vel ad interrogata superiori, vel corrigenti ad mẽsam breviter & humiliter respondendo.

In conventu nemini loquendũ est.

7. Et ut breviter voce Sancti Bernar-

Bernardi præſumptuoſū agnoſcas. *Priùs in conventu reſidet, in conſiliis priùs reſpondet, nō vocatus accedit; non miſſus ſe intromittit. Reordinat ordinata, reficit facta.* Vilem ſe ſi non eſt, mineat, æſtimans, & humilem eſſe inter alios erubeſcens. In locis & cæteris, quæ honorem redolent, ſe quibuslibet aliis parificare contendit, audax ipſe ad quælibet ſit frōtuoſus & impudens; quod eſt maximum vitium in neophyto & juvene. *Religionis confuſio, juvenis præſumptuoſus & effrons.* Reprehenſibilis maximè in juvene præſumptio, quem magis humilitas, ſtabilit, verecundia ornat, venuſtat ſimplicitas, timor inſignit, & aptum efficit diſciplinæ, cujus initium eſt. *Qui ſine timore eſt, non poterit juſtificari.*

Præſū-ptuoſi indicia. Tract: de gradi humilitatis in ſeptimo gradu ſuperbiæ.

Eccl: 2. 28.

De Irreverentia

CAPUT VI.

1. IRreverentiæ denique vitium, est humili Dei servo vitandum, cùm scriptum sit:
Rom: 13. 7. *Cui honorem, honorem;* & *Honore invicem prævenientes.* At-
Rom: 12. 10. tenditur irreverentia respectu personarum, loci sacri, & tẽporis, officii divini, & rerum eidem officio specialiter ordinatarum.
Prælatis & senioribus deferẽdum. De irreverentia Prælatis, aut aliis fratribus, ætatis aut prioritatis, aut diuturnitatis in ordine gratia, vel sacri ordinis, vel pro vitæ merito exhibenda, Sanctorum dicta Patrum, & vera humilitas, quæ non solùm Prælatis & senioribus, verumetiam æqualibus & inferioribꝰ, se spontanea subji-

cit

cit voluntate, pleniùs docent, 1. Petr: 2. 17.
& ejus oppositum detestantur.
Non senioribus tantùm, imò &
omnibus honorem Petrus A-
postolus sentiebat exhibendũ.
Deferre humiliter sociis hono-
rem, charitatis est fraternæ fo-
mentum, conscientiæ bonæ il-
lustrisqué animi evidens argu-
mentum. *Vix nisi socio deferas,
cum ipso proficies.* Est præcipuè
conventui, & superioribus de-
ferendum. Conventus quidem
venerabilis, imò *terribilis, ut* Cant: 6. 9.
castrorum acies Christi ordinata.
De superiore Sapiens ait: *In*
medio fratrum, rector eorum in Eccl: 10. 34.
honore. Istis quanto major est
reverentia exhibenda, tanto e-
tiam majoris offensæ arguitur
irreverentia circa ipsos.

2. Sanè committendo & o-
mittendo, irreverentiæ ad i-

Irreverentia quæ fit cõmittẽdo in cõventum.

psos nota contrahitur. Committendo, si coram eis inordinatum quidpiam deliberatè attentetur. Unde non decet coram conventu, in claustro, vel alibi residente, sine debita maturitate & honestate, quantum ad membrorum & habitus dispositionem transire, vel eidem transeunti occurrere, si ab eo valeat commodè declinare; aut tumultum facere coram eo. Magnus utiquè reverentiæ cultus conventuali congregationi debetur: quem qui mussitationibus seu cachinnis, aliavè clamoris vel dissolutionis lascivia, solvere non veretur, aut attritâ fronte superbus, qui artari silentio dedignatur; aut honestatis & religionis ignarus, liquidò comprobatur.

3. Quod autem superiore præsente

sente agitur minùs religiosè vel dicitur, quid eo turpiùs? Propter hoc, qui mala in ejus præsentia cõmittere non veretur, ipsum irrevereri & inhonorare convincitur: magis autem si eum scienter per alicujus insolentiam facti, vel importunitatem verbi temerario ausu molestat. Imò de necessariis, docet beatus Benedictus, *quòd si qua requirenda sunt à majore, cum omni subjectione & humilitate reverẽtiæ requirãtur.* Cum ipso autem Prælato contendere nefas est, & execranda in subdito irreverẽtiæ turpitudo.

Irreverẽtia in superiorem.

Reg: 5. 6.

4. Deniq; tam circa prælatos, quàm circa alios seniores cavendũ, ne in attrectatione, locutione, officiorum recommendatione, ac similibus, aliquid ad eos signum vilificationis

Irreverẽtia in seniorem.

nis appareat. Nunquam junior frater ad senioris fratris caput, aures, vel faciē, quasi applaudendo, vel ob aliam quamlibet causam nisi necessariā, manum apponat, vel aliter cum eo, facto vel verbo, minùs reverenter jocetur. Quando seniores sibi præsentes alloquitur, & si fortè aliquando eorum nomen proprium, ipsis quidem ex reverentia supprimendum, necessariò nominat, semper tamen cognomen subticeat: nisi propter astantes æquivocum specificare cogatur. Seniorum auribus nomen proprium vel cognomen, nisi ex causa junior irreverenter inculcat. Verùm, licet in utilitatis notam nomen proprium exprimi; ex amore vel reverentia supprimi scriptura innuēte

1. Reg: 20. 2. 4. Reg: 5. 13.

nove-

noverimus: ſine vitio tamen palam ſenioribꝰ ipſis exprimitur, quando irreverentiæ notã, mos, modus, & congruentia redimunt. Sæpe quod erat incongruum, neceſſitas, gratia, vel conſvetudo convertit. Sapit autem vitium, ſi ad te verbo vel nutibus ſuperiorem acceſis, ad quem eſt tibi facilis aut liber acceſſus, honeſtiùs enim ad eũ, cui reverentiã debes, tu accedis, quàm ipſum ad te accedere facis. *Nullus etiam frater eſt puro nomine appellandus:* ſed proprio nomini apponẽdũ eſt ſemper religioſæ prænominationis inſigne. Sed nec ſolo cognomine vel nomine patriæ, puta Lõbardus vel Gallicꝰ, frater eſt aliquis nũcupãdꝰ.

Frater ſuo nomine non eſt appellãdꝰ, ut S. Bene. reg: c. 6. 3.

5. Humilia & laborioſa officia recommendari coæqualibus & junio-

Officia æqualib9 cõmendãda.

junioribus, maximè convenit. Quod autem suum quisqué officium, suo dumtaxat compari, ut Acolytus Acolyto, Subdiaconus Subdiacono, & sic de aliis, recommendet, in officio specialiter divino locum habet: ubi personarum non quidem acceptio vitiosa, sed ordinata discretio, juxta cujuslibet statum, & ordinem est habenda; ne Ordinum sancita Patrum auctoritate distinctio confundatur. Propter hoc, etsi cantoris officiũ ad fratres novitios nullo modo pertineat: si tamẽ ad hoc per superiorem cogantur, cautè provideant quòd lectiones, responsoria, & antiphonas distribuant ordinatè, ordinum gradib9 observatis, primas antiphonas majoribus, Prælato, vel Hebdomadario vel Seniori alicui Sacerdoti: vel

vel quando mos habet minoribus in vesperis, nocturno & laudibus, offerentes; deinde post unum vel duos si oportuerit fratres gradus ejusdem ad alios ordinatè secundum gradus Ordinum processuri. Nec facile diversorum in Ordinibus graduũ fratres combinent, aut minora officia in majori Ordine constitutis imponant. Priùs quoquè ordinatos aliis præferendos jura decernunt; nunquam Ordinum confusionem in choro religionem putent: cùm id magis abusionem, irreverentiæquè obnoxium esse constet. *Omnia*, inquit Apostolus, *honestè & ordinatè fiant in vobis.* Et in Paralipomenon de ministris Domini dicitur, quòd *stabant secundùm ordinem suum in ministerio.* Si quis sedilium

1. Cor: 14. 40.

lium chori dumtaxat Ordinē, sine alio personarum delectu, in hujusmodi æstimat observādum: penset si à carpentariis constructus lignorum ordo in sedilibus, sit ordini præferendus Ecclesiastico. In personis servandū in Ecclesia Ecclesiæ ordinem, decrevit auctoritas, æquitas, & honestas.

Irreverentiæ nota in omittendo.

6. Omittendo notam irreverentiæ quis incurrit, quando senioribus & maximè Prælatis, honorem vel obsequium debitum; aut in obsequio ipso, negligit reverentiam exhibere. Aliqua de hoc potiùs expressione patebunt. Honori quis detrahit, si eis humiliter non assurgit, vel eis astantibus ipse sedet. Si deficientibus in choro vel alibi sedibus, locum eis non offert, si eis in choro, in mensa, in

in sedendo, eundo, & hujusmodi, si commodè potest non cedit. Obsequio detrahit, si hæc eorum personis, quãdo palàm egent, non exhibet; si eis in aliquo humili vel laborioso officio, in sui præsentia occupatis, se ad id faciendum vel coadjuvandum non exhibet, si quod ad se ex officio pertinet, eis faciendũ dimittit. Expedit itaqué, ut juniores fratres senioribus fratrib9 humiliter deferentes, eos, in his quæ purè sunt oneris, non honoris agenda, sive ad officium divinum pertineant, sive ad alia humilitatis officia studeant prævenire. Ad providendum de lumine ac libris in choro & extra, ad officium Beatæ Virginis, quãtum ad invitatorium & lectiones, cùm planè dicuntur; officium

Humilia officia juniores seniorib9 nõ permittãt.

cium quoque mortuorum, quã-tum ad primas lectiones; nec non ad horarum versiculos, ubi ad hæc dicenda præsens non fuerit specialiter aliquis assignatus; ad offerendũ aquã pro manibus abluendis, ad levandũ mensas finitis gratiis, & ad ministrandum celebrantibus & altari, quoties necessarium fuerit ex officio suo, sive in minoribus, sive in sacris fuerint ordinibus constituti, soliciti sint & prompti: nec ista aut similia senioribus facienda derelinquant. Erubescat Diaconus vel Subdiaconus vacans, & obtendens officium, quod aptè potest dimittere vel differre; Sacerdote ad missam vice Diaconi, vel Diacono pro Subdiacono, ministrante. Nec magnum est, si hebdomadas casu conti-

nuet;

nuet; graviora passim continuantur officia. Debetur cuilibet ordini gradus suus: nec de gradatioribus est agendum, nisi fortè aliud congrua interdum causa deposcat.

7. In obsequiis eorum, maximè qui vice Christi nostrarum sunt animarum custodes, non est reverentia omittenda per caputii abstractionem, dum eis ministramus aut loquimur, quæ per humilem corporis inclinationem, pro loco & tempore, vel alias per humilem obsequẽdi modum ostenditur. *Superbus autem* (ut ait Prosper) *non observat in obsequiis reverentiã.* Stolidis quibusdam decretum est nulli deferre, discretionem personarum & graduum non curare; curantibus nunc adulationis, nunc acceptionis perfona-

Reverẽdi seniores.

3. de vita õtẽp: 8.

sonarum crimen impingere, & admodùm confusionis amici, ut superioribus de superbia caveant, sibi non cavent. Fœdũ enim irreverentiæ vitium pro religione ostendunt. Humilitatem majoribus exhibendam, Evangelii sanctio & professio
Joã: 20. 3. nostra commendat: nusquam tamen (ut credo) superbiam aliis, seu temerariam paritatis usurpationem indulget. Seniorum est utiq; ut humiliter sentiant, venerationem non appetant, humiles se aliis ac sociales
Eccl: 3. 20. exhibeant. Sapientis est con-
Luc: 22. 26. silium: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus*. Sapientiæ
1. Petr: 5. 6. verò præceptum. *Qui major est vestrûm, fiat sicut junior*. Et Petrus cùm dixisset: *Adolescentes subditi estote senioribus*; pro utrisqué intulit. *Omnes invicem*

humi-

humilitatem insinuate. Cæterū cùm omni indifferenter personæ, humilitas sit quædā turris fortitudinis à facie inimici: nescio quo pacto tamen vis ejus major est in majoribus, & clarioribus clarior comprobatur. Bern. 2. de cōsiderat. paulo post med. Ps. 60. 9.

8. Porrò non solùm respectu personarum, ùt dictum est, verumetiam respectu loci, ùt est Ecclesia, maximè circa altare, irreverentia est vitanda. Circa altare, ut cùm ad ipsum acceditur, maturior & humilior gestus accedentis, & maximè ministrantis devotionem ostendat: nec aliquis cum impetu vel inhonestè accedat. In Ecclesia verò cavendum, ne (quāvis extra canonici tēpus officii,) loquendo vel ridendo, vel aliquo quovis modo minus honestè aliquid fiat. *In aulam regiam* Irreverentia in sacra loca.

Hō: 15. in Ep: ad Heb: in mor: *giam ingressurus* (ait S. Chrysostomus) *oculis, incessu, & habitu te componis: & in Ecclesiam ingressurus, quæ est verè aula regia, rides?*

Irreverentia in festos dies. 9. Est etiam sacro tempori, hoc est, Dominicis diebus & solemnioribus deferendũ: ut in eis à communi operum occupatione cessetur, & divinis officiis attentiùs insistatur. Nã

Instit: mõ: ad novit: cap: 4. ut ait Hugo: *Festi dies aliud studiũ, & aliũ conversandi modum exigunt, atq; aliũ hi, in quibus licet operari, exposcunt. In illis,* inquit, *nos oportet ad celebrãda mysteria divina devotiùs intẽdere, atq; in orationib9 diutiùs perseverare, omnem deniq; actũ, & omnem motum cordis pariter & corporis, divino ministerio mancipare, atq;, ut ita dicam, quadam conversationis novita-*

vitate, festos dies honorare. In cæteris verò diebus, in quib9 operari licet, nullus omnino otios9 apparere debet. De irreverentia in divinis officiis & rebus ad ea spectantibus evitanda infra per reverentiæ positionem agetur.

De Disciplina in generali CAPUT VII.

1. DIcto de præparatoriis ad disciplinam, & aliquib9 ejus effectibus incidenter, sequitur ut de ipsa pleniùs exprimamus; quæ vetustate deposita, animoqué contra hostis insidias stabilito, super radicē humilitatis consurgit. Primò, in generali quid sit, quæ ejus utilitas, qualiter ad ejus perveniatur notitiam, & de ipsius custodia: deinde in speciali dicamus.

Disci- plina quid Insti: mō: ad novit. cap. 10.

mus. *Disciplina est*, (ut ait Hugo) *conversatio bona & honesta, cui parum est mala non agere, sed studet etiam in his quæ benè agit, per cũcta irreprehensibilis apparere. Item, disciplina est omniũ membrorũ motus ordinatus, & dispositio decẽs in omni habitu & actione. Audistis.* inquit, *disciplina quid sit, nunc attendite quã*

Quæ e- jus uti- litas.

utilis & necessaria sit. Disciplina est malorũ desideriorum carcer, frænum lasciviæ, elationis jugũ; quæ domat intemperantiã, levitatẽ ligat, & inordinatos motus mentis suffocat. Sicut enĩ de incõstãtia mẽtis nascitur inordinata motio corporis: ita quoq; dũ corpus per disciplinã stringitur, animus ad cõstantiam solidatur, & paulatim intrinsecùs mens ad quietem componitur, cum per disciplinæ custodiã, mali motus foras

ras

ras fluere non sinuntur. Sed *qui statum mentis perdit, sub sequē ter foris in incōstantiā motionis defluit: atq; in exteriori mobilitate indicat, quòd nulla interiùs radice subsistat.* Unde per Salomonē dicitur. *Homo apostata vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur.*

Greg: curæ past: p. 3. c. 1.: admon 24.

Prov: c. 12.

2. *Sciētiā quæ ad institutionē rectè & honestè vivēdi pertinet, multis modis hominē colligere & cōparare sibi oportet; partī ratione, partī doctrina, partī exēplo, partī meditatione sāctarū scripturarū, partī assidua inspectione operū & morum suorū. Hoc novissimū maximè fortassis præ cæteris necessariū: ut sic scilicet homo in omnibus operibus suis sit circumspectus & providus; & quotidiana discussione cogitatio-*

Hugo ubi sup: c. 1. Quomodo disciplina cōparetur.

Hugo ubi sup. c. 9. Recollectio sedulo servāda quotidie.

D nes

nes locutiones pariter & facta sua, apud semetipsũ examinet. Sapiẽtes quippe sẽper agẽdo discunt, & exercitiũ bonorum operũ, quotidianis profectibus in majorem virtutis agnitionẽ excrescunt. Per experientiã namq; eorũ quæ faciunt, ad ea quæ postea agenda fuerint, cautiores fiunt.

Servãda studiosio ubi neglecta scãdalũ generat.

§. Et quãvis in nullo loco disciplinam suam homo deserere debeat; diligentius tamen & magis solicitè ibi est servãda, ubi neglecta generat scandalũ, vel custodita bonæ imitationis exemplũ. Hinc discernendũ erit, quæ sint illa, quæ in disciplina custodiẽda nunquã intermitti; & quæ rursũ illa sint, quæ pro loco & tẽpore, nũc intermitti, nũc exerceri volent. Sæpe tamen etiam illa, quæ in publico necessaria sũt,

Hugo à S. Vict: l. 2. instit. mõ: ad nov: c. 3.

priùs in secreto exercitationis usũ exposcũt: quia si prorsus ea in occulto negligim9, uti postmodũ eis dũ opus est, in publico nõ valemus; & tũc aut prorsus à disciplina deficiẽtes, intuentibus scandalũ facimus, aut ineptè id, quod in nobis non est, simulare conãtes, irrisionem excitamus.

De disciplina in speciali
CAPUT VIII.

JAm de disciplina in speciali inter fratres & extraneos servanda videndũ. Inter fratres, primò de disciplina circa spiritualia quædam, deinde circa corporalia. Circa spiritualia verò, primo quantum ad amotionem mali, & quantum ad positionem boni, quo ad amotionem mali erit primo de disciplina circa confessionẽ privatam; Partitio.

vatam; deinde circa publicam attendendum. Et cùm disciplina per Hugonem (ùt dictum est) bona & honesta conversatio describatur: in dicēdis de ea ad bonitatē simul & honestatem cōsiderationis est oculus dirigendus.

ubi supà rep: præce.

De disciplina circa Confessionem privatam

CAPUT IX.

1. DE quotidianis offensis, sine quibus hæc vita non ducitur, faciēda est confessio: de privatis privata; de publicis publica, & nihilominus quãdoqué privata. Attendendum est de confessione privata, quibus, quoties, quando, & ubi fieri debeat, & quæ sit circa eam novis fratribus disciplina servanda. Debent superiori, vel,

Cui & queties sit cōfitēdum novitio.

vel, si ipse ordinaverit, instru-
ctori suo, & non alii, nisi ejus
in absentia ei tantùm, quem
superior vel instructor, de su-
periorum assensu, eis duxerit
assignandum, tribus vicibus in
qualibet hebdomada vel plu-
ries, secundum quod necesse
habuerint, indicto sibi tempo-
re & loco, pro Sacramenti re-
verentia, cum diligentia con-
fiteri. Nunquam eis placeat
vicaria confessoris mutatio, ut
nunc uni confiteantur, nũc al-
teri quin potiùs, si quando id
cogat necessitas, notabilia de-
inde ad principalem referant
confessorem, causa tamen de-
votionis, eadem pluribus pos-
sunt confiteri aliter non est cõ-
scientiæ ordinatæ seu puræ, va-
rios quærere confessores. Fit
tamẽ salubriter, ut cui de pec-

catis præteritis semel generaliter quis est confessus, de quotidianis etiam confiteantur eidem, vel novo si hæserit, curatori, suorum denuo vulnerum, perfectè aperiat corruptelam.

Cōfessio fit discreta.

2. Disciplinam circa confessionem discretio, puritas & reverentia probant. Habeant discretionis cautelam, ut antequam ad confessionem accedant, diligenti super confitendis consideratione præhabita, offensas prius suas speciales, deinde alias, seriatim & breviter sine culparum & verborum replicatione inutili, prosequētes, confessionem suam sub prima & ultima culpæ nominatione concludant, aliqua tamen devotioni interdum, vel conscientiæ replicatio indulgetur.

3. Sit

3. Sit & pura confessio; ut confiteatur simpliciter & devotè, sine excusatione, sine accusatione vel nominatione alterius, de quibus habuerit cõscientiam remordentem, nec specialia passim sub generalitate pertranseant. Tentationes suas, & cogitationes malas nulla ratione occultent: non cõtemnant modica, ne paulatim defluant ad majora. In domo namquè, quam subintrans radius solis illuminat, quantumcunquè fuerit præmundata, atomi nihilominus diligentiùs intuenti apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiã minima videt, ac vitiorum laqueos subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgatior, tanto se sordidiorem videbit, & majores

Ea pura.

Eccl. 19. 1.

Simile elegãs.

 causas

causas humilitatis inveniet. Deponẽdæ tamẽ sunt scrupulositates quædã superfluæ, quæ conscientiã in erroris confusionem inducunt.

Cũ reverentia. 4. Reverentiam non solùm interiorem, verumetiam exteriorem decet confitentem habere: ut suo deferens cõfessori, se illi sive in elatione capitis, sive in alia corporis dispositione, si commodè vitare poterit, non coæquet, sed flexis genibus, dum confitetur, nudato ac demisso capite, sit humiliter coram eo.

De disciplina circa confessionem publicam

CAPUT X.

1. OFfensæ publicæ, publicam (ut dictum est) confessionem requirunt, circa quã atten-

attendendum eſt, ubi, de quibus, & qualiter fieri debeat. Confeſſionem hujuſmodi facere debent, aut corã ſuperiore in Capitulo profeſſorum, ſi adeſſe liceat & ſit moris, aut coram inſtructore ſuo, quando tenet eis capitulum ſeparatim; aut alibi privatè coram aliquo vel aliquibus, ſi privatè offenderint coram eis. Ante omnia ſi perceperint ſe facto vel verbo aliquem vel leviter offendiſſe, ante comeſtionem vel dormitionem, eum humili ſtudeant ſatisfactione placare, & in petitione veniæ prævenire: ne alius præveniẽs de manibus eorum humilitatis mercedem ſubripiat.

Ubi faciẽda cõfeſſio publica, & de quibus.

Offenſus cito humili ſatisfactione placandus.

2. In Capitulo Profeſſorum ſtatim poſt Pretioſa, recommendationibus factis, ſe de mani-

In Capitulo de manifeſtationib9

nifestioribus & majoribus offensis accusent: deinde ipsum Capitulum insimul exituri, & ad locum sibi determinatum, ad quem non sit sæcularium accessus, ituri. Mos tamen jam apud multos providè abnuit, fratres novos in Capitulo satisfacere professorum: sed pro eorum offensis suus ibidem proclamatur seu præmonetur instructor.

Instructor novitios sæpe cõvocans quomodo instituet.

3. In secũdo Capitulo, videlicet Instructoris (quod debet eis tenere duabus vicibus, vel pluries, si superiori videbitur in qualibet septimana) super prædictis satisfaciant, si in primo Capitulo non fuerit satisfactũ, alioquin super notabilibus & apertis (juxta ejusdem instructoris monitiones) offensis & negligentiis se accusent;

qui

qui ſuper his, de quibus ſibi expedire videbitur, eos charitativè corripiens, prout cujuſq; moribus videbitur expedire, ſalutaribus debet inſtruere documentis; cõſiderans diligenter, utrum Deum quærant ex animo; ſi ſint ad orationem vigiles, & ad divinum officium ſoliciti, ſi ad injũcta faciles & devoti, ſi ad correctionem & opprobria patientes: ut ſic de moribus eorum & propoſito, habeatur plenior certitudo. Matrem ſe illis in lenitatis dulcedine, patrem in correctionis cenſura exhibeat. Sit ſeverior judicio, quàm ſermone. *Qui dulcis eſt eloquio, majora reperiet.* Nec oportet quòd eis pœnitentiam coram toto conventu publicè faciendam, ſine conſenſu ſuperioris imponat.

Notabilia quatuor in eis explorarus.

Prov. 16. 33.

Culpa agno-ſcẽda hone-ſtati.

4. Poſtremò, ut diſciplinato & debito modo fiat hujuſmodi confeſſio, debẽt circa eam honeſtatem, cautelã & humilitatem ſervare. Honeſtatem, ut culpæ narrationẽ nudo capite,& non ridendo, non circumſpiciendo, aut cum manu aliquid faciendo; ſed junctis manibus potiùs,vel aliter honeſte depoſitis, exequantur. De cautela dictum eſt in capitulo præcedenti,quam in hoc præcipuè habeant;ut ſe paucis verbis expediant; & in culpa ſua nullũ alium quam ſeipſos involvant: quod & cautelam, & puritatẽ concernit. Humilitatem habere debent in geſtu corporis,& in verbis. In geſtu quidem, ut ad terram, juxta fratrum conſvetudinem, ſe proſternant humiliter. In verbis autem, ut ver-

Cautè.

Et humiliter.

verba ſubjectionis & pœnitentiæ, nullam ſint omnino notã ſuperbiæ vel impatientiæ continentia.

5. Quãdo in Capitulo vel extra nimis auſtere, vel nimis juſte ſuo judicio, ſuper aliquo arguuntur, nõ turbentur animo: ſed potiùs pro fratrum diligẽtia circa ipſos, qui quos amãt, arguunt & caſtigant; & exercitio virtutis oblato, in Domino gaudeant & exultent, ad verba & verbera propter Chriſtum grataner & humiliter parati ſuſtinenda. Æquo animo ferẽda correptio.

6. Et licet fratres profeſſi aliquando propter infirmos, providè duxerint abſtinendum, ne pro qualibet offenſa reprehendant eos indifferenter, aut nimis ſuperbè, quamvis piè, ut ſi quid in eis reprehenſibile viderint

Reprehendi desideret novitii ab omnib9. derint suo consultiùs denuntient instructori: ipsi tamen fratres novitii ab omnibus corripi, & ab omnibus erudiri affectent. *Qui non vult corripi, nō vult corrigi*, ait quidam. *Admoneberis* (inquit) *libenter, reprehenderis patienter.* Probata siquidem patientiæ virtus, reddet eos Deo & fratribus gratiosos. Culpam suam nullo modo defendant, nimirum (ut ait Beat9 Gregorius) *quæ defenditur culpa, geminatur.* Sed si sentiunt se immunes, satisfactione semper quantumcunq; fuerint innocentes, humiliter præoblata, possunt innocentiā suam, cum reverentia tamen, corripienti ostendere, si requisiti fuerint aut permissi, unde Sanct9 Franciscus: *Beatus servus, qui non est velox ad excusandum;*

Lib: de virt: 4. cap: cōtinē: apud Sero.

4. Marci, cap: 24:

dũ; & humiliter sustinet verecundiam & reprehensionem de peccato, ubi non commisit culpã.

S. Frãc. in admonitionib. ad fratres, ubi de correctione. Par: 1. firm: trium ord: f. l: 20. to. 2. Petitio

De disciplina quo ad positionem boni

CAPUT XI.

COncurrit jam de disciplina quo ad positionem boni aliquid tangere. Et primò de disciplina circa informationẽ cordis; ad quam est lectio illuminans intellectum, & oratio accendens affectum. Secundò, circa exercitationem oris; ad quam divinum spectat officiũ. Tertiò, circa exercitationem operis; ad quam spectat altaris ministerium.

De disciplina circa cordis informationem, & primò de oratione

CA-

CAPUT XII.

Orationi instādū in omni loco.

1. INſtent orationi ferventer, non ſolùm in oratorio, verumetiam ubicumqué fuerint, cùm ipſi ſint templum Dei: aut certè in lectis occultè, ac ſine perceptibili ſibilo: quippe tanto ſecurior, quanto ſecretior exiſtit oratio. Et quaſi Capitulũ ſibimetipſis tenentes, in quo proficiant vel deficiant, quotidiana ſecũ diſcuſſione perquirãt, de vocatione ſua, & ĩnumeris beneficiis Salvatoris, gratias ei debitas, tota mentis devotione ſolventes, quod inchoaverunt bonum, ab eo perſici inſtantiſſima oratione depoſcant. Nec ſolùm pro ſe, verumetiam pro aliis tam vivis, quâm mortuis orent: & quaſi quoddam memento ſibi conſtituant. Poterit oraturus primò de

de laude Dei incipere, hinc impensa sibi beneficia memorare: deinde necessitates, quas patitur, & defectus exponere; postremò humiliter postulare. Ordo tamen & modus, quem Spiritus Sanctus suggerit, est servandus in oratione, & qui affectui magis sapit.

Orandi modus. Basil: ita orãdũ docet, lib: cõstit: monast. Cap: 2.

2. Ad orandi studiũ meditatio provocat & informat. Hugo dicit: *Sic orationi sancta meditatio necessaria est, ut omnino perfecta esse oratio nequeat, si eã meditatio nõ comitetur aut præcedat. Nam & hi, qui mala sua considerare negligunt, aut nihil petendo facilè per ignorantiam falluntur, aut certè minùs quàm oportet dignè petẽdo, per desidiã tepescũt. Quanto homo magis mala sua intelligit, tãto amplius suspirat & gemit. Primùm ergo necesse*

Meditatio necessaria orationi. Institut. monast: de modo orãdi cap: 1.

necesse est, ut si prudenter & utiliter Deum orare volumus, animum nostrũ jugi meditatione exerceamus, & in consideratione miseriæ nostræ discamo; quid nobis necesse sit petere, & in cõsideratione misericordiæ Dei nostri, quo desiderio debeam9 postulare. Istis duabus alis scilicet miseria hominis & misericordia Dei Redemptoris, oratio sublevatur.

Oratio devota sit.

3. Sic autem semper devota, quæ opportunitate juvetur, frequentia foveatur. Devotionem intentio, diligentia, puritas & affectio probant. Tota mentis intentio, à curis exterioribus revocata, orationis vigilãtiæ est applicanda: ne aliquid aliud præter id solũ, quod precatur, animus cogitet. Unde Isidorus: *Non est labiorum, sed cordis oratio.* Dum orant, sic

semet-

ſemetipſos conſiderent, tanquam præſentatos Domino majeſtatis. *Negligentes autem orationes, nec ab ipſo homine impetrare valent; quod volũt.* Et non in multiloquio, ſed in puritate cordis & compunctione lachrymarum, nos exaudiri ſciamus. Et ideo brevis debet eſse & pura oratio, niſi fortè ex affectu inſpirationis divinæ gratiæ protendatur. Quanto verò timore, fervore, & reverentia ſit Domino ſupplicandum, inſinuavit, qui docuit nũquam ſine gemitu eſſe orandum.

De sũmo bono l. 3. c. 7. sẽt. 4. ind: ſenten: 2.

Iſidor: de ſum: bono l. 3. c. 7. ſent: 5. Orationi deſeruit loc9 ſecretior.

4. Oportunitas loci & temporis, quietis, motuum internorum, diſpoſitæ affectionis & otii ad orandum non tranſeat otioſa. Qui oportunitatem deſerit, oportunitas eum fugit.

Iſido-

Isidor. ubi sup: sẽ: 37. Isidorus; *Oratio privatis locis oportunius funditur, cùm Deo tãtum teste depromitur.* Proderit ergo aliquando ad obtinendã compunctionem, si ita semoti fuerint, ut puras manus ad cœlum levando, etiam suam interdum audiant vocem. Nonnũquam etiam ad sublevandam intentionem, in cœlum suspiciant: ut corpus pariter & animus tendatur ad Dominum; &
Mat: 6. 11. ibi sit, cor ubi est thesaurꝰ suus Dominus JESUS Christus.

Manè & vesperè orãdũ. 5. Cæterùm manè & vesperè, tempus est orationis oportunũ quod penitus peculiari vacuũ oratione, si vacat, culpabiliter
neru: serm: 86. 10. Cãt: in med. præteritur. *Maximè autẽ cùm profundũ nocturnꝰ sopor indicit silentiũ, tunc planè liberior erit puriorq́; oratio, nullo tũc turbata clamore, nulla aspiciẽtis laude*

ten-

tentata. Sic mentis tranquillitas, & quædam ſpontanea quãdoqué animi promptitudo, imò inſpiratio quæ ſe offert, otiiq; libertas non innoxiè negliguntur: quæ etiam ſi deſierint, labore ſunt quodam ac ſtudio comparanda, pſalmorum, hymnorum, ſanctarum meditationum, & genuflexionis inſtãtia, devotionis eſt ſpiritus excitandus. Otium ſi deſit, ſicut ad cibum corporis, ita quoq; ad refectionem animæ eſt vendicandum. Sicut enim carnalibus cibis alitur homo exterior, ſic devotis orationibus homo interior paſcitur & nutritur. Porrò devotus quisq; vix oportunitate fraudatur? Deũ enim quem ex animo quærit, ubiq; invocans invenit. Ignavus autem & tepidus, nec in ipſo

Oratio paſtus animi.

pso valet oratorio, orandi affe-
Luc: 7. 38. ctum invenire. Plorat in convivio Magdalena, nec etiam præsentia eam impedit convivarum: in ipso autem templo
Luc: 18 desipit ipse Pharisæus.

Frequẽter orãdũ. Isid: l. 3. de summo bono. c. 7. sẽt: 1.

6. Est autem frequẽter orãdũ: quia *oratio est hostis flagellum, peccatoris subsidium, proximi solatium, Dei Sacrificium. Frequens oratio, vitiorũ impugnationem extingvit.* In oratione datur voluntas bona. Oratio frequentata est mutatio animæ. Quamobrem post horas canonicas, antequam oratoriũ exeant, aliquid laudis vel orationis gratuitum Deo munusculum offerant, quem frequenter per negligentiam in officii debiti exhibitione offenderunt. Assvescant huic consvetudini sanctæ frequenter insistere & constan-

constanter, motusqué animi refugos discant Deo vel paululum applicare.

De Lectione

CAPUT XIII.

1. LEctionibus quoqué divinis est anima nutrienda: idcirco illis (qui primò circa divinum officium addiscendũ prout infrà dicetur, extiterint diligenter per instructionem imbuendi) scriptura est aliqua ex sacra pagina, ad morum informationem conveniens providenda, potiùs spiritualis consolationis habendæ, quàm studii gratia. Novorum studium fratrum, in orationis instãtia, in divini exercitio officii, & fratrum obsequiis maximè debet esse.

Lectio sacra ad pietatem.

2. In

2. In lectione itaq;, si qua sibi permitti contigerit, non magis quærant scientiam quàm saporem. Hauriendus est sæpè de lectionis serie affectus, & formanda inde oratio, quæ lectionem nonnunquam interrumpat: hoc enim modo divina lectio lecta confert intelligentiã salutarem. Et scientia quæ pro virtute despicitur, per virtutẽ postmodum meliùs invenitur. Certis autem horis, certæ lectioni vacandum est. Fortuita lectio & quasi casu reperta nõ ædificat, sed reddit instabilẽ animam. Certis est ingeniis immorandum, & assvefaciendus est animus. Fastidientis est stomachi multa degustare. De quotidiana lectione, aliquid quotidie in ventrem memoriæ dimittendum est, quod fidelius dige-

Dilectione est oratio formanda.

digeratur, & surſum revocatũ crebriùs ruminetur; quod propoſito conveniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, ut aliena cogitare non libeat.

De divino officio in generali
CAPUT XIIII.

1. RΕſtat de officio, prout eſt in addiſcendo, deinde prout eſt in exequendo videre. Addiſcendum eſt divinum officium, maximè in principio diligenter. Et licet de totali officio & ordinis ejus uſu ſeu forma, notitiam habere oporteat; ſunt tamen quædam communia, ſcilicet officium Beatæ Mariæ Virginis, & mortuorum; cõmune de Sanctis, cũ Pſalmis, Hymnis, & cæteris omnibus ad illud ſpectantibus, lectio-

Quæ sit memoriter diſcenda.

nibus tantum exceptis; Prima, Completorium, & Pretiosa, capitula & preces, suffragia horarum ferialium: absolutiones & benedictiones, quæ in Matutinis dicuntur; hymni feriæ, laudumque psalmi, & cantica; benedictio quoq; mensæ cum gratiis; nec non & psalmi Primæ dominicalis, omnes etiam psalmi à cētesimo nono usq; ad ultimum, nisi totũ, quod magis expedit, discatur psalteriũ, sunt corde tenus addiscenda; & menti per exercitium artiùs imprimenda.

Prævidēdum officiũ divinũ. 2. In Sabbatis quoq; & præcipuarum solennitatũ vigiliis, prævidendum est divinum officium tam in littera, quàm in nota. Quoties autem extra chorum cantatur, propter honestatem, & ne orantibus vel studenti-

dentibus fratribus impedimē-tum præstetur, vocem in cantu deprimi decet. Et post refectionem, præcipuè in verbis modestiā congruit observare. *Ante sumptum cibum* (ut inquit Hugo) *magis hilares esse convenit, ne ipsa nostra abstinētia gravis & molesta videatur: pòst verò magis modestos & tacitos, ne per gulæ vitium, crapula nos inflasse videatur.* Instit: mē: ad novit: cap: 4.

De disciplina officii in choro CAPUT XV.

1. AD disciplinam in divino officio, cùm in Ecclesia dicitur, observandam, reverentia specialis, diligentia quoq; & honestas præcipuè requirū-tur, reverentia tam interior quàm exterior est habenda. Interior; ut cum timore & humi-

Reverẽtia interior in div: off: litate, tanquam Deo visibiliter præsente psallamus. De hoc ait Beatus Benedictus: *Ubiq;* (inquit) *credimus Divinã esse* Reg: 1. 19. *præsentiam: maximè hoc sine dubitatione aliqua credim9, cùm ad divinũ opus assistimus. Ideo semper memores simus, quod ait Propheta, Servite Domino in timore.* Psal: 3. 12. *Cõsideremo, qualiter oporteat nos in cõspectu divinitatis & Angelorũ ejus assistere: & sic stem9 ad psallendum, ut mens nostra concordet voci nostræ.*

Reverentia exterior. 2. Reverentia exterior in hoc attenditur, ut devotè inclinetur, & quando standum fuerit, stetur: fiat etiam prostratio, quando fuerit facienda, de quorum disciplina infra tangetur. Est & reverentiæ, ut in officio ad ea, quæ more agente singulariter unus dicit, puta

colle-

collectas, versiculos, & alia quoqué hujusmodi, caput nudet, nempè quæ ab uno dumtaxat in Ecclesia de more dicuntur, nudato capite etiam debent dici extra chorum. Orandum est secundum Apostolũ, *capite non velato*, saltem ubi aliquid solenni distinctione profertur, nudi quoqué reverentia capitis vel verticis, devota quædam in officio veneramur. Verùm irreverens quisq; nec solennia nec alia devota discernit. 1. Cor. 11. 4. 7.

3. Diligentiam in officio probat strenuitas quædam, prudensqué solicitudo, habens circa necessaria providentiam, & cõtra impedimenta cautelam. Strenuitas corporis, inertiam fugat torporis, nec dormitationes, quas pigritia nutrit, pa- Diligẽtia in officio divino.

titur; quippe *Intenta supplicatio, dormire cor mundum vetat.* Dormitatio in officio tunc maximè imputatur, & omissi dicitur restitutione officii redimenda, quando manum in sinu tenendo, vel segniter appodiãdo, ei occasionem quis præstat, aut surrepentem viriliter non repellit.

Providentia. 4. Providẽtia respectu rerum providendarum & dicendarũ attenditur: ut videlicet libri & alia necessaria ad officium, præparentur tempore opportuno; legenda quoque & cantanda studiosè ante prævisa, quãdo & quomodo sint dicenda, dicantur. Debitus legendi & cantandi modus est, ut nec nimium festinetur, nec nimia fiat, aut inæqualis protractio: sed cũ pausantibus statim pau-

ſetur, ut vox unius vix inter alios diſcerni poſſit.

5. Cautela denique eſt neceſſaria: ut eorum quæ Divinum impediunt officium, occaſiones vitentur. Ea propter dum officium quis dicit, non debet ſtudere, aut per libros reſpicere; aut alicui, ſi vitari poſſit, occupationi vacare; ſive in lampadibus præparandis, ſive in quibusdam aliis, quæ uſq; poſt officium commodè differri poſſunt. Indignum quoque in divino officio, venandis vermiculis & mactandis intẽdere, quibus palam in oratorio digitos aut ligna fœdare frõs inverecunda non metuit.

Et cautela.

6. Honeſtas in choro, in exteriorum actuum gravitate, in corporis decenti & uniformi diſpoſitione accipi poteſt. Sa-

Honeſtas in officio divino.

Ps: 28. 23. nè *in populo gravi laudatur Deus.* Gravitas autẽ inquietudinẽ, dissolutionem & tumultum excludit. Inquietudo in motu membrorum consistit, sive capitis in circumagendo, sive oculorum in circumspiciendo per chorum, vel alibi, ubi potiùs ad librum pro psalmis, vel aliis veraciter decantandis, vel ad terram pro vagis arcendis respectibus, mentis non mediocriter vagationem causantibus, urgendi sunt; sive manuum in fricando, vel volvendo curiosè librorum folia; vel aliud superfluè faciendo, sive pedum in discurrendo, ut si quis oratorium frequenter exeat, aut per chorum frivolis occasionibus inventis discurrat. Tunc enim etiam utilia sunt aliquoties differenda, propter vitationem discursûs.

7. Diſſolutio verò in verbis aut riſu, (quibus in choro vaniſſimum eſt diſſolvi) & in cantu conſiderari poteſt: ut ſi quis punctos in nota nunc diminuens, nunc pro ſuo libitu addens, muliebriter frangat, aut in falſetum extollat; quod eſt cũctis & maximè novis fratribus omnino impertinẽs. Nũquam in choro altiùs cæteris cantent, ſed communem pſallentium vocem teneant. Ridiculum etiam ſi altiori cæteris voce quis cantans, poſt dictionem, vel ſyllabam, ab illa vocis altitudine recidens; vel eam per interpolationes reſumens, non continuet quod incepit. Diſſolutio in choro vitãda.

8. Tumultꝰ in choro per vocis ſuſurrium, per importunitatem ſpuendi ſeu exſcreandi, ſeu per impetuoſam elevationem Et tumultus inter orãdum.

nem vel depofitionem fediliũ fieri folet. Quàm turpe fit in choro fufurrium palam eft: nefcit tamen indifciplinatus & levis lubricam lingvã à fibilis vel muffitationibus cohibere. Vitanda quoq́; eft in conventu feu congregatione, oratio fibilofa: inepta namqué oratio, quæ una, plures, & fæpe deterior impedit meliores. Eft etiam cautè vitandum, ne, dum fingulariter aliqua dicuntur in choro, ut collectæ, capitula, &c. notabilis fpuendo vel exfcreando fonitus fiat, ufqué dum capitula ipfa, collectæ, vel lectionis periodꝰ compleatur. Circa hoc etiam dum prædicatur aut legitur, fimilis eft opportunitas obfervanda. Sedilia verò debent non paffim cum pede, fed cum manu elevari,

vari, & cautè deponi: ne aliquis ex hoc sonitus in domo Dei audiatur. Congruè tamen lectionem vel epistolam incepturus expectet, quousq; consedentibus fratribus, sediliū, si quis fuerit tumultus, quieverit.

9. Ad hæc honesti fratres in corporis dispositione, decēter & uniformiter sint in choro: decenter: quòd sine vaga dispositione, vel turpi, vaga; ut quando chorum ingressi, vel intrante vel astante conventu, nunc segniter resident, nunc stantes quidem, hac & illac membrorum, ut langventium incōgrua quadam exagitatione se gyrant; nunc statuæ instar stallo affixi, & è regione dispositi, velut sui obliti, nec ad altare demissis, ùt decet, luminibus, ante inceptum officium,

Cōpositio corporis in choro non sit vaga.

cium, oraturi se vertunt, vel aliàs religiosè disponunt: sed nudato etiam aliquanto capite, circumquaq;, ut cervus in saltu, vel ruralis in theatro, gyrovagando respectibus, oculos in advenientium vel coastantium vultus insigunt, suoqué indisciplinato intuitu collateralium orationem, quam ipsi negligunt etiam impediũt.

Nec turpis & mollis.

10. Turpis autem erit, si sint ibi molliter, aut remissè se in stallis suis brachiis tibiisq; resolutis, notabiliter incurvãdo; aut in partem unam penitus ut possunt protenso, in alteram corpore accubando, ita ut lecti mollitiem quærere videantur, aut dum ad altare versi, super lignum quod stallum dividit, se inclinant, extensione scapularum, vel capite ante-

rioris ſtalli ſpatium occupãdo, & tergum ad retrò ſtantem ſocium protendendo, aut dum ſedent, pedes ſuos uſqué ad ſcabellum formæ contiguum, licentius extendendo. Notabilis tibiarum extenſio vel dilatatio, dum ſedetur, minùs honeſta eſt. Indecens ergo quæ vaga & turpis eſt diſpoſitio: imò utrobiqué deformitas, ſed maximè in officio, conventu aſſiſtente vitanda. Honeſtos enim per omnia exigit mores, conventualis honeſtas.

11. Uniformitas eſt in proſtratione & inclinatione ſpecialiter (quanquã in aliis generaliter) obſervanda. In proſtratione, ut nõ alius ſubtus formã chori, & alius ſuperſedile: ſed omnes ſupradictam formam ſe proſternant, & operto capite ſilen- Uniformitas in choro in proſtratione.

silenter orent, ne impediant circumstantes, manu ad genas accubitando nunquam applicata, aut brachiis extra eandẽ formam extentis, sed super istam honestè & humiliter dispositis. In inclinatione; ut uniformiter apud omnes sit, tẽpestiva, devota, sufficiens, & honesta. Tempestiva quidem, ut inclinaturus surgendo, & elevando sedile, tẽpus vel paululum inclinationis præveniat, ut verbi causa, quando post psalmum fuerit inclinandũ, ultimi versus fine jam accedẽte, surgatur, quatenus deinde liberè inclinetur, vel certè inclinationẽ sedis aptatio subsequatur.

Inclinatio ut tempestiva sit.

12. In inclinatione verò debet devotio apparere, ut fiat humiliter & profunde. Non est devoti sed pigri, rigido stante corpore,

Devota,

pore tenui motu capitis inclinare: eſt enim corpus, depreſſis aliquantulum renibus, ne capiti coæquetur adeò demittendum, ut ipſum ferè ſuper genua brachiis interpoſitis reclinetur. Alioquin inclina, ſi noſti faciliùs, humiliter tamē & profundè. Extra chorum tamen, & aliquando fortè in choro, in officio planè & ſine cantu dicto, minor ſufficere videtur inclinationis profunditas. Sunt qui culpabili admodum remiſſione traducti, hunc reverentiæ cultum Domino ſubtrahentes, evacuant: dum aut reſident prorſus uſq; poſt factam memoriam Trinitatis; aut tunc etiam ſurgunt, & ſedili elevando intendunt, quando fuerat inclinandum: aut ex negligentiæ vitio non inclināt.

Quan-

Quanti autem sit hæc noxa detrimenti, Beata Dei-Genitrix seniori cuidam in choro psallẽtium fratrũ indicasse refertur: quæ inclinantibus ad Sanctæ memoriam Trinitatis, suum ipsa filium singulis offerebat, quendam verò minimè inclinãtem, verso ab eo vultu, velut hac gratia indignum pertransibat.

Sufficiens & honesta.

13. Sufficiens seu etiam perfecta debet esse inclinatio: ut ab ea citiùs debito non surgatur: honor quidem Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, sine differẽtia exhibendus est. Honestas quidem in corporis, manuum, & habitûs decenti dispositione consistit. Et quantum ad habitum; ut maximè caputio caveatur, ne operta fronte super oculos defluat cùm inclinatur.

Prode-

Proderit ad unitatem ſervandam, de communi officio notitiam habere. Pulchra valde uniformitas in congregatione & conventu fratrum, *ubi debēt & mores & animi convenire.* Unanimes uniformitas in fratrū conventu decet, quæ in moribus plurimum unitiva, uniformes ordinat & decorat.

De diſciplina officii extra chorū
CAPUT XVI.

1. SI quando extra chorum officium dixerint, diligentiam nihilominus & honeſtatē prædictam debent, in quibus poterunt, ſtudiosè ſervare: ut dimiſſis omnibus quæcumquè in manibus fuerint, ſtantes cū reverentia, juxta traditionem Eccleſiaſticæ diſciplinæ, præterquā ad lectiones in matutinis, Stando orādū & reverenter.

nis, vel quando alias Creatori suo debitas cum devotione laudes exsolvent, flectentes genua vel inclinantes, pro tempore cum timore Dei. Si quando eos ad sedendum debilitas evidens, vel nimia lassitudo compellat; saltem ad inceptionem officii; ad invitatorium, hymnos & orationem Dominicam; & à capitulo in ante surgere nõ omittant. Si etiam in lecto ægritudinis decumbant, reverẽtiam nihilominus aliquam faciant prout possunt. Sanctus Hieronymus (qui tanta legitur lassitudine fatigatus, ut etiam in stratu suo jacens, funiculo trabe suspenso, manibus apprehenso supinus erigeretur, ut scilicet officium monasterii prout poterat exhiberet) dum exhaustis viribus senex nec se-

Habetur in vita S. Hiero: in certo auctore descri: pta to. 9 operũ ejusdẽ. in fine.

necti-

ctuti parcit, nec debilitati blanditur, desidem juniorum, quibus corporis vires utcũq; sufficiunt, irreverentiam, imò dignam derisione desidiam, signis arguit & confundit. Alius pro lentarum tædio febrium, completorium in lecto exsolvere assvetus, fertur per angelũ reprehensus audiisse: *completorium sub cocco nec fructus, nec utilitas*. Sanè in officio Dei, curanda ubiq; magnopere reverentia & honestas: cùm ubiqué sit eadem ejus, cui tunc loquimur & astamus deitas & majestas. Tanto enim amplius reverentiæ & diligentiæ studiũ divino debetur officio, quanto id Deo immediatius exhibetur. *Cura officii diligẽs maxima status integritas: Neglectꝰ officii, maxima vitæ corruptio, maxi-*

ma

ma religionis deformitas. Nemo Dei se æstimet servũ, si Dei potissimã negligat servitutem, quæ appropriato vocabulo, Dei servitium nuncupatur.

Distinctè & continuè.

2. Debent dicere officium distinctè, continuè, integrè, & ordinatè. *Distinctè*; ne verbum masticando, vel exiliter proferendo, vel nimium festinando, dicenda confundant. *Continuè*; ut interruptiones in eo non fiant interloquendo, nisi urgẽte necessitate, & hoc quidem psalmo vel oratione, vel quocunqué alio, quod tunc fuerit dicendũ, cõpletis, nisi psalmus vel oratio, quem interrumpi oportuit, cõtinuò à capite resumatur; aut inter psalmum & psalmũ mora notabilis fortasse fiat. Parisiis (ùt fertur) cùm quidam Theo-

Theologus unius horæ canonicè incepiſſet officium, ſuperveniẽte Epiſcopo ad loquendum cum eo, caput ſine locutione inclinans: Horam inceptam, Epiſcopo exſpectante, finivit; quam deinde dilationem colloquii, ne moleſte ferret, admonuit, cauſam ſubinferens, quòd majori Domino loquebatur. quidã propter interruptiones in officio factas, graviſſimo afflictus purgatorio memoratur.

3. *Integrè* dicant, ut de dicẽdis nihil omittant. Proinde ſi plures fuerint, qui ſimul officiũ dicant; & unus vel duo juxta laudabilem conſvetudinẽ pſalmos, antiphonas, hymnos, & reſponſoria voce pronuncient altiori, non putent ſibi ſufficere quòd ab aliis dicitur: ſed omnia quæ ad ſuam pertinent Integrè.

partem,

partem, ac si essent in choro, sub silẽtio integrè dicant: cùm officium extrà, eandem quàm intra integritatem requirat.

Et Ordinatè.] 4. *Ordinatè* deniq; officium in substantia, tempore, & modo, & omnibus exsequi studeant: postpositiones, implicationes, variationes facile nõ admittant. Honestè tamen Prætiosa, vel aliud extraordinariè aliquando dicitur, dum tamen idipsum suo tẽpore minimè negligant. Quis autem sine grandi conscientiæ scrupulo, proprium officii ordinẽ, sibiq; religionis sanctione impositum, pro alienis quibuslibet prætermittat, aut qualibet variatione deformet? Quis nisi vanissimus & imprudens, pro certis dubia, pro authẽticis vana, pro necessariis, curiosa inducat?

ducat? Sint igitur Sanctorum officii conditorum devota & stabili ordinatione contenti: nihil eorum vel cõmuni ordinis institutioni præponãt, quãlibet serium & devotum; nec desipientium more stultorum, Græcorum glorias emulentur. *Insipienti enim nõ nisi sua placẽt: õnis stultitia laborat fastidio sui.*

Nõ variandũ à præscripto.

6. Tempus quoqué congruũ servent, nec facilè præter necessitatem diurnas horas, sive Primam, sive Completorium saltem Canonicum, sive alias, in nocturnas convertant. Fuerunt qui hoc quarumdam obtentu traditionum defenderũt, ordinationem Ecclesiasticam officii, confusione temporis irritam facientes. Quando fuerint duo vel plures, quasi chorum sibi constituant, & psal-

In tempore orãdum.

mos

mos atqué hymnos accipiant alternatim, ut est consvetudinis conventui. Congruus ordo est in omnibus, ubiq; providè disciplinato servandus. Ordinatum animum, ordinis decor & condecet & condelectat. Inordinati verò est animi, etiã in exterioribus ordinem non curare: & tamen ordinationis exterioris religio, attentionem excitat & affectum.

De Altaris ministerio curando
CAPUT XVII.

1. Altaris ministerium ob reverentiam corporalis præsentiæ Salvatoris, munditiæ, reverentiæ, diligentiæ, honestatis, & circumspectionis
Isa: 58. studium speciale requirit. *Mũ-*
v. 18. *damini* (ait Propheta) *qui fertis vasa Domini.* Haud dubiũ est, hoc de ministris altaris cõvenien-

venienter intelligi, quibus ſpi-ritualis & corporalis mũditia eſt habenda. Spiritualis; ut nullus de peccato conſcientiã habens læſam vel ſomno pollutus nocturno, ad tangendum ſacra vaſa, vel ad miniſtrandũ, antequam fuerit confeſſus accedat. Nec debet celebraturus confeſſionem privatam, quæ ante celebrationem de quotidianis offenſis fieri conſvevit, uſqué ad altare differre. Corporalem quoqué munditiam, requirit corporalis præſentia Salvatoris. Idcirco miniſtri altaris, non ſolùm antequam ſe ad miniſtrandum induant, verumetiam poſtquam fuerint omnino parati, expeditis cõmunibus, ad calicis miniſterium acceſſuri, ſuas iterum lavent manus. Hoc enim ſem-

Mũditia decet miniſtrũ altaris.

F per

per debent cavere cautissimè, ne communibus manibus, aut manicis suis, vel post immediatum rerum contactum, calicẽ, aut qui ad ipsum pertinent pãnos, vel corporalia tangant: sed si lineam tunicam, quam rochetũ vocant, vel super pelliceũ cum strictis manicis, vel aptum aliud non habuerint indumentum, calicem præparãdum, & in fine Missæ plicãdũ sacerdoti relinquant.

Et reverentia circa Sacerdotem.

2. Reverentiam debẽt ministri altaris tam ad sacerdotem, quã ad ministeriũ,& res etiã de propinquo ad ipsũ ministeriũ pertinẽtes habere. Circa sacerdotẽ, ut quãdo secũ altari assistũt per aliquãtulã capitis inclinationẽ, & sui elongationẽ ab eo, ac per humilem debiti exhibitionem officii, reveren-

tiæ ſignum oſtendant. Si verò ſederit, & ipſi tantùm in ſuperpelliceis fuerint, nequaquã juxta ipſũ in ſedilibus, videlicet coæqualibus ſedi ejus, ſed ad ſcabellum ejus potius, ſi aptus fuerit locus, vel alibi ſedeant. Venerentur eum decoro ut cõvenit comitatu, & maximè quando ſe vertit ad populum, ei adſint; quem ubiqué ut in officio, ſic & eo expleto in veſtiarium revertentem deducãt, ut acies ordinata, ad altare, deinde ſi opus fuerit, reverſuri.

3. Miniſterio reverentiam exhibent, ſi motu debito & habitu ipſi miniſterio convenienti aſſiſtant & miniſtrent: aliter enim non ſine nota irreverentiæ miniſtratur: ut ſi quis quãvis Diaconus, vel Sacerdos in ſuperpelliceo ad Miſſam mini-

Circa miniſteriũ.

ſtrans, corporalia ſuper altare, præſente Sacerdote veſtibus ſacris induto, replicet, aut cõponat, ſi quis non habens ſuperpelliceum cum ſtrictis manicis, vel aliud idoneum indumentum, corporalia & calicẽ tractare, aut panem & vinum in communi habitu miniſtrare præſumat, ſi quis hoſtiam in communi eligat loco, vel electam reponat, quæ in pixide manu ſua mundiſſima eſt potius eligenda, & electa ſuper patenam ipſam, vel ſuper corporalia decentius reponenda. Nec audiendi ſunt illi, qui ad mẽſam Domini non aliã quàm ad menſam corporis, curant munditiam, ſuper pannos, qui libris ad ſecretarum vel pallarum cuſtodiam ſupponuntur, calicem paſſim, vel conſecrandam

dam

dam hostiam reponentes. Singularem hostiæ cultum, singularis decet munditia.

4. Ad res quoque necessarias, ut sunt corporalia, panni calicis, ipse calix, & missale, est reverentia adhibenda, quam munditiæ studiū maximè probat. Hujus intuitu, pannus omnis suspectus, aut quem color impedit ablui, à corporalibus arcetur & calice. In pixidibus hostiarum, mundissimus sacculus lineus hostias contineat. Similiter & calices mundis sacculis lineis involvātur. Quisquis ergo ad altaris utēsilia sacra reverentiam munditiæ curat, circa ipsa operosiùs studeat. De communibus libris, si quos aliquando propter officium inevitabili fortè necessitate cogente, poni super alta-

Et corporalia aliaque altaris vasa.

altare contingit, omnino caveant, ne corporalia vel pannos calicis aliquo modo tangant. Cum corporalibus vel calicis ipsius mappula, nũquã labia vel oculos tangant, devotionis alicujus obtentu. Calix cum summa tractetur munditia, quando de loco ad locum defertur, non super librum aut vestimentum, sed altè in manu mundissima, vel repositorio portetur: nec extra repositorium ipsum præterquam super altare, vel in alio loco mũdissimo teneatur. Missale in loco reponatur honesto: & si nonnunquam illud extra Ecclesiã, vel alias quàm ad missam teneri contingat, panno aliquo mũdo præter suam camisiam involvatur. Deniqué reverentiã in ministerio, habitus decens,

Calix reverẽter attractã-dus.

cura

cura munditiæ: & in executione maturitas atteſtantur. Reverentia ſimul & cautela munditiæ, communes corporis veſtes prohibent ab altari. Et ſi in his pluriũ opponas ineptias, habet æmulos plurimos vitiũ, rariſſimos diſciplina. *Non à pluribus, ſed ab honeſtioribus forma ſumenda eſt.*

5. Ad hoc tam celebrãs quàm miniſter, circa officium ſuum, magnam debent diligentiam adhibere. Sacerdos quidem circa proviſionem dicendorũ & agendorum in Miſſa: ne defectum faciat in dicendis, formam ſeu modũ Ordinis in celebrando poſtponens, aliam auctoritate ſua introducat. Oblationi calicis aquã ipſe infundat, quod à nullo ſine ipſius juſſione eſt præſumendum. De- Sacerdotum diligẽtia in Miſſa.

 bet

bet etiam circa custodiam mũditiæ manuum & pannorum esse intentus, manuum; ut eas ad tangendum communia, vel carnem nudam, sive in facie, sive alibi non apponat, nisi eas continuò lavaturus, pannorũ ut nunquam ad indumenta sacerdotalia, maximè ad infulam nares emungat, vel aliter ea quoquo modo deturpet.

infula filemẽtũ Sacerdotis quod nobis dicitur amict9.

6. Ministris verò diligentia debet esse circa ea, quæ necessaria sunt celebranti, & circa munditiæ custodiam, ac conservationis vasorum & pannorum pertinentium ad altare. Ministrorum est, ut præinduti celebraturum cum diligẽtia præparent, ejusqué indumenta post officium plicent: & quæ ipsi sacrum ministerium exequenti opportuna fuerint, hora, tempore

Et ministrorũ.

pore & loco congruis offerãt. Nunquam ad Missam privatam legendi vel orandi gratia, solo vel sedibus se totaliter prosternant, nec latitent post cortinas, sed palam coram altari, non tamen à latere celebrãtis assistant, versus eum, circa quẽ tunc oculus debet esse, aspectũ quasi continuè directuri; non tamen in faciem ejus, maximè post Canonis inceptionem, intendant. Nec ei, præsertim à parte libri, nimis appropient, aut circa ipsum aliquẽ tumultum faciant. *Summa quietis tranquillitas est necessaria celebranti.* Vasa & pannos mundè tractent apud eos, & teneant. Si pannus calicis ad terram ceciderit, nullo modo antequam lotus fuerit, iterum calici apponatur. Circa finem Missæ

calicem plicaturi, ipsum cum aqua post vinum abluant, ne pannos inficiat adhærentes. Nunquam super altare vinum & aquam ad mundationem, vel aliàs, si vitare potuerint, ministrent. Si tamen ob incuriã Sacerdotis oporteat, subtus ampullas, quæ vinum & aquã continent, manum ad retinendum guttas, ne super altaris pannos cadere possint, apponant; super quos etiam pannos nec ipsæ reponendæ sunt ampullæ. Ad hoc debet qui ministrat ad Missam, superpelliceum si habuerit conservare, ne cum eo aliquatenus nares emũgat, vel sudores à facie vel aliàs undicunque detergat: nec ipsius manicas maximè ad pulverem super ligna, lapides, vel super terram exponat, quod

tamen

tamen si nonnunquam per aliquorum negligentiam accidit, cavere debent, ne corporalia, calicem, aut pannos ejus cum ipsius superpellicei manicis tãgant. De aliis indumentis quoties ea plicãt, solicitè caveant, ne unquam manicæ terram tãgant, vel usq; ad ipsorum vestimẽtorũ fimbrias descendere permittantur: sed sive tunicæ lineæ, sive quæcunqué alia indumenta plicantur, manicæ semper longè à fimbriis collocentur. Debent iterum ministri altaris propter vasorum & vestium (ùt dictum est) conservationem attendere, ne calicem, quando repónunt, strictè ligent: quia sæpè per hoc deterioratur non modicum, & paulatim obtritus conquassatur. Vasá quoqué altaris &

utensilia in locis suis diligenter, ut convenit, præparata reponant. Vestimenta etiam plicare non negligant & aptare: nisi pro aliquo celebraturo ea quis dimitti requirat. Sed quid horum expressionibus immoror? in omnibus enim, quæ ministerium Dei contingunt, speciali nimirum diligentia opus est. Si agendis ministeriis terreni regis studiosissimã homines curam impendunt: quantam putas æterni Regis ministeriis impendendam?

Sacerdotum honestas in re Divina.

7. Cæterùm si ministri altaris intendere debent honestati, multo ampliùs tamen per omnem modum Sacerdotes, qui celebrant. Postquam ergo fuerint vestibus sacris induti, cũ magna debent maturitate incedere; & præcipuè cùm altari assi-

aſſiſtunt, gravitatem in motu & geſtibus, laudabili curioſitate ſervare. Nunquam genuflexuri, quamdiu ſacerdotali caſula ſunt induti, niſi temporibus ab Eccleſia inſtitutis. Super altare quoqué ſe non appodient inhoneſtè: nec manus ſuas hac & illac inordinatè deducant. Quando ſe vertunt ad populum, non erigant oculos, ut videant aſſiſtentes.

8. Deniq; circumſpectos decet eos eſſe, ſpecialiter circa corporalium diſpoſitionem & cuſtodiam; circa calicis collocationem; circa Dominici corporis conſecrationem, ſangvinis ſuſceptionẽ, & mundationis induſtriam. Circa corporalia; ut ipſis ſuper altare replicatis, uſqué ad anteriorem ipſius altaris oram, ſit ſpatium Et circũſpectio.

com-

competens; ne super eadem manus suas aut manicas indumenti teneant. Calicem ante oblationem super corporalia nunquam ponant, sicut post oblationem fieri consvevit: sed ipsum usqué ad oblationis tempus, ad corporalium teneant latus. Circa consecrationem inter cætera solerter provideãt, ut cùm hostia fuerit consecrãda, ita parum & cautè in principio eam levent, quasi scutũ sibi de manibus, depresso aliquantulum pollice, facientes; ut si fieri potest, ante consecrationem à circumstantibus videri non possit, ne à simplicibus adoretur; qui, quanto citiùs eam viderint in manibus Sacerdotis incautè nondũ cõsecratam adorant. Cùm autem consecratio fuerit consummata,

Jã aliter rubricæ Missalis Romani novi.

In cõsecratione.

ta, hostiam sine mora notabili duabus manibus quantum expedit, ut ab hominibus possit videri, cum omni reverentia elevantes, tã in elevãdo, quàm in reponendo, debitam maturitatem servent: nec post vel ante elevationem osculentur eandem. Si super altare viaticum celebrant, consecrationẽ facturi, manum cum hostia cõsecrãda super ipsius altaris viatici lapidem teneant: ne fiat consecratio juxta, & non supra ipsum. Circa sumptionem calicis caveant, ne ipsum sumẽdo, vel calicem exguttãdo per nimiam axtractionem; tumultum quendam vel sibilum cum labiis faciant, aut post sũptionem digitos lambant. Erit etiã tutum, si dum sanguinem sumunt, calicem tenentes cum dexte-

In sũptione mysteriorũ.

dextera decenter, & patenam cum sinistra supponat, sangvinem, si quid effundi contingeret, recepturam. Super quam si frangi corpus Dominicum aut reponi contingat, ipsa denique vino & aqua, vel altero illorum sufficienter debet infundi. Incongruum & indignum, ut patena post Christi Corpus Sanctissimum, communi tactui pateat non mundata, & rebus quibuslibet licet mundis sine differentia exponatur. Si sentis aliter, credo ut post patenæ, vel calicis aut corporalium tactum, non sunt manus communicandæ communibus ante factam post tactum hujusmodi lotionem. Si calicis petatur mundatio pro infirmis, primam nullatenus aut secundam perfusionem exponant; sed

sed priùs semper mundationibus solitis perfectis, aliud denuò vinum calici apponatur petentibus indulgendum.

De disciplina circa ea, quæ ad corpus sunt

CAPUT XVIII.

1. HAbito de disciplina circa spiritualia, sequitur de ipsa, circa corporalia. Et primò circa ea, quæ in nobis sunt: Secundò circa ea, quæ extra nos sunt. Respectu eorum quæ in nobis sunt; primò videndum est de disciplina respectu totius corporis, quantū ad gestum: secundò respectu partium corporis, quantum ad actum. Et primò, respectu lingvæ, quantum ad duo opera naturæ, in quibus congruit officium lingvæ, scilicet quantū Partitio.

ad

ad loquelam & gustum. Secũdò, respectu manuum, ut in exercitio manuali. Tertiò, respectu pedum, ut in incessu. Quartò, respectu membrorũ omnium, quantum ad aliqua ipsorum officia. Deinde circa ea, quæ extra nos sunt. Primò quantum ad ea, quæ de propè, ut est vestis & habitus. Secũdò quantum ad ea, quæ de longè, ut sunt officinæ.

De disciplina in gestu CAPUT XIX.

Mẽbra propriis officiis fũgantur.

1. Circa disciplinam in gestu, (qui modus & figuratio membrorum & corporis dicitur) duplex est custodia adhibenda. Prima est, ut unũ membrum alterius officium nõ usurpet, aut ejus ministeriũ sui admixtione confundat. Si

os loquitur; caput non agitetur, manus non moveatur, & sic de aliis: ut dum alterum membrum operatur, alterum quietum omnino permaneat; aut si opera ejus necessaria illi esse cognoscitur, ad operandũ ordinatè moveatur.

2. Disciplinæ custodia est in gestu, ut quodlibet membrum in eo quod facit, debitum modum teneat, nec temperantiæ limitẽ, aut honestatis formam excedat: hoc est, ut in paucis exemplis probemus, ridere sine apertione dentium, videre sine defixione oculorum, loqui sine extensione manuum, sine contorsione labiorum, sine agitatione capitis, sine elevatione superciliorum, incedere sine modulatione gressuum, sine vẽtilatione brachiorum, sine gesticu-

Gestus sint modesti.

ſticulatione ſcapularum, jacere ſine dejectione membrorũ, ſedere ſine alterutra ſuperjectione pedum, & ſine alterutra accubatione laterum, ſine divaricatione ſeu dilatatione crurium, ſine extenſione vel agitatione tibiarum, nempe honeſtum & humilem fratrem femori ſuram imponere, vel pedes palàm cancellare non decet, arcendi ſicut in publico, ita & in ſecreto ſunt geſtus inepti.

Humiles & graves. 3. Geſtus deniqué religioſi debet eſſe humilis, ſeverus & gravis, eſt enim reprehenſibilis geſtus, ſi ſuperbiam, ſi mollitiem, quæ nunc per laſcivam hilaritatem, nunc per nimiam dejectionem infatuat, aut ſi etiam levitatẽ prætendat. Turpis in humilitatis profeſſore ſuper-

perbia. Fœda prorſus in humili habitu geſticulatio faſtuoſa, ſic non eſt viri muliebrem habere mollitiem, puerili levitate. Gravitatis modeſtia, multam affert ſervata moribus honeſtatem, neglecta maculam & contemptum; mortificata ſecundum Apoſtolum ſuper terram membra, geſtus debent mortificatos habere. Col. 3. 5.

De diſciplina in modo loquendi
CAPUT XX.

1. DIſciplina loquendi tàm in modo & provida (quãdo loquendum ſit) diſcretione, quàm in verborum religioſitate attenditur. Modus, in geſtu & ſono conſiderari poteſt. Loquentis geſtus, debet eſſe modeſtus & humilis: ſonus demiſſus & ſvavis. Modeſtiam

ſtiam debet habere geſtus loquentis, ut nec inordinatè, nec turbulentè inter loquendum membra moveat: nec oculorũ nutibus, labiorum contractione, vel altero non decenti alterationis modo, vultus honeſtatem deformet, aut faciem ipsã mollitie quadam reſolvat humilitatis obtentu: ſed in eadem vultus conſtantia ſemper permanens, ſeveritatem benignã & conſtantẽ, & quodam modo rigidam benignitatem prætendat. In facie ſiquidem hominis ſpeculũ diſciplinæ relucet: cui tanto major cuſtodia eſt adhibenda, quanto minùs quod in ea fuerit peccatum celari poteſt. Vetat quoquè loquentem geſtus modeſtia, ne ſe hominibus notabili quadam ſupplicationum profunditate in-

Benignè rigidus.

incurvet, aut ejus, cui loquitur, vultui nimis instet: ne inhoneste quidẽ in ejus faciem: halitus aspiratione insufflet, aut halitu ipso post vinum potatũ, sensum maximè narium offendat. Loquentis halitus vultui auditoris & naribus, vitiosè prorsus ingeritur. Debet etiã gestus humilitatem, modestiã, ac vultus hilaritatem prætendere. Sonitus debet esse demissus pariter & svavis: quia clamositas & verborum asperitas, locutionem religiosi plurimum quidem & dedecet & deturpat. Sed placidus.

2. Discretio præterea quando loquendum sit, necessaria est: quia *ex ore fatui etiam parabola reprobatur, quia non dicit eam in tẽpore suo.* Sapiens quãdo loquendum & quando tacẽ- Quãdo loquendum Eccl: 20. 22.

dum

dum sit, prudenter considerat: Est autem junioribus fratribus ferè semper inter seniores usq; ad interrogationem tacendum.
Eccl: 32. 30. *Adolescens*, ait scriptura, *loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogat9 fueris, habeat caput responsum tuum.*
Ps. 18. 3. Silet etiam à bonis Propheta.
Bened: reg: l. 6. Ergo quamvis de bonis, sanctis, & ædificationum eloquiis perfectis, discipulis rara conceditur loquendi licentia. Nã loqui & docere, magistrum condecet: tacere & audire discipulo convenit. Loquente alio nunquam loquantur: aut verba loquentium quovis pacto interrumpere præsumant. Nec mordaci vel importuno insultu, sociorũ locutionem impugnẽt. Stultorum enim hæc sunt, qui nec lingvæ parcere,
nec

nec sociis deferre noverũt. Si qui etiam mutuâ se collatione impetunt, per impositionem silentii, & aliam pœnam cõdignam merito reprimuntur.

3. Religiositas debet in locutione servari, ut sit sermo veridicus & purus, sit dulcis & honestus. De veritate sermonis Sapiens dicit: *Ante omnia verbum verax præcedat te.* Non solùm igitur mendacia, & quæ criminosa sunt; verumetiam locutiones hyperbolicas & aliqua duplicitate notabiles, penitus vitent. Loquentes de dubiis aut futuris, nunquam absolutè loquantur, sed in hujusmodi omnibus semper conditionem apponant. Præcisa enim de indifferentibus verba, religio non consentit. Non est alicujus viventis arbitrio, de

Sermo sit veridic9.

Eccl: 37. 20.

contingentibus negare vel asserere absolutè. Non facilè de auditis sententient; licet veritatem sentire se putent. Sint ad responsionem tardi: ne per inconsideratione falsum aliquod vel indisciplinatum proferant verbum.

Purus. 4. Debent etiam purè loqui: ut in eorum verbis nec jactãtia, nec detractio, vel malitiæ alicujus, aut vanitatis admixtio valeat inveniri. Nunquam de scientia, vel sæculi statu se jactent. Erubescant dicere de absente, quod cum charitate non possent dicere corã ipso. Unde S. Benedictus, *Murmurare aut conqueri nesciant: nec murmurationis malũ, pro qualicunq; causa, in aliquo qualicũq; verbo vel significatione appareat.* In verbis suis aut literis,

Reg: c. 34.

si

si quas aliquando dirigunt, pue-rilibus vel adulatoriis non utã-tur blanditiis, sed tanquam re-ligiosi, suam breviter & vera-citer intentionem exponant.

5. Honestatẽ habet locutio, si & illius, qui loquitur, & illo-rum quibus vel de quibus sit sermo, conveniat dignitati. O-tiosa verò, joculatoria, jurato-ria, contentiosa, maledica, vel alia sæcularia verba, nec pura sunt quidem, nec religiosæ cõ-veniunt dignitati. *Nugæ*, ut ait S. Bernardus, *inter sæculares sunt nugæ: in ore Sacerdotis* aut religiosi *blasphemiæ. Interdum si incidant, ferendæ fortassis, re-ferendæ nunquam. Os talibus aperire illicitũ; assvescere sacri-legiũ est: fœdè ad cachinnum moveris, fœdiùs moves.* Dissve-sce à vaniloquio lingvam, qui

Hone-stus.

l. 2. de consi-der: ad Eug: in fine.

ad profectũ religionis aſpiras. Proceſſurus in publicum, præmuni teipſum: & animo ſtatue à verbis inanibus abſtinere. Provide tibi antequã prodeas aliquid, unde, ſi expedierit, ſermo texatur. Familiare prudenti, conſideratione omnia prævenire: confert ad ſingula fuiſſe præmunitum. Si dignũ quippiam relatione non habes, tace. *Tutiùs & humiliùs audis, quàm loqueris.* Non affabilitas oportuna, ſed loquacitas otioſa damnatur. Jurare verò nunc per caput, nũc per Sanctos, vel alio quovis modo, Chriſti (qui ait, *Sit ſermo veſter eſt, eſt, non, non*) diſcipulo minimè cõgruit. Rurſus indignum penitus ſervis Dei, muliercularum more contendere. Si reſiſtentiæ incidant verba, cedendum conti-

Tutiùs audire quàm loqui.

Matt: 5. 37.

Contẽdere nõ decet religioſos.

nuò resistenti. *Honor est homini, qui separat se à contentionib9.* Prov: 21. 3.
Nunquam discendi, ut dicitur, gratia, litigent: scientes ad se verborum contentiones nullo modo deinceps pertinere. Non potest esse, quin contentio aliquid, quod contra conscientiã dicatur, extorqueas. Ergo inter Dei servos collatio, non altercatio debet esse. Perversum est, maximè si ausu damnabili ad injuriosa vel maledica verba, quæ secundùm Apostolũ à Dei regno excludunt, os religiosi laxetur: aut diaboli nomen ad invectionem assumat, vel in communi locutione frequentet. *Sunt quædam quæ levissima putarentur, si nõ in Scripturis demonstrarẽtur opinione graviora. Quæ enim dicentem fatue fratri suo, reum gehẽnæ pu-*

Nec cõvitiari.

3. Cor: 6. 10.

Aug: Enchir: c. 79.

Math: 5. 23.

taret, nisi hoc veritas expressisset. Pessimum hunc loquēdi usum quasi pro affabilitatis solatio, salutis adversarius introduxit: ut per eum modicæ occasionis accessu stultis illudens, eos frequenter in gravis lapsum offensæ impulsu leviori præcipitet, & status dignitatem colluvio sordidationis vilificet. Pudeat eos rumigerulos esse, aut verborum sæcularium delatores. Nihil inter socios seminent, quod infirmos animos dissolvere valeat, aut turbare. Reus est Deo & Ordini, qui temerario diffidentiæ verbo consciētiam percutit infirmorum.

Rumigeruli non sint fratres.

6. Præterea sive fratri, sive extraneo, sive magno, sive parvo loquantur, semper in ore verbi dulcedinem habeant; *omnem ad omnes*, secundùm Apostolū,

Sermo dulcis sit.

Tit: 3. 2.

man-

mansvetudinem ostendentes. Nũquam suæ prætextu constantiæ vel zeli cum communitatis injuria, in verba contumeliosa prorumpant. Sæpè enim meritum immoderata lingva confundit: turpisq; defensio, quæ injuriis utitur. Habet fastus pro constantia impetũ, pro ratione injurias: sed *lingva eucharis in bono homine abundabit.* Eccl. 6. 30.

De disciplina circa comestionẽ CAPUT XXI.

1. DEbent etiam cum timore Dei comedere, disciplinam semper tam in modo se habendi, quàm in cibo observantes: vitantes nihilominus quasdam minùs decentes sæcularium consvetudines super mensam. Placet vel pauca de singulis exempla subnectere,

quæ ad ſimilium conſideratio-nem transmittant. Honeſtè ſe debent habere, ut dum comedunt, aut bibunt, ſedeant, bibentes cum duabus manibus ſcyphum teneant, membrorum agitationem, & quarundam anhelationum vel labiorum tumultum, quæ animi notant intemperantiam, vitent, oculos à circumſpectione, lingvam à locutione cohibeant. Oculorum cuſtodia inter epulas propterea neceſſaria eſt: quia non decet, ibi præcipuè, ut vagos habeant oculos, nequé curiosè & (ut ampliùs dicam) impudenter, quæ apud alios aguntur circumluſtrando proſpiciant: ſed ut potiùs pudicè demiſſis luminibus, ea tantùm quæ ſibi anteposita ſunt attendant. Loqui verò ſeu muſſita-

Honeſtas in edẽdo.

Oculi cuſtodiendi in menſa.

re ad mensam ubi silentium est servandum, turpe vitium est: Declinãda mussitatoris societas qui licet legis honestate prohibitus, lingvæ tamẽ volubrũ nõ valet retinere. Si quãdo etiam extraordinariè bibũt, sive adsint sive non adsint extranei, quamdiu bibitur, sileant. Culpanda nimis verborũ multiplicatio juxta potum.

Silẽtiũ servandum in mensa.

2. In cibo, tam in qualitate quàm in quãtitate ipsius, quàm etiam in modo, moraque ac frequentia, comedendi disciplinam servent. In qualitate, ut nunquam pretiosa vel delicata, nunquam in ciborum aut præparationum diversitates affectent. Promptum ad delicata palatum, curiositas quædã, honestatis postpositiva decla-

Cibi quales non petendi.

rat, ut verbi gratia: Si quis ex vitio meliora de communi eligat portione, ut quod in pane sapidius, vel in aliis viderit melius, ipse sibi accipiat, si majora panis fragmenta sumat, minoribus si adsunt, licet minùs delicatis, sine rationabili causa dimissis, cûm panis vel res alia quanto magis ad integritatem accedit, tanto ad mẽsam ipsam valeat honestiùs reportari. Si ad majorem saporis delectationẽ in pane inveniendam, ipsum inordinatè frangendo, circumcidendo, vel micatenus excrustando deformet. Si vinum cum aqua temperare non curet; si longum & interpolatum faciat haustum. Si salsam communem panis appositione consumat; aut eam incongruè totam, va-

ſe tranſverſo vel circulari venatione vendicet, cum ſit magis in medio intingendum. Sicut enim apud honeſtos quoſdam in ſæculo imputatur, ſi corroſionibus oſſium curioſiùs inſiſtas, aut carnes per magnos notabiliter bolos, præter exigentiam ſcindas vel edas, aut dum ſcindis, ſciſſum immediatè morſellum, antequam in communi loco poſueris, percipias, à meta communi juxta vulgare proverbium non curãdo diſcrepas; aut tactu more palponis, electum poſt tactum relinquas, vel ſimile quippiã actites: ſic religioſis eſt indecens, ſi in his, quæ ſibi pro tempore conveniunt cibis, notam guloſitatis non vitent. Si quando eos jejunii tempore, vino confecto vel ſimplici, ante co-

Specialia sine scãdalo si necesse est sumenda.

mestionem vel post, herbis seu speciebus, infirmitas uti coëgerit, occultè hujusmodi si potuerint sumant, ne simplices idem sibi ipsis absq; sufficienti necessitate licere putantes, ad solvendum jejunium suo incitentur exemplo.

Specialia in mensa nõ sunt quærenda.

3. Est insuper diversitas respectu cibi & præparationum vitanda. Nihil ad mensam speciale apportent, vel in mensa requirant, præter sal & aquã, quæ possunt semper cum honestate requiri. Privandus communibus est, qui specialia in communitate usurpat. Communibus igitur discant esse cõtenti. Os suum ad omnia, quæ alii comedunt, assvescant: ut si fieri potest, nullum omnino repudient seu abominentur cibum. Grande vitium si pota-

gium

gium & communia respuas, ut in specialibus lautiùs procureris. Porrò modò mollia, modò dura, modò frigida, modò frixa, modò elixa prægnantes solent appetere mulieres: providenter autem sobrieq; conversanti, satis est ad omne condimentum sal cum pane.

4. Debent etiam excessum in cibis, & maximè potus quantitatem vitare: ut crapula vel satietas nimia non subrepat. *Nihil sic contrarium omni Christiano, quomodo crapula*, ait Sanctus Benedictus.

Ciborũ quantitas: Reg: 39. 19.

5. Amplius quoque qualiter; hoc est, quàm decenter, mundè ac temperatè sit comedendum attendant. Decentiæ detrahit, qui cibum in ore habens, vel scyphum in manu detinens, loquitur: qui manu

Decenter edendũ:

nu armata cultellum habente: cibum ori miniſtrat, vel ei nondum expedito à cibo, potum nihilominus ingerit, aut dum bibit vel comedit, caput tenet in caputio profundatum. Mũditiam debent ad proprium & ſociorum cibum, & ad menſam ipſam, ſuper quam comeditur, obſervare. Munditiæ ſimul ac decentiæ gratia caveant, ne in paropſide, ſcypho, vel ovo, præmorſum aliquid iterum comeſturi reponant. Fœde tuorum reliquias, dentium alicui cibo immiſſes. Nunquam ſcyphum digitis potagio vel alio quolibet maditatis accipiant, aut pollicem poculo immergant; nec ſuper potum, in ſcypho vel ſuper cibũ quẽlibet ſufflent. Indecenter agitur, ſi digitos quis immittit po-

Cum munditia.

tagio,

tagio, & offas vel olera nudis
articulis cochlearis vice piſca-
tur. Si ſuperfluitates piſcium
& ſimilia, ex ore projicit ſuper
menſam, vel nuces alii quàm
ſibi frangit cum dentibus. Si
quis tuſſit aut ſternutat non a-
verſa facie à menſa. Raro e-
nim hoc fit, ſine qualicunque
emiſſione reliquiarum oris. Si
nudam manum in menſa nari-
bus emungendis, vel carni nu-
dæ ſcalpendæ apponit, vel ma-
num ipſam ad veſtimenta de-
tergit. Cavendum quoque, ne
quis ante faciem circumſtãtiũ
fratrum, pro ſale & aliis neceſ-
ſariis, quæ à fratribus tradi poſ-
ſunt, manum extendat ſuper
menſam, & eorum cibum cum
manicis ſeu habitu ſuo tangat.
Scindendus etiam panis, pecto-
ri ſeu veſti communi nõ eſt ſi-
ne

ne interpositione tobaliæ applicandus. Munditia mensæ requirit, ut mensale nequaquam frequenti vel superflua detersione cultelli vel manuum deturpetur, purgandis maximè dentibus nullatenus exponendum. Fœdũ enim & vile, mappas & manutergia fratrum cõmunia, dentium fricatione fœdare. Qui conventualia dehonestat, committit utiqué in cõventum.

Mappatũ usus.

Et tẽperantia. Hugo à S Vict: tõ. 2. instit: mõ: ad novit: cap:21.

6. *Tẽperantiã manducandi,* ait Hugo, *intelligimus in eo. si homo tractim, & non cum nimia festinatione comedat.* Festinatio in inchoatione & prosecutione comestionis attenditur, quando videlicet in initio mẽsæ statim absqué orationis alicujus præambulo, ad cibum manus extenditur, aut cum

quadam

quadam voracitate comeditur. Si priùs ori cibum ministras, quàm alio sumpto fueris expeditus.

7. Cæterùm per morosam comestionem, congregationem detinere ad mẽsam, aut si quãdo extra conventum bibitur, juxta potum moram contrahere, non est decens. Hinc per Sapientem sobrio dicitur. *Cessa prior causa disciplinæ.*

Sine lõga mora.

Eccl: 33. 20.

8. In comedendi & bibendi frequentia, servanda est diligẽter tẽperantiæ disciplina. Sanè post refectionem ad potum redire, aut per diem in domo ex vitiosa consvetudine, aut quod turpius est, post Cõpletorium bibere, non mediocris vitii notam habet. Honestius ad mensam quãtũ indiges bibis, quàm bibendo per diem meribibuli

Nõ extra ordinariè comedẽdum aut bibendũ.

morem

morem geris. Fructus vel aliud quodcumq; extraordinariè sæcularium more comedere, patens est gulositatis indicium. Siquidem extra duas vices in die, nisi necessitate cogente, in domo vel extra comedere, puerorum, imò pecudum est. Senex legem in vicibus comedendi non servans, fertur per angelum asino comparatus. Ad collationem tempore jejunii faciendam, duabus tantùm vel tribus (si indiges) bibere vicibus, temperantiæ congruit & honestati. Studet sobrius quãdam temperantiæ legem, in ipsis etiã necessariis observare.

In collatione bis vel ter bibendũ.

9. Deniq; quorundam sæcularium in faciẽdis coinvitationibus, in poculis in fragmentis, & hujusmodi consvetudines vitent ad mensam. Non se invi-

Nemo invitetur ad edẽdũ vel bibendũ.

invicem facilè coinvitent: sed comedat vel bibat unusquisq; pro suæ arbitrio voluntatis, quantum necessitati suæ meliùs sibi notæ quàm alii, viderit expedire. Congruè tamen senior verecundantes fortè, vel nimiũ abstinẽtes juniores invitat. Sapor & potagium prægustata, vilium quoqué seu quorumlibet ciborum reliquiæ, ut ovũ unum, tantilumve pitantiæ, si ventre jam satiato supersit, indecenter commensalibus maximè senioribus ingeruntur. Encænia per mensam non mittant. A fragmentis & reliquiis caveant: sed de pane & aliis ita sibi provideant mensuratè, ut corã se vix micas relinquant. In potagio tamen aliquid interdum honestè relinquunt, id sibi pauperum & temperantiæ gratia

Fragmẽta non faciẽda aut reliquiæ.

gratia subtrahentes. Verùm & si quid fortè relinquere, non tamen ut paterfamilias ad erogãdum congerere permittuntur. Pro sociis aut vix aut nunquã, maximè circa finem refectionis, panem vel aliud scindant, aut potum in scypho ponant: nisi saltem quantum ipsi soli comedere vel bibere valeant, si alii quibus hæc offerunt, non acceptant. Nunquam pro buccella, ut dicitur, panem tunc integrum scindant, præsertim si apud socios fractum inveniant. Si scyphum communem habuerint, qui voluerit bibere, non ampliùs de potu apponat, quàm possit bibere una vice. Inter reliquias quæ aliquando fiunt, inutile aliquid vel nocivum, ut quæ de nuce, ovo, castaneaq; projicimus, aliaqué hujusmo-

hujuſmodi nullo modo relinquant. Murilegos vel aves ad menſam non paſcant: cùm nec in refectorio debent ſuſtineri. Poſſunt cum dictis & ſimilia circa comeſtionem attendi. Verumtamen ſunt nõnulla, quæ licet communiter vitioſa putentur, interdum tamen inter domeſticos in ſpiritu charitatis ſine vitio exercentur. Feles nõ permittantur in refectorio.

De diſciplina in opere manuali CAPUT XXII.

1. AD diſciplinam circa exercitium operis manualis, quod manuali opere corporaliter exercetur ſervandã, neceſſaria eſt diſcretio, diligẽtia & honeſtas. Eſt habenda diſcretio circa opus, ut quod faciendum eſt, diſcretè fiat. Diſcernendum eſt primò, ut utili Diſcretio in opere.

utili operi necessarium, bono quoqué melius, & meliori optimum præferatur. Juvare fratrem cùm indiget, multum utiqué operi peculiari præponderat. Rursum celebrare volenti juvamen subtrahere, majorem pluribus aliis offensam esse, quis ambigit? Est etiam discernendum quod opus quo tempore fiat. Nonnulla siquidem in festis diebus non fierẽt, quæ in profestis benè fieri possunt. Videtur in operibus distingvendum. Sunt enim exercitia quædam, quæ necessitati quotidianæ inserviunt; ùt est ciborũ præparatio necessariorum ad diem, utensilium coquinæ ablutio, & consimilia quæ omni tempore fieri solẽt. Sunt quædam alia, quæ in diẽ alteram differri possunt, ùt est

Et in tẽpore.

scri-

scribere in quaterno, tunicam virgis excutere, caput abluere, cæteraqué alia à quibus est diebus Dominicis & festis præcipuis abstinendum, ob sacri reverentiam temporis. Festi nãqué dies, per honestum quietis otium, alii verò dies per laboris debiti exercitium honorantur. De quo Hugo: *Quantum*, inquit, *addit decoris diebus festivis quies vacationis, tantum ornamenti cõfert cæteris diebꝰ studium boni operis: ita ut in illis quisquis noluerit esse quietꝰ, iudex sit suæ vanitatis; & in istis, qui nõ fuerit laboriosꝰ, testis pigritiæ. Carnales siquidẽ mẽtes ne vel in illis diebꝰ quiescãt, vanitas exagitat: ne vel in istis in bono opere se exerceãt, pigritia ligat.* Deinde quasi concludens: subjũgit. *Quapropter non negligen-*

Festi dies ut sint agendi.

tõ: 2. instit: mõ: ad novit. c. 4.

gligenter habenda est in bono opere discretio temporũ: quia sicut malũ opus nullo tempore laudabile est, ita etiam bonum opus quodammodò reprehensione dignum judicatur, si tempore oportuno factum non est.

Diligẽtia in operis promptitudine.

2. Diligẽtia in opere ex prõptitudine operantis, & devota fidelique operandorum executione dignoscitur. Diligentiæ hujusmodi promptitudo, non in opere manuum tantùm, sed in conventuali quolibet maximè locum habet. Quidquid pertinet ad conventum, id præcipuè diligentiæ studio est agendum. Sint ergo præcipuè ad conventualia exequenda promptissimi. Nunquam tardè ad opus Dei vel ad mensam occurrant. Unde Sanctus Benedictus: *Ad horam divini officii,*

mox ut auditum fuerit signum, relictis omnibus, quæ in manib9 fuerint, summa cum festinatione curratur, cum gravitate tamẽ, ut nõ scurrilitas inveniat fomitẽ. Ergo nihil operi Dei præponatur. Ad mẽsã autẽ qui per negligentiã non occurrerit ante versũ, ut simul omnes dicant versum & orent, & sub uno omnes ad mensam accedãt, qui per negligentiã aut vitium non occurrerit, & sic usq; ad secundã vicẽ correptus emendare neglexerit, juxta ipsius sancti decretũ, *à communis est mensæ participatione arcẽd9: ut solus à communi cõsortio sequestrat9 reficiatur, sua ei de vino si fuerit habitur9 portione sublata.* Dignè quidem à communi refectione repelli- tur, qui se per vitium à communi oratione secludit. Absit

Reg: 1. c. 43. Citò accurrẽdũ ad Cõventum.

E convẽtu nõ manẽdum.

à servis Dei vitiosæ hujus cõsvetudinis turpitudo: ut conventuale aliquod divinum præsertim officium alterius prætextu cujuslibet, tardo accessu vel citiore abscessu, propter opera dehonestent. Ut enim tardus accessus, sic ante horam recessus, sine gravi præsumptus necessitate arguitur. Impatiẽtis & vani signum est hominis, in communibus anticipare recessum, nec opus Dei posse in choro usqué ad finem exspectare. *Si Monachum*, Sancto narrante Gregorio, *post completũ officium continuò recedentem visus est dæmon ab oratorio retrahere*, quid de his, qui nec ipsius expletionem officii præstolantur? Haud dubium conventualis ubilibet decorem integritatis negligere, inexcusabile prorsus

Lib: 2. dialog: 14.

sus

sus remissionis est vitium: ad vitium autẽ vix occasio deerit, si quælibet admittatur.

3. Omnes denique fratres, labores non ex sola consvetudine, ut *vitula Effraim docta diligere trituram*, sed ex animi devotione sectentur: ut in communibus sit fervoris affectio specialis. Conventualem vitã ut sanctissimam imò angelicã, toto affectu animi amplexantes, ei tam continua quàm devota prosecutione adhæreant. Quantum ad officium, mensam & alia, vix nisi coacti à conventûs congregatione recedãt. Tantam Deus conventui efficaciam contulit bonitatis, ut ibi augmentum suscipiat boni bonus, aut veniam mali malus. Multa in conventu bona præsentibus conferuntur,

Oseæ 10. 11.

Vita cõventualis, angelica est.

 absen-

1. Reg. 20. 30. absentibus subtrahuntur. Saul ad conventum psallentiũ prophetarum accedens, propheta efficitur: extra conventum factus, pervertitur. Thomas discipulorum absens conventui, visionis Dominicæ consolatione fraudatur, quam ad collegiũ reversus assequitur. Discipuli pariter congregati Spiritum Sanctum accipiunt. In conventu Dominus habitat & requiescit. Ibi devotos quosqué uberioris gratiæ pabulo refocillat: ibi quàm plures negligentiæ personales, in divino maximè officio subrepentes, congregationis cõmunione supplentur; ibi quod suis quisqué non potest, aliorum meritis obtinere meretur.

Joã: 20. 24. Actor: 2. 1.

In conventu Dominus requiescit.

4. Cæterùm licet ad majora domûs officia, videlicet hospitala-

talariæ, refectorii, infirmariæ, lectionis ad mensam, & hujusmodi principaliter & continuè fienda, novitios fratres assumere provida religionis cōsvetudo non habet; si tamen quando contingat eis aliquod hujusmodi officiorum vel ad horam committi, magna debēt devotione suscipere, & ad faciēdum ea mansvetè, velociter, acceptabiliter, integrè ac circumspectè, magnā debent diligentiam adhibere. Mansvetè, hoc est, sine murmure & displicentiæ signo. *Fili,* (ait Sapiens) *in māsvetudine opera tua perfice.* Est in opere bono necessaria strenua velocitas: de qua Sapiens dicit: *In operibus tuis esto velox.* Velocitas hæc maturitatis non removet gravitatem, sed vitium tarditatis ex-

Si quid novitiis præter morē præcipitur, nō recusent.

Sed obediāt māsvetè. Eccl: 3. 19.

Velociter.

Eccl: 31. 27.

excludit. Est etiam acceptabiliter operandum, ut quibus ministratur, prout honestè fieri poterit, satisfiat. Optabat Apostolus & orari rogabat, ut *oblatio sua fieret acceptabilis in Jerusalem Sanctis*. Magnꝰ profectus est ei, cujus ministerio multi læti facti Deum laudãt.

Acceptabiliter.

Rõ: 15. 30.

Integritas in opere bono requiritur, ut non diminutè, non ad evasionem, vel quasi ad oculũ, sed perfectè, ut res exigit, fiat.

Integrè

Circumspectio in obsequiis, prout officiorum requirit varietas, est habenda: quod per exemplum in uno officio melius patet. Si quando refectorarii vicem gerant, quæ ministranda fuerint, tempore congruo & modo debito præparata ministrent, & religiosè distribuant: in mensa defectus

Circũspectè.

vel

vel circa ministerium suum minùs expediēs aliquod accidat, provisuri. Ministrentur itaq; necessaria tempestivè. Turpe est si propter unius defectum, tota cōgregatio exspectet. Sicut igitur omnia sive fructus, sive sapores, sic & alia comedentibus congruè apponenda, priusquam fratres ad mensam intraverint, providè apponantur. Conferendorum collatio successiva, conventum sæpiùs detinet: & id quidem imputādum negligentiæ ministrorum. Ad mensam verò quidquid apponitur, præparatum, ut decet reficientibus, offeratur. Nuces, si dandæ fuerint, priùs frangātur. Herbæ crudæ, si apponendæ fuerint, mundentur: & sic de aliis observetur. De omnibus, quæ apponuntur, sua cuilibet

Tēpestive omnia præparantur.

Portio sua cuiqué appona tur.

libet, si fieri potest, portio singulariter tribuatur. Sunt rurigenæ, qui nec à Prælatis discreta, vel à senioribus aut extraneis forte distingvant. Communia maximè, ut sal & aqua mensæ non desint, quæ in primis providus ministrator apponit. Aqua non solùm pro temperãdo vino, imò sæpè pro aliis necessaria est in mensa. Cochlearia quoqué sunt ad omne potagium oportuna, ne cum digito piscari oporteat, & ne juxta Hugonem, *in eodem jure & manus ablutionem, & ventris refectionem videatur quærere.* Murilegos vel aves, quæ tenentur alicubi contra araneas, nullatenus esse in refectorio, dũ fratres reficiuntur, patiantur: nec enim hoc est expediens vel bene factum. Sic & in aliis circa

Tõ: 2. instit: mon: ad novit: cap: 21.

istud

istud vel aliud quodcunque si-
bi impositum officium, sint in-
tenti. Scriptum est enim, *Cun-* 2. Par: 19. 7.
cta cum diligẽtia facite. Et ite-
rum: *Agite diligenter, & erit* Ibid: 11
Dominus vobiscum in bonis. Sic
agetis in timore Domini, fideli- Ibid: 9.
ter & corde perfecto.

Honestas in operatione.

5. Honestas in operatione ser-
vatur, si omnia, quæ aguntur,
cum maturitate ac religiositate
quædam exerceantur, & in o-
mnibus nitor inveniatur mun-
ditiæ: hoc enim religiosum
maximè decet.

De disciplina in incessu
CAPUT XXIII.

Modus in eundo.

1. DIsciplinam circa inces-
sum, penes modum &
discretionem in ambulãdo cõ-
siderent. Honestus enim mo-
dus requirit, ut non impetuo-

sis & fractis gressibus ambulēt; nec erecta cervice, non prominenti pectore, seu etiam inclinato super humerum capite, aut vagabundè pendētibus manibus: quæ omnia vel levitatem, vel superbiam, vel remissionem, vel hypocrisim sapiūt.

Discretio in eundo. 2. Debent etiam in eundo discretionem habere, ne de illorū numero censeantur, de quibus dicitur per Prophetam, *Non est judicium in gressibus eorum.* In eorum gressibus non invenitur judicium, qui eundo necessitatem vel ordinem non attendūt.

Isa: 59. 1.

Necessitas. 3. Necessitas discursum inutilem, ordo inordinationis confusionem excludit. Discursum igitur per domum, per hortum & extra domum, qui magnum est instabilis mentis indicium, cautè vitent. In domo, ne scilicet

Nō vagādum per cōventū.

licet

licet per officinas de loco ad locum, de fratre ad fratrem inutiliter evagentur, aut loca rumoribus audiēdis vel collocutionibus apta frequentent: sed in locis sibi concessis, ut sunt Ecclesia, cellæ, Capitulum si extranei affuerint, vel aliis locis, si qua sibi fuerint specialiter deputata, cum silentio residentes, officinis privatis, puta ubi cibaria præparantur, infirmi vel hospites recreantur, aut fratrum congregationi, vel comedentibus & bibentibus se, nullatenus ingerant non vocati. Erubescant præcipuè ad reficientium mensam accedere, vel eis, nisi pro evidenti ministerii necessitate assistere. Effrontis est hominis, non erubescere comedentes. Verumtamen si quando eos loca sibi nō

concessa, necessitas adire compulerit, ad ostium pulsare aliquantulum possunt, ut aliquis egrediatur ad eos, vel ut ipsi vocati securiùs & honestiùs intrent. In hortum non eant absque licentia, nisi eos vel ab aliquo professo mitti contigerit aut vocari: ad loca sua postquam ab eo recesserint vel ejus negotium fecerint quàm citiùs reversuri. Verumtamen eorum instructor juxta superioris dispositionem nunc hos, nunc illos, aut etiam omnes simul ad spatiandum in horto, causa recreationis vel alicujus bonæ collationis, poterit per se vel per alium fratrem professum, cum expedire viderit vocare. Tempore probationis domum exire, propinquos suos visitare non curent: nec enim inter co-

In hortũ nõ eundũ sine copia.

gna-

gnatos & notos Dominus inve- Luc: 2. 44.
nitur, unde Bernardus: *Quomodo te bone Jesu inter meos cognatos inveniam, qui inter tuos minimè es inventus?* Ep: 107 in fine. Si quando domum, quamvis de superioris licentia exeunt, nihilominus tamē idipsum significēt suo instructori: quod & de suis & aliis notabilibus factis observēt.

Ordo in eundo.

4. Ordo circa incessum est religioso in conventu specialiter servandus: ut in processionibus fratrem sibi collateralem attendat, ut chori sui partem in refectorio & in claustro, cùm pro gratiis ad Ecclesiam itur, in omni teneat loco: nec se ad chorum alium vel in refectorio, vel in claustro, seu alibi transferat, nisi causa rationabili perurgentè. In Ecclesia verò inter pulpitum in medio cho-

chori positum & altare, dum maximè ibi aliquid dicitur, nõ facilè transeat, nisi fortè alibi liber non pateat transitus: & tunc ab ipso pulpito transiens, & inclinans ne pulpitũ videatur venerari, non ante ipsum directè, sed à latere decentiùs inclinabit.

Et reverentia. 5. Est & ordo reverentiæ & decentiæ in incessu, ut non passim seniorem junior antecedat, aut quando vitari facilè potest, frequentes & nimis propinquos ei transitus faciat ante ipsum. In Ecclesia quoquè inter ministros altaris, Subdiaconum videlicet, Diaconum & Sacerdotem in officio suo. solenniter celebrantes, nec non & ante fratres infra deambulatorium sedilium, & formarum minùs honestè præter necessitatem transi-

transitur. Sed illud deambulatorium intraturi, ad vacuâ debent sedilia per introitum sedilibus ipsis propinquiorẽ accedere, nisi ob aliquam personarum reverentiam, si fortè intermediæ fuerint, sit aliter faciendum.

De disciplina in gestu membrorum

CAPUT XXIIII.

1. EST in aliis membrorum corporis, sive oculorum, sive oris, sive brachiorum manuumqué officiis, disciplinæ studendum; de quibus adhuc aliqua breviter supponentur. Amatores igitur honestatis, oculos ab inordinata evagatione & exaltatione in mensa & in choro præcipuè diligenter custodiant. Scriptum est enim: Oculorũ custodia.

Oculi

Prov: 17. 24. *Oculi stultorũ in finibus terræ:* Et, *Dilatatio cordis exaltatio oculorum.* Levat quidem Propheta oculos, ut petat auxiliũ: Dominus ut impendat. *Tu quoquè si locum, causam & tempus consideràs, tua vel fratris necessitate oculos levas, non solùm nõ culpo, sed plurimum laudo: hoc enim excusat miseria, illud commendat misericordia. Sin aliàs, non Prophetæ, non Domini, sed Dinæ aut Evæ, imò potiùs satanæ te imitatorem dixerim.*

Ibid: 21. 4.

Ps: 130.

Joã: 6. 5

Ex Bernar: tract: de gradib. humilitatis, ubi de curiositate.

Gen: 34. 1.

Ibid: 30

Ris9 religios9.

2. Non sint in risu faciles, nec in voce clamosi. Cachinnus præcipuè gravitatem religiosi plurimum dehonestat. Vile prorsus est religiosum virum, ut puerum cachinnare. Non licet religiosum virum dissolutis labiis risum proferre, sed hilari vultu cordis hilaritatem præ-

prætendere. In datione pacis labia semper claudant, quibus apertis turpiter exhibetur. Nares non in aliorum aspectu, sed ad partem cum duorum tantùm aut trium appositione digitorum emungant. Seorsum etiam spuendum est, maximè in conventu fratrum; ne loca publica, sive in choro, sive alibi sputo fœdentur, & adstantium oculi offendantur. Patet quosdam in ipso chori deambulatorio, ad pedes suos palam fratribus spuere, nec pudere.

Pandiculatio & oscitantia vitãda.

3. A notabilibus corporis seu membrorũ extensionibus, quæ cum oscitationibus vel alias, non sine quadam inhonestate fieri solent, omnino abstineãt. Tunc enim sunt corpus & brachia comprimenda, ne cum hujusmodi pigritia extendantur.

Hone-

Honesto incongruum viro, pigra membra distensione resolvi.

Manus decēter componendæ.

4. Dissolutiones fugiant manuales: grandia namqué causant pericula, soletqué luctus ludo accidere corporali. Et post comestionem præcipuè se à jocositate notabili & multiloquio studeant temperare. Siquidem licet omni tempore dissolutionis levitas sit vitanda, post refectionem tamen, vel alias cum solo fratre, & iterum coram conventu turpius agitur. Turpissima est dissolutio in conventu. Ad hæc alium quempiam præter necessitatem ad cingulum vel manum accipere, flores, fructus vel baculū in manu otiosè gestare, cingulum inter digitos volvendo rotare, honestati non conso-

nat,

nat, imò laſciviæ ſignum quodam, modo prætendit. In lotione manuum, quando de vaſe manuali aqua recipitur, vas ipſum nunquam à parte ſuperiori, præcipuè manibꝰ diſtillantibus, ſed per anſam potiùs, vel â latere, vel à fundo accipiant; ne guttis manuum aqua reſidua ſordidetur.

5. *In lecto ſe honeſtiſſimè jacẽdo componant: nec reſupini jaceãt, nec genua levãdo, calcaneos jungant ad tibias.* Hæc & ſimilia non ſunt ut minima temerè aſpernanda. Clara nonnunquã converſationis inſignia, quædam in minimis obfuſcant ineptiæ. Plerumq; modicis paulatim per incuriam ſubrepẽtibus maculis, tota morum cõgeries inquinatur.

In lecto compoſitio.

Ber: in formul: honeſtæ vitæ in fine.

De

De disciplina circa habitum servanda

CAPUT XXV.

1. Disciplina in habitu potest tam circa pannum quàm circa formationem, coaptationem, usus ejus continuationem, & munditiæ conservationem attendi. Circa pannum, ut non sit pretiositate, mollitiæ, vel subtilitate notabilis. Vestis pretiositatem etiam mulieribꝰ Petrus interdicit. *Porrò qui mollibus vestiũtur, in domibꝰ regũ sũt.* Inter divites palatii & pauperes claustri, debet esse differẽtia. Mollia vestimenta animi mollitiem indicant. *Molles* (ait quidam) *mollia quærunt.* Subtilitas & nitor, reprehenditur in bysso divitis epulãtis. Nimia panni subtilitas, & si nõ pretio-

Modus in pãno

1. Pet: 3. 4.
Matt: 11. 8.

Ber: de cõcordãtia statuũ religios. post med:
Luc: 16. 29.

pretiosa, nihilominus tamen in proposito pœnitentiæ vitiosa. Sit curæ novitiis pannorum pretiositatem, subtilitatem, & incongruam religioni mollitiē non curare. Vereantur & renitantur ut possunt, mutari ipsorum Sanctorum de vestium vilitate censuram, & vitiosam consvetudinē induci. *Insignũ sũt panni tui Domine Jesu, sed in signum cui ã multis usq; hodie contradicitur.* Luc: 2. 32. Ber: ser: 4. de natali Domini, in principio.

2. Honesta exigit vestimentorum formatio, ut non sint nimis lata vel stricta. Amplitudo vel longitudo vestimēti superflua, sive in manicis, sive in caputio, sive in collario caputii est admodum fugienda. Sed nec aperturis quibusdam circa cingulum vel alibi, aut curiositatibus aliis quibuscunq; est habitus deformãdus. 3.

Cõposi-tio. 3. Coaptatio quædam religioso est decens, quædam indecẽs. Indecens est, si præter morem religionis fuerit curiosa: ut verbi gratia si caputii collariũ quadam in gyro replicatione juxta mundanorum consvetudinem coaptetur, aur curiosè ipsum replicetur caputium circa genas. Decens est, quando non curiositati, sed honestati deservit, ut videlicet vestis honestè portetur, & honestè pro loco & tempore disponatur: ut honestè portetur succingenda, est æqualiter & decenter. Si enim ex una parte notabiliter pendere permittatur, vel in aliis præparatio debita omittatur, fatuitatem, vel negligentiã, vel hypocrisim sapit. Aptanda est vestis, maximè circa pectus per applicationem ad col-

Ne sit distinct9 habit9.

lum,

lum, ne collum ipſum uſqué ad pectus vel interiores panni hominum reſpectui exponantur, quod irreligioſum eſt valde. Cavendum eſt circa portandi modum, ne quis pereſfluat: ut ſi os ſub caputio vel mentum abſcondat; ſi dominarum more tunicam à lateribus tenendo incedat, aut manum in ſinu tenens tunicæ manicã exteriùs pendere permittat. Quando enim manum in ſinu vel ad horam ponere cogit neceſſitas, à manu altera præſumpta tunica cautiùs eſt tenenda, ne pendeat indecentèr, ut manum in ſinu teneri vix à proximè aſtantibus percipi valeat. Ambas autem manus in ſinu tenere quàm irreligioſum ſit, palam omnibus eſt: cùm vel unam diu teneri vix excuſat ipſa neceſ-

necessitas. Emortui est corporis, membrorumqué officia exequi non valentis, manicas nō regere defluentes. Et quidem cùm interiùs à sua custodia solvitur mens, & membra foris ad omnem actum inordinatè movētur, & tam in vestibus, quàm in aliis disciplinæ cura negligitur; incōpositio corporis qualitatem indicat mentis. Sunt & alia circa modos portandi vitanda. Sunt (inquit quidā) stulti, qui quodam officioso artificio, vestimenta sua circa se componunt. Alii jactando & ventilando pannos suos, levitatem mentis suæ, ex ipsa sui habitus mobilitate ostendunt. Alii incedētes sinuoso syrmate terram verrunt, & limbis dependentibus, imò retrò consequentibus caudis, in similitudinem

Nota.

Ne terrā verrat.

dinẽ vulpium veſtigia ſua obducunt, & quocumqué perexerint, quaſi turbo tempeſtatis pulverem concitant.

4. Diſpoſitio habitus aliquãdo ratione operis, aliquando ratione conſortii variatur, reſpectu quorum habẽda eſt cõſideratio diſciplinæ. Ad exercitium operis tam propter expeditionem, quàm propter cuſtodiam munditiæ, honeſta, prout res exigit, præparatio veſtis requiritur; ut ſcilicet quãtũ neceſſe fuerit ſuccĩgatur. Manicæ verò retrahantur, & prout expedierit componantur, ne ſuper manus vel ſuper rem ipſam, quæ tractatur, recidant indecenter; præcipuè ad privatas cuſtodiendæ ſunt manicæ diligenter. Diſpoſitio hujuſmodi tolerabilis, imò com-

In opere alia compoſitio veſtium.

mendabilis est in privato, quæ tamen in publico maximè coram extraneis non est decens. Quando ergo coram extraneis, aut coram conventu proceditur, quantum res patitur, ad dispositionem communem est habitus, tam in manicis, quàm in aliis revocandus. Caput si nudum fuerit, caputio cõgruit operiri. In omni siquidem publico loco, sive chorus, sive refectorium, sive alius fuerit locus, fratrum cõgregatione præsente, & multo magis inter extraneos, operto decenter capite, religiosus incedat, nisi ob reverentiã alicujus ministerii vel personæ aliter sit agendum. Non est tamen caputium sive coram fratribus, sive coram extraneis, nimis in capite sine rationabili causa profundandũ.

Caput in conventu operiẽdum.

Operta ſub caputio facies, quã-dã hypocriſis notam infert, & aliorum in ſe oculos ſua ſingularitate convertit. Decet ergo caput in publico, non faciem operiri.

5. In lotione quoqué pedum, ille cui pro Chriſto tale miniſteriũ exhibetur, operto, ſi poteſt cõmodè capite, humiliter & ſine multiloquio debet eſſe, & charitatis obſequium cum timore ac devotione ſuſcipere. Nec debet quis ibi vel alibi tibias nimis exponere: ſed magis tunica circumcingere diligenter. Turpe eſt enim religioſis perſonis, carnium nuditate occurrere. Cavet omnis honeſtus, ne ejus unquam appareat caro nuda, niſi quantum compulerit neceſſitas manifeſta. De Sancto legitur, quòd De lotione pedum.

Refert Athan: in vita S. Antonii, de S. Ammone.

cùm necesse haberet fluvium transvadare, rogavit socium suum ut paululum à suo separaretur aspectu, ne suam invicem corporis nuditatem uterqué conspiceret. Recessit socius: nihilominus tamen ille seipsum cùm nudare se vellet, erubuit. Ipsum tamen hæc cogitantem, in alteram fluvii ripam virtus divina transposuit. Hanc haud dubium honestatē Dominus acceptavit. Pannos quoqué interiores, & quæ ultra communem seu regularem formam sive in vestibus, sive in aliis indulgentur, quantum necessitas patitur, occultari oportet. Unde nec almutia palàm extra caputium religiosè portantur.

6. Restat de usûs habitûs cōtinuatione, & munditiæ in eo

con-

conservatione videre. Usus habitûs, prout habitus pro speciali signo religionis accipitur, continuus debet esse: ut religiosus frater non sit, vel modicum sine ipso, nisi necessitas evidens eum cogat, sæcularis personæ nuditas, & religiosus sine habitu comparantur.

Habitꝰ non deponẽdꝰ unquã.

7. Cavendum etiam ne habitus, dum sedetur, aut genuflectitur, aliquam inquinamenti maculam contrahat. Et si quam propter aliquã causam aliquãdo contraxerit, vel propter sudorem, mundificari citiùs debet; maximè si in loco fuerit apparenti. Propter hoc immũditia illa, quæ in oris caputii circa genas contrahitur ex sudore, debet cum diligentia removeri. Fœda est religio, quæ innititur fœditati, culpatur quidem

Nec inquinãdus.

dem & cultus mũditiæ nimius & neglectus.

De disciplina in officinis inter fratres

CAPUT XXVI.

1. DEniqué in officinis, maximè in refectorio, in oratorio, dormitorio, cæterisq́; quæ consvevit frequentare cõventus, etiam ad latrinas disciplinatè se habeãt & quietè. Nũquam per susurrium & tumultum occasione operis alicujus fratres orantes, studentes, aut quiescentes impediant. *In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, unde & nomen accepit. Unde si fortè aliquid etiam præter horas statutas, si eis vacat, orare voluerint, non eis sint impedimento, qui ibi aliquid agendum putaverint.* Cùm per dormi-

Sine tumultu omnia agẽda.

Aug: reg: cap: 7. Oratorium.

dormitorium fratribus quiescentibus vadunt, non planè, imò quasi furtive incedant. Parando lectum vel alio quovis modo, quiescentes reprehensibiliter inquietant. Surgentes à lecto, ipsum decenter operiãt, ne velut irrationabilium cubile remaneat imparatum. Et incedendum.

2. De privatis loqui si cui turpe videtur, turpiùs noverit ibi turpe aliquid committi. Ibi non congruit, ut quasi mox gelicidio perituri, amictus accessorii sarcinam deferant. Ibi religiosus cum summo silentio & operto profundè capite debet esse. Ibi confabulari, & præter necessitatem hac & illac capite discooperto respicere, religiosorum esse nõ dixerim, sed scurrarum. Ibi servanda in manuum & vestis dispositione ho- In secessu ut sit agẽdũ.

honestas. Ibi honestus quisquis diligenti opera cavet, ne per ipsum, aut per ejus incuriã aliquis offendatur. Ibi cavendũ est eis, ne stantes urinent, vel à loco minùs honestè recedãt. Sed nec per hortum est facilè urinandum, vel alibi ubi à sociis aut ab aliis videri possint: quia, ut ait quidam. *Multa possunt honestè fieri, quæ nõ possunt honestè videri.*

Nusquã standũ otiosê. 3. De singulis ad disciplinam per singulas officinas & loca spectantibus, vix aut nunquam singulariter posset edisseri. At multa tamen haberi potest disciplinæ consideratio ex prædictis. In ostiis, aut officinarum, aut ubi fratrum communis est transitus, maximè circa privatarum introitum, unde ad necessaria euntes & redeuntes re-

spici

ſpici poſſunt, nunquam honeſti fratres faciant ſtationem. Quãdo etiam intrãt & exeunt, officinarum ſecretiorum oſtia poſt ſe claudant: ne ſupervenientes extranei & intrantes, fratres inveniant imparatos. Nunquam extraneos licet familiares ad viſitandum officinas invitent. Si quando tamen ad aliquorum inſtantiam eas oſtendere permittantur, domos tantùm cõmuniores, non intra per ſingula loca ſeu angulos peragrando: ſed ab oſtiis expeditè, quantum honeſtas permiſerit oſtendentes, quidquid eorum aſpectui ſubtrahere poterũt, ſubtrahant & furentur. *Non eſt religio, ubi omnibus omnia patent.* In locis communibus ubi fratrum occurrerit frequentia, nullo mo-

Extranei ab arcẽdi.

do detineant adventantes. Infirma hæc parvulis exprimens, grandium ocilla non vito: sed ubi proficit, parviducendus est illusor.

De modo conversandi in omni loco sæcularium
CAPUT XXVII.

1. NUnc videndum est qualiter in villa, itinere, Ecclesia, domo, locutione, & comestione sit novis fratribus inter extraneos conversandum. Si quando exeunt domum, habenda est eis custodia disciplinæ respectu societatis & sui. Societatis solatium, & honestas religiosæ convenit dignitati. Propter hoc in villa, præcipuè senioris, cum quo fuerint vestigiis semper inhærentes, se ab eo etiam sub uno tecto nul-

Socio seniori sẽper in hærẽdũ, juniori.

late-

latenus ſeparent: quin ad minus videri ſemper ab ipſo liberè poſſint.

Cautè & honeſtè cum ſæcularib9 cõverſandum,

2. Seipſos autem quantum ad circumſpectionem, locutionẽ, habitus & membrorum diſpoſitionem in diſciplina contineant. Non circumſpiciant in vicis civitatis, ut Sapiens docet: *avertãt oculos ſuos, ne hauriãt vanitates.* Et à ſæculariũ collocutionibus prudenter abſtineant. Manus ſuas religioſè componant. Nunquam inter homines diſcooperto capite, vel almutiati, vel aliàs indiſciplinatè incedant. Sed nec ſæcularium vel religioſorum domos ſubitò eis ignorantibus introëant: ſed vocando ab oſtio, vel pulſando, ſeu aliàs quoquomodo propoſitum ſeu voluntatem ingrediendi pronũciẽt.

Eccl: 9. 7. Pſal: 118.37

Eccl: 11. 26. *Vir eruditus* (ait Sapiens) *foris stabit.* Sed nec sine ductore per sæcularium domos, vel per religiosorum officinas est vagandum.

De modo conversandi in itinere constitutis

CAPUT XXVIII.

1. Si fuerint extra domum in itinere constituti, & quantum ad societatem, & quantum ad seipsos cautè se debent & religiosè habere. Quantum ad

Caveãt malorũ societatem. societatem, debent sibi à mulieribus, à scurris, & ratione periculi, à personis de maleficio notatis attendere. Talium personarũ societas singularis, religiosis viris nisi fortè ad horam pro salutis animæ causa, non convenit. Debent se tamẽ prudenter à consortiis hujus-

modi

modi ſegregare. Ipſi autem fratres in itinere ſe ab invicẽ nõ debent nimis disjungere, quin ad minus mutuò ſe videre & audire facilè poſſint. Non eſt tutum aut decens religioſis, quos congruit binos ire, alterum ab altero longiùs ſeparari, taliſqué ſeparatio eis in periculũ, & occurrentibus cedit in ſcandalum. Bini incedant.

2. Quantum ad ſeipſos debent in factis & verbis diſciplinatè ſe gerere. In factis debet honeſtas, devotio & diſcretio apparere. Propter honeſtatem diſſolutiones tam manuales, quàm alias, quæ curſitando vel aliter quomodolibet fieri poſſunt, penitus vitent. Multa enim ex hoc inconvenientia (ut expertum eſt) poſſunt ſequi, hominibus frequenter, de quibus nõ In factis ſint honeſti.

adver-

advertitur, videntibus quæ aguntur. Non sunt brachia notabiliter denudanda, nec vestes nimium succingendæ, vel aliter irreligiosè tenendæ. Cæterùm ad devotos pertinet fratres Ecclesiis quãdo transeunt juxta ipsos; necnon & crucibus, devotis inclinationibus reverentiam exhibere: cœmeteria verò absq; oratione pro defunctis nullatenus pertransire. Discretionis est, agenda quæq; prævia deliberatione metiri, & non agenda cavere: quia qui de futuro nihil præmeditatur, omnia incautus incidit. Moderandus est per senioris cõsilium labor itineris, ne spiritũ devotionis extingvat. Audiẽda est Missa, sanctæque exhortationis pro populo si affuerit sermo faciẽdus. Et ante omnia sem-

Devoti

Et Discreti.

Missa audiẽda ante omnia, & absolvẽdũ officiũ divinũ.

semper in primis divini pensũ officii devotè solvendum, ne fratres se magis cursores quàm religiosos exhibeant, & cõtra religionis propositũ de accessorio principale facere cõvincantur. In solemnioribus festis est ab itineratione cessandum. Cavenda est per vias dormitio, tanquam periculosa & indecens, nec est tardè vel apud infames hospitandum personas. Ubi sit hospitandũ.

3. Disciplinam verborum debent attendere tam in materia quàm in sono. Si occurrerint homines, debent eos humiliter salutare. Seniorum erit, coitinerantibus & his, cũ quibus aliquando loqui contigerit, aliquid ad ædificationem vel cõsolationem proponere. Peccantes in eorum præsentia non rigi- Itinerãtibus quid, quomodo loquẽdũ.

rigidè sed cum modestia & humilitate corripere, & ad bonũ per rationes & dulcem allocutionem inducere, & quodammodo omni creaturæ sanctum Evangelium prædicare. Sanctus Philippus Eunuchum in itinere baptizavit. Beatus Martinus latronem secum itinerãtem convertit. Si verò non affuerint homines, de Deo verba fratrum convenit esse: ipse nãquè itinerantibus & loquentibus de se discipulis, itinerationis factus est comes. Tunc exempla Patrum, vel alia quævis bona, quæ vel accendant affectum, vel saltem instruant intellectum, sunt ad laboris alleviationem narranda. Turpissimum est, nescire tempus nisi frivolis & fabulosis narrationibus detinere. *Væ*

Marci 16. 15. Act: 8. 38.

Sulpit in vita S. Martini paulo post prĩcip:

De Deo loquendũ in itinere. Luc: 14. 25.

tacen-

tacentibus de te Domine; quoniã loquaces muti sunt. Solent fratres Litanias, Psalmos pœnitẽtiales, canticum graduum & similia, aut simul aut singulariter frequentare, & maximè ante tertiam, aut certè in sanctis meditationibus occupari.

August: 1. Cõf: 14.

Et orãdum.

4. Denique quoties mutuæ collationis verba interveniũt, sonum omnino decet esse demissum. Proinde clamosam locutionem, quæ nunquam decet religiosam personam, penitus vitent: maximè inter fruteta & nemora existentes. Siquidem juxta vulgare proverbium: *Nemus aures, & campus seu planicies oculos habere dicuntur.* Ab omnibus ergo quæ coram sæcularibus dicere nolunt, in locis dumosis & nemorosis, omnino abstineant: nisi

Modestè loquẽdũ.

forte aliquid quasi sub silentio & Latinis verbis dicere velint. Miserabiles confusiones quibusdam minùs cautis pluries ex hoc accidisse feruntur.

Nõ cãtãdũ in itinere.

5. Non cantẽt in itinere, maximè in cantu sæcularium cantionum aliqua licet bona, cum laici non intelligant nisi sonũ. Et præter hæc religiosum non decet in cantu extraordinariè vocem efferre. Si qui fortè dissolutiones aut clamosas disputationes, verborum altercationes vel alia, quæ offensionis materiam extraneis dare possunt, vitare inter homines negligunt, nequaquam eos timoratos dixerim, aut zelum religionis habere. Qui religionis suæ scandalo non occurrit, honori proprio detrahit & saluti. Qui fidelis religionis est filius,

Nota, nota.

filius, nequaquam ejus ſcandalum parvi ducit.

De modo converſandi in Eccleſiis ſæcularium

CAPUT XXIX.

1. PErvenientes ad religioſorum vel ſæcularium loca, cùm ad Eccleſiã, ſi in loco fuerit, veniunt, in ingreſſu Eccleſiæ illum ſecum verſiculum memorantes. Introibo in domum tuam, adorabo ad Templum Sanctum tuum in timore tuo: & nudato capite ſignum crucis ſuper ſe cum reverentia faciẽtes, ante altare vel in alio loco orationi congruo, ad quem declinaverit ſenior, proſternere ſe humiliter debent. Ubi quãtum Deus dederit devotè orantes, pariter ab oratione ſurgentes, procedere poterunt ad ea, quæ

Ex itinere Ec cleſia omniũ primò adeũda

Pſ. 3. 1.

quæ necesse habuerint juxta propositum exequenda. Ecclesiam namqué, sicut Evangelici & Ecclesiastici viri, semper priùs si commodè possimꝰ visitare debemus, Sanctorum Patrum, qui nos in ordine præcesserunt, imò ipsius Salvatoris exemplo; quem beatus Evangelista Matthæus, Hierusalem civitatem ingressum, refert, Templum Domini adiisse. Super quem locum dicit expositor, *quòd ingressus urbem primò Templũ adiit, dans formã religionis: ut quoquo imus, primùm domũ orationis, si ibi est, adeamus.*

Matth. 23. 12. Joan. 2. 14.

Glossa ordin. in Mat:

Missã & officium divinũ cũ aliis faciãt.

2. Missarum etiam solenniis vel alias divino officio cum extraneis assistentes, gerãt se humiliter & honestè. Non stent in sedibus suis velut magnates,

aut

aut quaſi laici laſſi, de officio non curantes: ſed ad librum ſi neceſſe fuerit honeſtè poterunt accedere, officiantes, cum maturitate tamen ac modeſtia tã in voce, quàm in geſtibus obſervata, humiliter juvẽt. Quòd ſi propter evitandũ diſcurſum ad librum non duxerint accedendum, nihilominus tamen communia quæ noverint poterunt cum aliis honeſtè ſine nimia vocis exaltatione cantare. Ad cantandum autem aliquid ſequeſtratũ, ſicut eſt Alleluja, reſponſorium, vel aliud quodlibet, nequaquam cum ſæcularibus ſe conbinent, ſi vitare poterunt bono modo.

3. Tunc etiam non ſolùm in prædictis, verumetiam in honeſto ſe habendi modo, quantum ad diſciplinam àſpiciendi, loquen- Oculi cuſtodiendi & lingva.

loquendi, habitûs & uniformitatis honestatisq; custodia est habenda. Reprehensibile est ibi vagis circumspicere oculis, aut collocutionibus, dum Missæ officium celebratur intendere: quod tunc etiam sæcularibus Clericis jus Canonicum interdicit, aut per aliquam rem, habitûs sæcularitatem prætendere. Unde ibi non decet caputium inter homines extrahi, nisi ad Evangelium, vel ad alia pro quibus ex approbata consvetudine communiter fieri consvevit.

Cõforment se aliis.

4. Denique propter uniformitatem, dum intersunt officio soliciti sint circa duo. Unũ est, ne diversitate sua in his, quæ ab honestate non discrepant, alios scandalizent: ut videlicet ad Magnificat in Vesperis,

ad

ad Quicunqué vult, in Prima, vel ad alia hujusmodi, cæteris cum reverentia stantibus, ipsi non sedeant, licet illud officiũ tunc ipsi non dicant. Aliud est, ut in stando, sedendo, & se prosternendo sint invicem uniformes, ut pariter stent, sedeant & se prosternant. Qui cor unum & animam unam debẽt habere, difformes exterius non debent esse. Uniformitas morum, uniformitatem juvat & indicat animorum. Senioris consvetudini debet se socius humiliter conformare. Seniori se conformet junior.

5. Religiosorum morem cum eis officiantes servamus, cum aliis inclinationum ritus ignaris, festivo tempore ad omnes collectas vultu ad altare verso cum reverentia stantes: ad B. Virginis & Sanctorum dumtaxat,

xat, qui speciali ex more veneratione coluntur nomina, inclinamus. In feria verò simus ad omnes orationes prostrati. Ad Præfationem semper, & quando dicitur Agnus Dei, moris est stare. Verumtamen si quando apud extraneos duxerint celebrandum, modum Ordinis sui in celebrando uniformitatis occasione non varient, nec ipsum dimittant, nisi aliter facere cogat necessitas: ne velut instabiles & modum proprium non habentes, cum variis Ecclesiarum consvetudinibus temerariè varientur. Possunt tamen in benedictionib9 post Missam, juxta morem patriæ faciendis, & in omnibus hujusmodi quæ modo non præjudicant regulari, Ecclesiarum in quibus fuerint, consvetudines observare.

Missa nusquã varianda.

De

De disciplina in hospitio servãda

CAPUT XXX.

1. IN hospitii domo cùm fuerint, studeant se in omnibus gerere humiliter ac prudẽter circa custodiam disciplinæ, humilitatem erga personas in conversatione ostendant; personis majoribus humiliter deferant, personis humilioribus & pauperibus tanquam confratribus suis, socialiter & benignè loquantur. Conversatio quoque signum aliquod superbiæ non prætendat. Nunquã ad prima se ingerant loca, neč tamen ad ea vocati prorsus refugiant. Senioris tamẽ fratris, quem præponere debent, semper in omnibus honore servato. Quod honori vel certè deliciis deservire videtur, humi- Major: deferẽdum.

liter utiq; declinatur, & honesta modestia recusatur. Ubi autem senioris aut sociorum accedit instantia, cedere magis quàm diutiùs repugnare oportet. Parendo potiùs quàm obstinatiùs repugnando, servatur humilitas. Reprehensibilis difficultas, ubi palàm nutui obviatur senioris.

Parẽdo servatur humilitas

Nõ molestandi hospites.

2. Lectos sæcularium non ascendant indifferenter per diẽ: nec familiã hospitii obsequiorum exactione molestent. Decet pauperes paucis esse contentos: ipsiqué necessitati est pro loco & tempore detrahendum. Nunquam hospitum familiaritas, vel alicujus affinitatis propinquitas præsumptionem inducat: ut in domo præcipere, curiosa quærere, aut de factis domûs vel familiæ inda-

gan-

gandis vel diſponendis ſe iterum intromittere velint, qui propriæ rei familiaris curam, ut Deo ſervirent liberiùs abjecerunt. Matth. 10. 16.

3. Prudentiam quidem neceſſariam habent, ut ſint in ſui cuſtodia circumſpecti, unde Apoſtolus, *In ſapientia*, inquit, *ambulate ad eos, qui foris ſunt.* Et Dominus, *Cavete*, inquit, *ab hominibus.* Cautè ergo in diſciplinæ cenſura non ſolùm in publico, verumetiam in privato ſe habeant. *Nullum,* (ait quidam) *putaveris locum ſine teſte.* Narrabat quidam frater, ſe in quibuſdam ſæcularium domibus occultas deprehendiſſe feneſtras, per quas ea, quæ in domibus illis exiſtentes agebant, ipſis non percipientibus poterant apertè videri. In æſtate

Prudētia eſt opus.

Gal: 4. 4.

Matth. 10. 17:

Nullus ſine teſte locus.

meridiano tempore dormitionis jacentes, aliquod si possunt super habitum operimentum, saltem usqué ad cingulum habeant: ne quando dormiunt, eos indecenter quidē inter homines discooperiri cōtingat. Erubescenda nimis quibusdam ex hoc accidisse feruntur.

4. Habenda ubiqué prudētiæ circumspectio & cautela circa personas, loca, negotia, & res, si quas habuerint, reponendas.

Personæ attēdēdæ. Circa personas, ut se nimis hominibus non committant, quātumcunqué familiares fuerint aut propinqui. Attendant sibi in omnibus, quæ dicunt aut faciunt. Spiritualis ille, qui omnia dijudicat, & ipse à nemine judicatur, omne opus suum trina quadam consideratione præveniet. Primùm quidem, an (1. Cor. 3. 15.)

quod

quod possit liceat; deinde an deceat; postremò, an expediat. In omnibus semetipsos sicut Dei ministros exhibeant. Sint in aspectu, gestu, & omni actione sua serii, religiosi & modesti sicut decet Sanctos. Verumtamen modus quidam est religionis: superstitiosum ideo esse nimis non oportet. Dabit congruum inter homines modũ discretio personarum. Status & qualitas hominum differens, differentiam exigit conservari. Habet se prudens cum differentibus differenter, cum omnibus tamen cautè. Erit simplex non stolidus, humilis non dejectus, mansvetus non blandus, hilaris non lascivus, affabilis non vaniloquus aut scurrilis. Quinimo interest sapientis, sic (si res exigat) à ri-

Cõsiderãdũ an liceat, deceat, expediat.

Ex Ber: 3. de cõsideratione, in med: 2. Cor: 6.

remissio aliquãdo probatur.

gore interdum remitti, ut modum tamen modestiæ nec in ipsa remissione dimittat. Potest gravitatis censura remitti pro tempore non dimitti. Imputanda tamen remissio, ubi nulla decentiæ vel utilitatis intentio. Prudens Domini servus, utilitatis fructum ex sua novit remissione afferre. Ad hoc quoniam attendenda est honestatis congrua personarum honestas, honestioribus semper adhæreant.

Mulierum tactus & obsequia nõ admittenda.

5. Mulierum tam propinquarum quàm aliarum cautè prout poterunt societatem declinent, earumqué familiare nimis obsequium & tactum omnino refugiant. Nulla ratione sustineant, quod pedes sibi à muliere laventur. Nudam autem manum mulieris tangere,

vel

vel ad ejus caput vel corpus ubilibet absq; necessaria & evidenti causa manum extendere, ab omni prorsus religionis honestate quis dubitat alienum? Quando religiosus cum muliere sedet aut loquitur, manus suas occultare & ad se retrahere debet, quas etiam quandocunqué cum personis extraneis loquitur, simul junctas, & velut invicem colligatas, vel aliàs religiosè decet haberi. Locutio disciplinam requirit. Nunquã mulierem quantumcunq; sibi affinitate conjunctam, sive sororem, sive neptem, quantumcunqué pueriles, sed nec facilè matrem propriam osculentur. Fugiant omnino fœminea oscula milites CHRISTI: cùm osculum etiam viris offerri nõ deceat, nisi fortè ubi de pro-

Quomodo eis loquẽdũ.

Nullæ osculãdæ.

prio patre vel aliis honestis personis, moris exactu, sine scandalo vitari non potest. Religionis personam, religionis honestas os indifferenter osculis communicare non patitur. Denique periculo animæ mulierū habetur societas. Igitur (ut docet quidam Sanctus) ubique gustanda est cum mulieribus non continuanda præsentia: sed quasi transeunter fæminis exhibenda est accessio quodāmodo fugitiva. *Tutius est non posse perire, quàm juxta periculum non perisse.* Illum autem nec castum dixerim nec honestum, qui mulierem aut tangere, aut tactum ejus admittere non abhorret. Quomodo enim tangere licet, quod intueri non licet? Ad custodiendam cordis munditiam, exterior quo-

vide S. Bonav: in hist: S. Frāc. c. 5.

Sentētia D. Hier: t. 1. ep. 47.

Nec tāgendæ.

que

qué sensuum disciplina est servanda.

Loca suspecta cautè vitanda.

6. Loca igitur quæ periculi vel suspicionis materiam dare possunt, cautè declinent: nec soli cum muliere in locis hujusmodi vel ad modicum morentur. Domina quædam (ut fertur) dum duo religiosi ad ejus domum divertissent, alterum seorsum vocavit in cameram, quasi secretò aliquid sibi locutura, quem ingressum mox ad turpitudinem provocans, asseruit firmiter se continuò contra ipsum quasi ei violentiam inferentem, nisi statim sibi acquiesceret, clamaturam. Tunc doctus à Domino frater, antequam mulier in vocem clamoris prorumperet ad fratrem cõsocium, qui cum pluribus personis in atrio domûs erat, alta

Nota.

voce clamavit, librum sibi cõtinuò afferri requirens: sicqué adveniente fratre, necesse habuit mulier ab hujusmodi, nefaria solicitatione cessare & frater hominum confusionem evasit. Nonnulli ob causam similem confusi turpiter, & verberati graviter fuisse dicuntur.
Prov: 11. 15. *Qui autem cavet laqueos, securꝰ erit*: qui autem non cavet, est aut stultissimus aut perversus: nec est ejus excusatio admittenda. De nocte si per domos hospitum ad necessaria exeunt, simul quidem & cum lumine ut filii lucis eant.

Nõ implicãdũ sæcularib: negotiis.

7. Cæterùm de mundanis sæcularium negotiis expediẽdis, religiosus temerariè se non debet intromittere. Si de animæ negotio agitur, apponendum est quidem & petendum consili-

silium ab his,qui habent officiū & peritiam consulendi. Aliàs non est militantis Deo, se iterum occasione propinquorum vel amicorum sæcularibus implicare negotiis, quæ mundo moriens abdicavit. *Impius est, qui animæ suæ pro parentib9 suis est crudelis.* Sed nec sæculariū litteræ ad portandum vel præsentandum alicui recipi debēt, nisi de ipsarū tenore opus forsitan aliquod pietatis habente constiterit. Nec veris religiosis expedit, quod verborum etiam sine litteris pro negotiis hujusmodi bajuli fiant, vel internuntii. Sed si super talibus requirantur, hoc per alios, quos deceat, fieri replicent.

Impius est, qui propter parētes crudelis est animæ suæ.

Fratres nō sint nuntii aut literarū bajuli.

8. Circa rerum custodiam, sive libros sive alia secum detulerint, nequaquam negligentes

Res suas custo diāt dīligēter.

 exi-

existant: sed omnia, libros præcipuè, antequam illa deponãt de manibus vel de sinu, certæ fideliq; personæ commendent, quæ à suibus & canibus, qui libros, ut experientia docuit, destruunt, & coopertura non obstante corrodunt, custodiat diligenter. Ipsæ quoqué personæ, quibus res hujusmodi committuntur, sunt super his instruendæ. Noctibus tamen cõsultiùs propter pericula, in loco certo & propinquo habentur. Nam quidam, quos recommendaverat libros, repentino superveniente incendio perdidit.

De disciplina verborum inter sæculares

CAPUT XXXI.

1. DIsciplina in verbo est junioribus & novis, præcipuè

cipuè inter extraneos observã-da: ut tardè, caute, ac demis-sa voce loquantur. Tardè, ut usqué ad interrogationem ta-ceant, interrogati responsionẽ seniori relinquant: nisi fortè in speciali super levibus, maximè ad propriam necessitatem spe-ctantibus, ut de cibo & potu & similibus requirantur. De ta-libus potest quisqué pro se, nõ tamen pro socio sine ipsius as-sensu respondere. Communem requirit assensum respõsio, quæ de communi necessitate pro-fertur.

Tardè loquẽdum.

2. Cautè, ut cum præmedita-tione loquantur: ut primò *bis ad limã, quàm semel ad lingvã veniat sermo:* maximè si senio-re fortè occupato, de Ordine, de personis absentibus, de ru-moribus vel de notabilibꝰ aliis requi-

Et cautè.

bis ad limam antequã ad lingvã sermo veniat.

requirātur. De factis Ordinis, ut de modo jejunandi, de silentio, vel de aliis requisiti se novos in ordine dicant, seniorem requirendum prætendant, ne fortè dum sapienter & bene respondere se putant, stultum aliquid & quod omnino dici nō oporteat, dicant. Secreta Ordinis quantumcunqué religioso vel familiari non revelent: nec statutum aliquod publicēt, nisi quod fortè commodè celari non potest. Idipsum autem non statutum, nō præceptum, sed tantùm Ordinis intra domum consvetudinem vocent, ut per eorum responsum tentionis debitum excludatur extra domum: ne sæculares, si quando contrarium viderint, reputent fratres sui Ordinis transgressores, cùm tamen mul-

Secreta ordinis non revelāda.

ta

ta possint licitè ex ordinis vel superiorum dispensatione mutari. Ordinem nostrum nunquam ad particularia descendendo, sed si necesse fuerit, in generali solùm, absqué aliorũ ordinum collatione vel obtrectatione commendent. Pessimus laudandi modus, seipsum cum aliorũ injuria prædicare. Pessima vitii corruptela detractio, quæ animam maculat, Deum offendit, proximũ scandalizat.

3. Et quia, ùt scriptum est, *Sermo obscurus in vacuum non ibit, & tumultus murmurationũ non abscondetur.* his coram, quibus detrahitur, scandalum excitatur. Constat autem ubi veritas & veritas necessaria in causa non est: nec licitè scandalum quodlibet posse à quolibet

Vitãda detractio. Sap: 1. 11.

bet

bet committi, nec justè præcipi, nec innoxiè consentiri. Si de personis absentibus præsertim religiosis sinistrè aliquid suggeratur: semper pro absentium parte loquentes, nullo modo ad favendum detractoribus inclinentur. Accidit aliquando quosdam magis ad tentandum, quàm ex animo de his obloqui. Narrabat, ut fertur, senior quidã fide dignissimus, ad se quandoq; sæcularem venisse, qui adversus quosdam religiosos plurimum invehi videbatur. Cui frater viriliter se opponens, eum quoties advenit, eadem semper constantia, repulit, & incusatos pro viribus excusavit. Miratus oblocutor benevolam senioris cõstantiam, aperuit tandem se id ad probandum de mutua illorum

Absentes sẽper excusãdi.

rum

rum Ordinum charitate fecisse; adjiciens se Ordini senioris istius, qui pro aliis advocabat, cum quodã priùs incusati ordinis fratre ob causam similem oblocutum fuisse. Fratrem autem illum oblocutionis verba, in primis aliquantulum, deinde verò remissius, refellentem tandem obloquenti cessisse: super quo idem sæcularis non modicum offensus, apud illos non esse charitatis veritatem asseruit, qui ad invicem detractionem admittere non curassent. Deniq; religiosus non est, qui detractionibus pascit, aut pascitur alienis.

4. Caveant etiam ne sint rumorum licèt bonorum & verisimilium delatores. Religiosos viros passim rumigeros esse nõ decet. Falsitas, quæ frequentissi- Nõ sint rumigeruli.

tissimè rumoribus inest, vel quæ per secundarios relatores apponitur, primis earum auctoribus imputatur. Hinc est, *Rumores fuge, ne incipias novus author haberi.* Sint in locutione honesti & serii, nec se in sæcularibus & ad risum moventibus verbis sæculares ostendãt. Servum Dei, de Deo loqui decet, ut fiat quod scriptum est, *Si quis loquitur, quasi sermones Dei.* Alioquin verba vana, mentis aperiunt vanitatem. *Ex abundantia cordis os loquitur.*

Cato. Sermo religiosi qualis.

1. Pet: 4. 11.

Matt: 12. 34.

§. Circa vocis sonum in locutione attendant, ut prout tactum est alibi, sit demissus pariter & svavis. Vitiosissimus planè religioso loquendi modus, si notabiliter suam in loquela communi vocem exaltat. Sufficiat ei, quòd proximè ei astan-

Sup: c. 20. in princi.

Vox religiosi submissa & svavis sit.

ei astantes possint loquentis intelligere verbum. Sapientis est loqui svaviter & demissè. Nox autem amplioris vocis depressionem requirit. Nox est tempus silentii & quietis. In nocte maximè post Completorium in alta (ùt priùs) verba erũpere, silentii gravitate neglecta, sæcularium est, religionis non curantium honestatem. Proinde honesti fratres ubicunq; fuerint, religiosè semper in quibus potuerint, ac si essent in fratrum collegio cum silentii sui observatione permanebũt.

De disciplina comedendi inter sæculares
CAPUT XXXII.

1. PRæcipuè decet, ut cum extraneis comedentes honestè se habeant: ut nec in cibo,

bo, nec in modo comedendi vel mora, aut in aliis, quæ disconveniunt super mensam, ut est verborum multiplicatio; aut exterior corporis vel habitûs dispositio inhonesta, possint de irregularitate notari.
Cibus moderat9 sit. Circa cibum attendant, quòd propter quantitatem vel qualitatem, de gulæ vitio judicari non possint. De primo Sapiens ait,
Eccl: 31. 39. *Utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, dum multum manducas, odio habearis.* Unde inter sæculares non expedit appositam semper portionem totam comedere, aut penitus evacuare scutellã; ne fortè magis id homines voracitati, quàm necessitati attribuant.

Pot9 sit parcior. 2. Inter cætera est habenda semper temperãtia circa potũ. Turpis-

Turpissimum enim est, si de nimia potatione notentur. Religionis quivis insignia præferens, meribibuli nomen ignominiosè sortitur. Hoc vitium hominem coram Deo & hominibus vilem reddit. Ad notam hujus vitii fugiendam, cavere debent, ne post refectionem, etiam si vinum sæpiùs offeratur, frequenter bibant, aut postquam in communi potatum est, seorsim sine urgente necessitate potum in privato requirant: nec omnino quòd potus ubi dormitur remaneat patiantur.

3. Post cœnam non sunt ad ignem & pocula vigiliæ protrahendæ. Vigilare ad ignem, sitim provocat, & bibitare cõpellit: gravat corpus, exhaurit spiritum, tempus in verbis penè

Producere vigilias vespertinas dehortatur.

penè imperceptibili ſubductione conſumit, tempeſtive ad orationem ſurgere, officii debitum devotè, ut expedit, ſolvere non permittit. Et qui ſerò ſobrietatis non obſervat ſententiam, manè frequenter ſuſpenditur à divinis. Uſitatum eſt hoſti, homines ad prunas ſeducere. Ad prunas, Dominum ſprevit rex Joacim, negavit Petrus. Et ne nobis de nocturna prædicatione ad prunas, propter fructum vel interrogationes hominum blãdiamur, ad prunas Joacim quidem audit ſermones Domini, ſed cõtemnit: ad prunas Petrus de Chriſto interrogatus offendit. O quoties eſt ſerotinis neceſſaria verbis correptio matutina! Manè prædicant docti, ſerò concionantur indocti. Et in his

Focꝰ fugiẽdus. Jerem: 36. 22. Joã: 18. 18.

his omnibus honestiùs alibi quàm ad ignem & pocula, prædicatur. Si hominum instet devotio pro exemplis, senioris intererit providere, ut narratione una, paucisvè aliis, si expedit, verbis, instantiæ satisfiat. Verumtamen mutat interdum causa consilium, nec lex imponitur unctioni. Vitanda tamen vigilia, quæ occasionem verbis aut potationi ministrat. Qui vitium cavere desiderat, vitii occasionem præcaveat. Studeant ergo in cibo & potu sobrietatem servare, sicut servi Dei, & religiosè vivētes. *Sicut omnes cupiditates carnis abstinētiâ resecantur: ita omnes virtutes edacitatis vitio destruuntur. Immundi spiritus se ibi injiciunt, ubi ampliùs vident cibum & potum.*

Isidor. l. 2. de sũ: bõ: c. 42. sēt: 10. Isid: ubi sup: c. 44. sent: 3.

4. Cir-

Cibi delicatiores nõ appetẽdi.

4. Circa secundùm multum attendere sibi debent: ne videlicet cibos appetant delicatos. Qui vinum & pingvia diligit, nunquam in virtutum possessione ditabitur. Horum quidem permittitur usus, abusus & concupiscentia prohibetur. Semper itaqué placeat eis lautioribus parcere cibis. De grossioribus cibis, & facili vel valde temperato potu, necessitati utcunq; satisfieri potest: quãquam & ipsa necessitas inter homines sit artanda. Qui de religione cẽsetur, modestiam debet religionis habere: ut sit in temperãtia speculum aliorum.

1. Cor. 4. 9.

Spectaculũ facti sumus mundo & Angelis & hominibus. Felix abstinentia, quæ palato imperat delicato. Debet vas cælesti gratiæ mancipatum à sæcu-

li

li illecebris abſtinere. Non erubeſcant aquam pro vino petere, ſi habuerint, temperando quin potiùs erubeſcere debent ſi vinum biberint nimis forte. Aquã requirere & minus lymphato vino, vel modicum ſemper pro bibentis neceſſitate apponere, Deo placet, proximũ ædificat, religioſum honeſtat, animæ ſimul & corpori eſt ſalubre. Verùm quàm turpe ſit pauperibus hominibus cibaria quærere lautiora, & appoſitis non eſſe contentos; de modo præparandi cibum diſponere, aut quomodo præparetur requirere, potum vel cibum aliquem in ſpeciali laudare, ut de eiſdem amplius apponatur, aut ſuas inter extraneos medicinas oſtendere, quis ſanæ mentis ignorat?

In mẽsa non diu morandũ.

5. Modus quoq; honestus est in comedendo habendus: ut nõ ardenter aut cum nimia festinatione comedatur vel aliàs indecenter. Moram in mensa facere, religiosum non est. Caveant ne aliis à comestione cessantibus, ipsi comedendo vel loquendo mensam detineant: cùm non sit hominum, sed magis pecudum, super mensam ruminando diutiùs immorari. Possunt tamen, qui necesse habent cautè cum modestia sibi in principio mensæ aliis communiter comedentibus providere.

Bern: 4. de cõsider: in fine.

Taciturnitas in mensa.

6. Ad hoc *ubiq;* (ùt ait Sanctus) *frænanda est lingva præceps, maximè in cõvivio:* ne scilicet ad loquendum superfluè vel indiscretè relaxetur. *Taciturnitas,* ait Hugo, *inter epulas idcir-*

idcirco necessaria est: quoniã lingva, quæ in omni tẽpore ad peccatum prona labitur, periculosiùs tamen cũm per crapulam inflammata fuerit, ad loquendum relaxatur. Discretionem quoq; in verbis, eadem iti ratio persvadet. Super mensam autem cum socio loqui, aut coram illiteratis, Latinis ibidẽ vel alibi verbis ubi, dominum quoquè domûs, vel alios quoscunqué ad comedendum vel bibendum frequentiùs invitare non decet. Subit animo quòd quædã matrona cuidam frequenter invitanti dixisse fertur; Fuisti, inquit, asinarius ruralium & imperitorum, qui sæpè asinos provocare novissent: esse propriũ innuens his, qui invitationes personis discretionem habẽtibus inculcare solent.

t. 2. instit: mõ: ad nov: c. 18.

Nõ invitandi alii ad edẽdũ.

7. Oportet etiam disciplinam in corporis & habitus dispositione servare: ut comedentes se non appodiēt super mensam, vel accubitando, vel alio quocunqué modo inordinato se gerant. Dum comedunt, caput in caputio nulla ratione profūdent, sed aperta comedant facie. Cæterùm religiosos & pauperes de mensa aliena viventes, de portione sibi apposita encænia familiæ faciendo, patrisfamilias in domo gerere vices, canes vel murilegos de mensa pascere benedicta, à quo nonnulli etiam abstinent sæculares, non congruit.

Honesti sint mores in omnibus.

Principalis hucusqué incisio nil his notæ impingens, qui sub institutionibus aliis militant, aut pro diversis locis, & diversitate causarum, diversa ordinant

Epilogus.

nant instituta. Honesta quidẽ & sancta omnis traditio, quæ per prudentiam seniorum in timore Dei communiter traditur, communiter observatur, profectò ex communi surgit institutione religio, honestas ex ordinatione causatur.

Omne ordinatum decorum esse necesse est.

Explicit prima Pars Speculi disciplinæ.

SANCTI BONAVENTURÆ
Ordinis Minorum, S.R.E. CARDINALIS, Episcopi Albanensis, Seraphici Doct: Ecclesiæ, SPECULI DISCIPLINÆ Ad Novitios

PARS SECUNDA.

PRincipali hujus opusculi particula expedita, Secundaria hæc pauca epilogat, & supplet quædam, ut qualiter novi discipuli Christi ad Deũ ad se, ad proximum, & ad res etiam, quas aliquando servare vel tractare contingit, se habeant: quibus differentiarũ indictis de sua cõversione di-

scer-

ſcernant; qualiter deniqué ipſi ad profeſſionem recepti ſe gerere debeant, vel breviter in aliquibus inſtruantur.

De ordinatione reſpectu Dei
CAPUT I.

1. ANte omnia cor ſuum per puram confeſſionem mũdatum, dignum Deo habitaculum præparent, illud excolãt, illud exornent: nihil ibi ſordidum vel obſcurũ, nihil ibi vel ad horam reſidere, quod dilecti ſui oculos offendere valeat, patiantur. Tentationes & cogitationes malas humiliter & purè confiteri non differant. *Veretur hoſtis conſilium ſuum ingerere non celanti.* Pura cõfeſſio cormũdũ Deo faciat habitaculum.

2. Providendum eſt eis, ut qui jam ſunt ſuperni Regis milites annotati, ſecum omnino firmẽt & Firmãdum in propoſito & vocatione.

& statuant, se usqué in finem ei fideliter servituros: nec ullis ab eo tentationibus, tribulationibus & angustiis deinceps
Ps. 118. 106. recessuros. *Juravi*, ait Propheta, *& statui, custodire judicia justitiæ tuæ.* Religionem sanctã, ad quam eos Dominus sua miseratione vocavit, ferventissimo ac fidelissimo studeant amore diligere: & ei tanquam speciosissimæ ac Deo dilectissimæ sponsæ fide inviolabili adhærere.

In õnib9 prosperis & adversis, De9 laudãdus. 3. Quæcunqué sibi sive prospera sive adversa contigerint. Deum semper devotis efferant laudibus, ut sive cespitent, sive cadant, sive aliam quamcunq; molestiam seu læsionem incurrant, semper in ipsorũ ore resonet divina laus, semper vel Benedictus Deus, vel Ave Ma-
ria,

ria, vel aliquid, quod ad laudẽ Dei pertineat, dicant. Et hoc in consvetudinem ducere studeant, nulla unquam negligẽtia omittendum. Quidquid speciositatis vel delectabilitatis in creaturis invenerint, quidquid circa statum humanæ conditionis vel dispositionis acciderit, totum semper assumant in materiam laudis Dei: & de omnibus, quæ occurrerint, devotè studeant cogitare. In ipso suarum omnium operationum initio Dominum invocare, & suam ad ipsum intentionem dirigere assvescant.

Intẽtio actionũ õniũ feratur in Deũ.

4. Instent orationi frequenter, quæ novam in horto Domini plantulam fovet, provehit & confirmat. Discant ergo una saltem diei vel noctis hora, tempus & otium vendicare:

Recollectio nõ omittenda.

quando ad se reversi, mentisq́;
cubiculum intrgressi, orent
Mat: 6. in abscondito Patrem suum,
& in corde contrito & humiliato universorum Domino familiariter adstent.
Ps: 50. 19.
Mane autem
Ps: 5. 4. astabat Propheta Domino: quia
qui mane vigilaverit ad Deum,
Prov: 8. 17. inveniet eum. Subripienda erit carni, & si forte non semper,
sæpe tamen somni requies matutini: cùm illa hora Christus
Marc: 16. 9. resurrexit. Tunc est tempus
allidendis ad petram parvulis,
Ps. 136. 9. mortificandæ carni, & recreãdo spiritui oportunum. Tunc spirituales aviculæ dulcẽ Deo in cordis organo exhibent melodiam. Ad hæc & aliæ temporis & quietis oportunitates, quæ occurrunt, minimè negligendæ sunt. Post horas Canonicas non statim oratoriũ exeant:

ant:

ant: ſed in oratione aliquantulum ſubſiſtentes, qualiter opus Dei peregerint cogitent, an tepidè vel ferventer: & defectus ſi quos ibi commiſerint tunc emendent, gratiæqué devotionis ſe offerant infundendæ, quam ſi Dominus dederit non repellant.

5. Hoc autem in omni oratione obſervent, ut quod orantes dicunt, ex animo ſemper dicant: non enim vocibus, ſed rebus agitur apud Deum. Porrò, qui ad orationem eſt negligens, ſuæ nimirum ingratitudinis & tepiditatis eſt teſtis. Fruſtra profectus virtutum ſine oratione ſperatur. Ad ea igitur, quæ ad cultum Dei pertinent, magno & prompto corde accingantur. Ad divinum officiū audito ſigno, ſtatim omnibus Orādū ex animo.

 occu-

occupationibus omissis accelerent. Si in lectis fuerint, statim surgant, nec ultimum aliquatenus signum exspectent. Oratione namqué aliqua utiliter prævenitur officium. Qui sic ex studio prævenit, in benedictionibus meretur dulcedinis majoris devotionis & gratiæ ad ipsius executionem præveniri. Ecclesiam intraturi, manus (si necesse habuerint) lavent. Vestes maximè in die, religiosè componant: ne irreverenter aut indecenter introëant aulã Dei. In Ecclesia Deo psallentes, Creatorem suum totis viribus cum reverentia debita laudent.

Officiũ divinũ quã devotissimè persolvendum.

6. Officium suum in choro & extra, non perfunctoriè quidem, simiaticis, ut ajunt labiis, sed devotè semper & integrè

dicere

dicere ſtudeant; nec aliam ei occupationẽ admiſceant. Ceſſent manus, oculorum evagatio reprimatur: ut mens ab exteriori cura penitus libera, ſoli valeat Deo vacare. Dies vel hora, quæ negligenter officiata pertranſierit, nequaquam ulteriùs poterit revocari: cùm præſertim temporis ſequentis officium ſuam nihilominus diligentiam & devotionem requirat. Nec ſibi de gratuitis orationibus blandiantur, ſi circa neceſſarias, quæ primò loco habẽdæ ſunt, deſidioſi extiterint. Denique juxta ſancti verbum, *purè ac ſẽper ſtrenuè debent laudib9 divinis intẽdere. Purè quidẽ, ut dum pſallunt, nihil aliud cogitẽt, quàm quod pſallũt. Strenuè verò, ut ſicut reverẽter, ita & alacriter Deo aſſiſtãt. Nõ pigri,* Bern: ſer: 47. in Cãt: in fine.

gri, nõ somnolẽti, nõ oscitantes, nõ parcentes vocibus, non præscindẽtes verba dimidia, nõ integra transiliẽtes: non fractis & remissis vocibus muliebre quiddã, balba de nare sonãtes, sed virili (ut dignum est) sonitu & affectu voces sancti Spiritus depromẽtes.

Reverentia in officio divino.

7. Reverentiam in officio honesta corporis dispositio, quæ mentis devotionem non mediocriter promovet, attestatur: In choro non stent in stallis suis molliter, aut quasi fractis renibus resoluti. Quando post psalmum vel hymnum S. Trinitati reverentia exhibetur, humiliter & decenter inclinẽt. Tunc enim tardiùs surgere, segniter ac difformiter inclinare: ut quando corpore quidem sufficienter demisso vultus tamen indecenter erigitur, oculis erati-

raticè circun latis, imperfectè quoquê ad memoriam Trinitatis, inclinationis venerationẽ exsolvere, quasi sit honoris differentia in personis, irreverentiæ arguit & teporis.

8. Etiam extra chorum stẽt ad officium, præterquam ad lectiones & officium mortuorũ. Specialiter tamen lectionibus planè dictis (de Domina tantum exceptis) irreverentes & pigros se noverint, si debitas Deo laudes sedendo vel jacendo exsolvant, nisi necessitas evidens cogat. Si quando per viam officium dixerint, etsi non vacat continuè dum illud dicunt ab itineratione quiescere, saltẽ ad collectam præcedentium collectivam, quando omnino tota est in Deum intentio colligenda, in uno sistant loco: imò si tempus

Standũ dũ psallimus.

Ad collectam attẽtio.

tempus exigerit & locus permiserit, cum reverentia genu flectant, ut in oratione cõmuni totum officium venerentur. Dispositio corporalis honesta, devotionis provocat affectum & designat. Non frustra Sanctus Martinus, oculis ac manibus in cœlum semper intentus orâsse describitur. Intrinsecos motus gestus exterior attestatur. Quamvis extra conventum, conventualis in omnibus disciplinæ non servetur districtio: in omnibus tamen religiosi operibus, religionis debet vestigium relucere. Debent ergo ad opus Dei corpus honestè disponere: ad collectam & Trinitatis memoriam vel modicũ inclinare, ordinem in prosequendo servare, occupationem & interruptionem vitare.

Sulpit: ep: 3. ad Bassulã sub fin.

9. Ad

9. Ad Missas postpositis omnibus, tanto majori promptitudine ac devotione ministrent, quanto Deo ibi familiariùs servitur. Calicem & corporalia si tetigerint, reverenter & mũdissimè tractent: manusq; post tactum hujusmodi antequam apponant communibus, lavent. Corpus Dominicum recepturi, ante, ùt decet, ampliori confessionis, orationis,. & tam à cibis quàm verbis temperantiæ studio, acceptum Deo satagãt hospitium præparare. Infusam autem ob tanti hospitis gratiã, reverenter in gratiarum actione attendant. *Non minor est virtus, quàm quærere parta tueri.*

Admissam omnib9 postpositis accurrendum.

De ordinatione respectu sui

CAPUT II.

.1. CÆterum fervorem sanctum, & quandam debẽt

Animo magno &

magna-

strenuo op9 est. magnanimitatem assumere: ut ad virtutum exercitia strenui ac devoti, opera bona frequenter supererogare contendant. Prosp: l.3. de vita cō temp: 6. 3. *Tūc enī vitia fideliter extirpata discedūt, si virtutib9 cedant. Alioquin vel subsidūt ad tempus ejecta, vel redeunt, nisi virtutes in locis vitiorū, quæ fuerint depulsa, successerint.* Non proderit omnia reliquisse, nisi virtutum passibus tota Christum intentione sequamur. Quid juvat expeditum esse ad cursum, nec currere? exisse ad opus, & Matt: 20. 8. operis oblivisci? Non intrātibus vineam, sed operantibus merces datur. Et cum in usu virtutum omnium perfecti esse non valent, in aliqua saltem se studeant specialiter exercere, & illam quanta possunt perfectione observare.

2. Fer-

2. Fervorem novitiorum non decent illæ misericordes in seipsis discretiones, & discretionũ dispensationes faciles: quia indulgentiæ suo judicio non sunt admittendæ, nẽc tamen recusandæ sunt alieno. A seipso in seipsum rigida debet esse cẽsura & districta severitas. Ad regentem vel consulentem, lenis & obediens in omnibus humilitas. Si alterum desit, vel in deside & tepido, non spero cursûs perseverantiam, vel in præcipitio timeo ruinam. Sint occultatores virtutum, sicut alii vitiorum. Non tamen in principio ardua sive multa præsumant, nec sine licentia aliquid notabile attentent: sed à minoribus virtutibus paulatim ad majores ascendant. *Hæreditas ad quam festinatur in principio,*

In seipsũ rigidũ, in alios lenẽ esse oportet.

Prov: 20. 21.

cipio, in novissimo benedictione carebit.

3. Communem ordinis observantiam sequantur: perfectioni in silentio, & in aliis institutis plenius obtinendis insistãt; à qua nec exemplari levium, vel negligentium aliquorum dissolutione divertant. *Optima religiosi perfectio, perfectè communia quæque conventualia servare.* Porrò hic religionẽ offendit, qui religionis violat instituta. *Turpis omnis pars, universo suo non congruens.* Cavet vir constans & honestus, ne consvetudinem ordinis temerarius violator existat. In victu & moribus novitatis nota, & singularitatis erit diversitas fugienda. Ante omnia caveant, ne pro inchoato jam bono subrepat superbia,

Perfectio sũma religiosi cõmunia perfectè observare.

Aug: l. 3. confes: c. 2.

Superbia sũmopere fugiẽda noviitiis.

ut se

ut ſe aliis præferant & ſe aliquid eſſe putent. Perit omne quod agitur, ſi non ſolicitè in humilitate cuſtoditur.

4. Exteriorum geſtuum, diſciplinam non negligant. *Diſciplina cervicē ſubmittit, ponit ſupercilia, componit vultū, ligat oculos, cachinnos cobibet, moderatur lingvam, frænat gulā, irā ſedat, format inceſſum.* Sit ergo aſpectus verecūdus & ſimplex, *riſus ſine cachinno, vox ſine clamore, inceſſus ſine tumultu.* Erecto vel diſcooperto paſſim capite, manibus diſſolutis vel habitu non incedant. Sit eis grata non ſcurrilitas ſeu curioſa urbanitas, ſed ſancta quædam ruſticitas, ſalva ſemper modeſtia honeſtatis. Sint ad loquēdum tardi, & in voce demiſſā, & in congregationibus aut ſe-

Diſcipl ina in moribus.

Bern: ep: 113. ad Sophiam Virginem.

niorum

niorum præsentia, vix nisi pro præsenti necessitate vel interrogati loquantur. Non sint disputatores, nec facile de auditis præsertim seniore præsente sententient. Stulti sicut sunt in sensu leves, ita & in verbo præcipites. Infra tempus probationis cum extraneis, sive religiosi sive alii fuerint, absq; licentia & dato sibi socio non loquantur. Religionis initium est lingvæ frænum. *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans lingvam suam, hujus vana est religio.*

Religionis initiũ lingvæ frænũ. Jacob: 1. 26.

5. Rem aliquam, licet parvã, sicut acum, sive aliud; occultè, hoc est, sine licentia recipere vel habere, quasi furtum abhorreant. Superfluitatem in cibis & vestibus, & in aliis quibuscunqué constanter despiciant:

Nihil usurpẽt sine copia fratris.

ciant: paupertatem & parcitatem quandam in omnibus, quæ ad corpus pertinent, amplexãtes. Vitiosæ consvetudini viriliter & ferventer resistant: nec eam in his, quæ gulæ vitiũ sapiunt, succrescere patiantur.

6. Extra communem refectionem, ad comedendum & bibendum vix eos inflectat ipsa necessitas. Sæpè quod necessitatis esse videtur, est vitii. Ultra duas vices in die, puerorũ seu pecudum more comedere, potum extraordinariè frequentare, religionis temperantiam & decorem evidenter offendit. Quæ rogo religio, quæ paupertas, si mox ut esuris, mox ut sitis volito pareas, saties appetitum, nec eum usqué ad statutam horam scias compescere? Si quando tamen extra horam exactus

Extra cõmunẽ refecti-onẽ nihil sumendũ.

exactus necessitate, quis bibit,
Ritus bibẽdi. sedendo & socio præsente id faciat. Non decet ut stando, aut sine teste bibas. Si plures fuerint, omnes dum bibitur sileant: statimqué ut biberint surgant cum aliqua laude Dei. Reprehensibilis admodum cõfabulatio vel mora superflua juxta potum.

Otiãdũ nũquã. 7. Nunquam otio torpeant: sed semper aut lectioni, aut orationi, vel officio addiscendo, aut aliis non quæ ipsi elegerint, sed quæ injuncta fuerint faciẽda intendant. Spiritum tamen devotionis, exteriores non ex-
Nota. hauriant actiones. Devotus frater nunquam totus comedat, totus dormiat, aut totus in exterioribus occupetur: sed sive comedat, sive aliud faciat, sanctum in animo aliquid semper

per volvat, unde ſpiritus recreetur.

8. *In ſomnũ quoq; iturus, ſemper aliquid in memoria ſecum deferat, in quo placidè quidẽ obdormiat: quòd nonnũquã juvat ſomniare, & vigilãtẽ excipiẽs, in ſtatũ heſternæ intẽtionis reſtituat.* Lectũ intraturus pro diurnis offenſis orationem ſemper aliquam faciat veniam petat, pectus percutiat, cruciſqué munitus ſignaculo, ſuum Deo ſpiritum humiliter recommendet, qui à ſomno ſurgens, cum aliquanta ſe denuò laude conſignet. *Quod ſi fortè eum luxuriæ pompa cõcuſſerit, recordetur dilectum ſuum poſitũ ſuper lectũ doloris, & univerſum ſtratũ ejus in carnis infirmitate verſatũ, hæc dicẽs in corde ſuo: Dominus meus pẽdet in patibulo, &*

Ut ad ſomnũ cõponẽdꝰ ſrat: Ber: de vita ſolit. ad fra: de mõ: Dei ante med:

Ber: in formula hone ſtæ vitæ in fine. Pſ: 40.4

ego voluptati operã dabo? Sicq; invocato nomine Salvatoris, & sæpiùs geminando nomẽ salutis, cessabit quassatio.

De ordinatione circa proximum
CAPUT III.

Superiores venerãdi. Tõ. 2. instit: monast: ad nov: c. 5. in initio.

1. AD hæc qualiter se habere ad proximum debeant, Hugo docet. *Superioribus*, inquit, *obedientiã, timorẽ, obsequiũ & venerationem exhibere debemus: cum æqualibus pacem & concordiam custodire, invicẽ obsequiô, beneficiô & honore prævenire. In omni actione & verbo, superiorem eis locum tribuere: & si quando fortassis in aliquo negotio præire eos cogãtur, cũ omni humilitate & reverentia, quæ facienda sunt nõ præcipere, sed demõstrare; & si eos præcedere contingat cum alacritate*

tate & devotione, quasi ex necessitate subjecti, obedire. Inferioribus semper beneficium & auxilium impendere, venerationem non exigere, societatem atq; æqualitatem amare. Majoribus, ait, *debemus per timorem subdi, æqualibus per charitatẽ obsequi, minoribus per æqualitatem coæquari.*

2. Igitur devoti fratres seniores suos revereantur ut dominos, diligant ut parentes. *Qui præsunt in Domino, sunt,* (secundùm Apostolum) *amplius in charitate habendi.* Sanè (juxta Hugonem) *reverentia sine amore servilis est: & amor sine reverentia, puerilis judicari debet.* Propterea docet Sanctus, *ut transeunte majore minor surgat, & det ei locum sedendi. Nõ præsumat* (inquit) *minor cõsidere,*

Seniores honorãdi.

1. Tim: 5. 17.

Hugo à S. Vict: ubi sup: in pricipio cap:

Bened: reg: c. 6. 3.

dere, nisi præcipiat ei senior suus. Prior hic ponit conversio, vel gradus officii seniorem: quanquam & ætas sit juxta legem Domini honoranda. Sic enim scriptum est: *Coram cano capite consurge, & honora personam senis.* Discretio tamen cautè pro loco & tẽpore, ac sine reverentiæ cõgruæ detrimẽto, venerationem modificat. Habẽdus est modus in omnibus: nec vitiosam quidem superstitionem admittens, nec superstitionis evitandæ prætextu, humilitatis aut morum sanctionem evacuans.

Levit: 19. 32.

Quidquid præcipitur quasi divinitꝰ imperatũ serve-tur.

3. Obedientiæ se totos subjiciant. Sit homo interior totus Deo, sit exterior totus Prælato subjectus. Quidquid superior eis vel præpositus vel instructor injunxerit, quasi divini-

vinitus imperatum, ſtatim ut veri obedientiæ filii devotè adimpleant. Quidquid ſtatuerit, inviolabiliter ſervent; ſcienterqué aliquid tranſgredi ſacrilegium putent, & ſalutare credant quidquid ille præceperit. *Perfecta obedientia eſt in incipiẽte maximè indiſcreta, id eſt, nõ diſcernere quid vel quare præcipiatur: ſed tantùm ad hoc niti, ut fideliter & humiliter fiat quod à majore præcipitur. Novitiũ prudentem incipientem & ſapiẽtem, in cella diu poſſe cõſiſtere, & in cõgregatione durare, eſt impoſſibile.* *Stultus* igitur *fiat ut ſit ſapiens.* Securè per omnia obeditur, ubi contra Deum nihil præcipitur. Diſcant ergo voluntates proprias frangere, alienoqué judicio & imperio ambulare. *Nulla ars*, ait Sanctus,

Ber: de vita ſolitaria ad fratres de monte Dei, ante med:

1. Cor: 3. 18.

Nota.

Hier: t. 1. epist: 4. ad rusticum monachū in med:

ctus, absq; magistro discitur. Ad illud (inquit) *tēdit oratio, ut tuo doceant in arbitrio nō vivēdū, sed vivere debere in monasterio sub unius disciplina patris consortioq; multorū: ut ab alio discas humilitatem, ab alio patientiā; hic te silentium doceat, ille mansvetudinē. Non facias quod vis: subjiciaris cui nō vis. Lassus ad stratū venias, ambulansq; dormites: & necdum expleto somno surgere compellaris.*

Sine cōsciētia instructoris nihil agēdum.

Nihil absqué instructoris conscientia faciant, vel quocunq; eant, cui ab aliis etiā superioribus demandata sibi significēt. In quibus sufficit ipse, semper ejus licentia sint contenti: pro his, quæ inferioris sunt, nō passim recurritur ad majorem.

14. Fratres omnes & se invicē honore & obsequio prævenire, & eo-

& eorum defectum in officiis humilioribus implere, contendant. Seniores fratres versiculos dicere, de lumine servire, librum ad officium tenere, vel hujusmodi humilia in choro & extra, quantum in se fuerit non permittant. Omnibus se subjicientes humiliter propter Deum. Non quod sibi utile putant; sed quod aliis, amplexantes, omnibus libenter obediant, omnibus satisfaciant prout possunt: *ut omnibus quibus utitur transitoria necessitas, superemineat, quæ permanet charitas.* Quidquid agunt fidelissimè cum diligentia faciant, & tanquam Deo, non quasi hominibus servientes. Non æstiment alios fratres, qui diutius in ordine laboraverunt, secum ex æquo

Juniores aliis officio præveniãt.

Aug: in reg: c. 34.

laboribus occupandos: præsertim cùm de se humiliter sentientes, piè debeant credere, quòd sancti Viri plus Deo placeant quiescentes, quàm ipsi quantumlibet laborantes. Erubescant se nescire, quod in obsequiis religiosè est sciendũ. Quod igitur nesciunt, statim exercitio magistrante addiscãt. Sint præcipuè ad serviendum communicati promptissimi. Si lumen in Ecclesia, vel in officinis, aut aqua in fratrum lavatorio desit, continuò de his & similibus necessitati provideant.

Discenda cõmunia.

5. Ad obsequium advenientium fratrum, qui sicut Angeli, imò sicut Christus in eis veniens, sunt suscipiendi, cum omni devotione festinent. Et quia fratribus hospitibus, se-

Fratres hospites cũ caritate accipiẽdi.

cun-

cundùm quod religionis honeſtas & conſvetudo requirit, priùs ornandum eſt, quàm fratribus ſocientur in pace, quàm citò ab oratione ſurrexerint ad eorum deoſculandas manus, maximè ſi fuerint Sacerdotes, devotè occurrant & humiliter genuflectant. Nullum fratrem puro appellent nomine; nec niſi fuerit patriæ conſvetudo tuiſſent.

6. Nulli prorſus, quantum in eis eſt, materiam præſtent moleſtiæ alicujus, ſed omnia quæ neceſſaria & utilia æſtimant, bono pietatis & charitatis cõponant. Quid pace honeſtius? quid unitate jucundius? aut commodius ſocialitate? quid charitate melius aut pretioſius invenitur? Glorioſiſſimum quidem & potiſſimum libera-

Pacẽ cũ omnib9 habere liberalis animi & bonæ cõſciẽtiæ indiciũ.

lis animæ & conscientiæ bonæ indicium, pacem proximi custodire: omnem quantum possibile est fratrum scandali occasionem vitare, verecundari, si socium vel per surreptionem offendis. Si quem adversum se fratrem motum vel leviter senserint, quiescere nesciant, quousqué ipsum humili studuerint satisfactione placare.

Modestia in morib: apud sæculares.

7. Ad extraneos si quando procedunt, in verbis eorum, incessu & habitu, modestia fulgeat disciplinæ: breviter & pauca loquantur, caput decenter operiant, manus abscondant, mulieris omnino quantumlibet propinquæ osculum, & nudæ manus contactum penitus vitent. Pro personis quæ in domo vel in via fratrum se orationibus recommendant, statim

ſtatim poſt earum abſceſſum orationem faciant ſpecialem. Defunctis fratribus, audito eorum tranſitu, quàm citiùs poſſunt, ſubveniant: & debitum ſaltem obſequium ſolvere nulla occaſione poſtponant. Talia ſiquidem non abſqué pertimeſcendæ offenſæ periculo negliguntur.

Orãdũ mox pro illis, qui preces efflagitaverint.

De rerum cuſtodia
CAPUT IIII.

1. RES, quas tenent, præcipuè libros, mundè teneant & honeſtè. A tactu libri nudam cohibeant manum: quæ licet munda, quia tamen poroſa, ipſum facilè inficit & deturpat. Turpe eſt nudos paginarum marginibus imprimere digitos, vel ipſos, vel certè laternam ſuper librum legendo de-

Libri cautè ſervandi.

deducere. Semper pannus, si adsit, digito supponatur. Alioquin ita cautè tangant & leniter, ut tangentes quasi non tãgere videantur. Librum superfluè apertum non teneant, vel incautè relinquãt. Firmacula, libro paululum stricto, si violentiâ laxentur, apponent: violentiam sonitus probat. *Indignus est libro, qui negligit custodire.* Solent incurii quidam, libros digitis, & vestes præcipuè in manicis mundè servandas, sordibus, & pulveribus, vel rebus quas tractant penè indifferenter exponere: ipsas verò extremæ frequenter utilitati expositas, vix valent á sociorum cibo, vix ab altari, vix ab ipsis calicis mappulis prohibere. Qui ipsis placere sordibus cupiunt, custodiæ curam curiosi-

Et mũdè.

riositatis condemnant infamiâ: suæque vitium incuriæ, virtutis specie colorare nituntur. Gravia hæc homini erudito. Qui munditiâ gaudet, honestatis pulchritudine delectatur.

De profectu & defectu Novitiorum, sive de differentia conversorum

CAPUT V.

1. ACcedit hinc neophytorum conversio differens intuenda. Sunt enim quidam tractabiles, simplices, dovoti, timorosi, qui nihil sibi Christo charius æstimantes, voluntates proprias ei sacrificant, volũtariè prompti ad nutum, nutu citiùs obedire. Ad difficilia quælibet propter Christum æquanimiter perferenda parati: suæ quoque integritatis solici- Bonorũ novitiorum signa.

ti,

ti, cor suum per purã confessionem & assiduam orationem mundare non negligunt, sunt in exteriori conversatione disciplinati & humiles, studẽt se in omnibus officiosos & amabiles exhibere: Siquidem *studere propter Deum amari, charitati servire est.* Hi verò sunt altissimi filii fideles sanctæ religionis propagines, fratrum lætitia, consociorum solatium, sui gloria instructoris: nam *gloria patris est filius sapiens.*

Nota. Ber: ep: 30. in med:

Pro: 10. 1.

Improborum notæ.

2. Sunt & alii duræ cervicis, disciplinæ insusceptibiles, mãsvescere nescientes, tepidi, curiosi, superbi: qui quàm svavis est Dominus, non gustantes, sæculari dumtaxat deposito habitu non affectu; quoniã adhuc in moribus, in verbis, in gestibus, & propriarum pertinacia

Ps: 33. 9.

nacia voluntatum, sæculo fidem servant, ut monstro mirabiliùs sub religiosa veste, hominem videas sæcularem. Hi sunt filii diffidentiæ, adulterina plãtatio, fructus inutiles & acerbi, sociorum onus & scandalum, sui afflictio & confusio instructoris. Juxta illud, *Ira patris filius stultus: & confusio patris de filio indisciplinato.* Eccl: 22 3.

3. Ponenda sunt pauca temporis, curiositatis & superbiæ, prædictorum indicia, & cognita devitentur. *Cautior in bonis ambulas, si & mala non lateant. Tepidꝰ in cõversione, otiosa verba, & vanas cogitationes noxias esse nõ conspicit. Vitatis grandibus, reliqua omnia vix reputat imputanda: hebetati cordis ipse ad conscientiam de offensis, ut timoris filialis ignarus; timoratos & con-*

Indicia tepida.

Bern: 2. de cõsider: post med: Isid: de sũ: bõ: l. 2. c. 10. sen: 2. & Ber: ad soro rẽ de modo bene vivẽdi c. 6.

& conscientiæ puritatem amãtes, fatuos & superstitiosos sententiat. Quòd si à tempore mẽtis evigilaverit: ea quæ levia existimabat, quasi horrẽda atq; atrocia pertimescit. Vacuus gratiâ & tepidus, quod est gratiæ, seu minùs necessariæ tentionis, quod disciplinæ, quod morum, quòd virtutis perfectio conciliat, negligens: illud difficile, vel certè superfluum arbitratur, ægrequé doctrinam ad talia patitur, doctorem nimis perfectũ ironica irrisione pronuncians. Nempè *stultus sui patris disciplinã irridet:* ut pateat quod juxta Sapientem dicitur, *Compedes in pedibus stulto doctrina. Animalis homo nõ percipit, quæ sunt spiritꝰ Dei.* Tepidus, in conversione remissus, publicos mores & doctoris monita

Isid: ubi sup: & Ber. ubi sup:

Ridet suos monitores.

Pr: 25. 3
Eccl: 21. 22.
1. Cor: 2. 14.

nita negligit, ea quæ Dei ſunt langvidè operatur. Si quod inchoat bonum, vix perficit, tardè ad divinum officium, & quæqué conventualia occurrit. Otiô gaudet, labore vel modico læditur, & facilè ſe infirmum vel ad modicum ſe fatigatum prætendit: ſed & amore privato ſe diligens, quæ carnis ſunt ſapit & proſequitur ex affectu. Aliorum quoqué defectibus, non virtutibus hærens, ſi quid minus vel negligēter actum inſpexerit, illud in exemplum ad ſuæ velamen tepiditatis aſſumit. Ficta ei & indevota confeſſio; rara & brevis compunctio. Inſipienda & ſine attentione oratio, in circumſpecta & ſine ædificatione lectio: obēdientiæ moroſa & ſine devotionis affectu vix ali- Multa ſūmit in exēplum.

qualis

Isid: l. 2 de sum: bono c. 10. sẽt: 1.

qualis impletio. *Multos enim remissa cõversio in pristinos errores reducit, ac vivendi torpore resolvit:* ut nonnũquam ex ore Domini evomantur.

Apoc: 3. 16.

Curiosorũ indicia.

4. Curiosus non curanda curat, necessaria negligit: & sui oblitus aliena considerat, notat & explorat. Si quod insonuerit verbum, anhelat solicitus ad sciendum: & honestate postposita id ab invitis, & celare forsan volentibus, inverecũdè requirit. Locis sibi non cõcessis, congregationi, & collocutionibus fratrum se ingerit non vocatus. Cùm eum abesse putaveris, adest impudens lateri, adest auri: ut nec secretũ valeas occultare sermonem. Observat angulos, vagis circũspicit oculis, hæret ad singula quæ occurrunt. Communes obsidet

obſidet tranſitus. Supervenientium & forenſium gaudet occurſu. Rumoribus & ſæcularibus verbis hauriendis & referendis intẽdit. Res ſibi non deputatas curioſè revolvere non quieſcit. Literas etiam alienas ſi caſu apertas inveniat, inſpicere non veretur: quas tamen licet apertas quomodolibet inventas, vix aliquis niſi ſuperior licitè inſpicit, vel aliis inſpiciendas exponit. Rerum quoqué apparatus, cura ſuperflua, curioſitatis vitium clamat.

Literæ alienæ ablegẽdæ.

5. Signa verò ſuperbiæ Proſper enumerans, *Hos* (inquit) *dolendos enuntio, quos jam converſos ſuperbia occultè captivat. Hi*, ait, *ſeniorũ ſuorum non obſervant imperata, ſed judicant: de ſuis negligẽtiis objurgati, aut rebellant inſolenter, aut murmurant.*

Superbiæ ſigna. Proſp: l. 3. de vita cõtẽp: c. 8.

rant. Simplicitatem spiritualiũ fratrũ irridẽter exagitãt, præferri se etiam melioribꝰ impudẽter affectant. Obsequia delata fastidiunt, negata pertinaciter quærunt. Natales moribus anteponunt, juniores suos elati despiciunt, conferri sibi aliquos non credunt. Non servant in obsequio reverentiam, in sermone modestiam, in moribus disciplinam: habent in intentione pertinaciã, in corde duritiam, in sermocinatione jactantiam. Sunt *in humilitate fallaces, in jocatione mordaces, subjectionis impatientes, temerarii in audiẽdo, clamorosi in loquendo, fastidiosi in advertẽdo, præsumptuosi in docendo, effrænati deformiter incachĩnãdo: hæc sunt* (infert) *superbiæ grassantis indicia.* Superbus se ad omnes propriæ voluntatis impulsus

pulſus accommodat: nec ſe aliis, ſed alios ſibi applicare cõtendit; facilè ſibi fieri contumeliam judicat, ad quam irrogandam eſt validus, ad tolerãdam infirmus. Et ſe grandè aliquid eſſe putans, deferre ſociis dedignatur. Legibus ſubdi, & propriam recognoſcere culpam erubeſcit. Et licet juxta ordinis mores ſe regere neſciat, in ſuis oculis tamen ſapiens & perfectus. Ad aliorũ inſtructionem, ſuæ præſertim opinioni contrariam, ſtomachatur. Reprehenſus offenditur. Nunc cauſam ut inſufficientẽ vel frivolã, nunc monitoris modũ calumniãs: ut ſi perſvadere aliquid velis, inſtabit quòd modus artem, monitio ſtudium exigat: quo fit ut hujuſmodi allegationum obſitus

ſpinis,

spinis, sicut ericius vel irrefragabili ratione vel auctoritate non capiatur. Fit igitur ad obtemperandum difficilis, & ad correctionem impatiens, adeô interdum, ut se discipulum abnuens, ipsum etiam deputatum sibi refugiat instructorem.

Fugiē: da ista omnia proficere volenti.

6. Hæc omnia servi Dei quasi pestem mortiferam detestantes, perfectè ad Dominum cōvertantur, juxta illud Deuteronomii, *Perfectus eris, & sine macula cum Domino Deo tuo. Væ duplici corde; & peccatori terrā ingredienti duabus viis.* Si quis verò sufficienter exspectatus & monitus, mores corrigere, ac religionis formam induere negligit, præsertim si rebellis aut contentiosus extiterit: non est proficientium numero aggregādus. *Infidelis si discedit, discedat.*

Deut: 18. 13. Eccl:2. 14.

scedat.

scedat: ne una ovis morbida: contagione mortifera totum gregem contaminet. Perversus & insolens, non nisi in onus religionis & dissolutionem admittitur.

De noviter professis in ordine CAPUT VI.

1. AD professionẽ admissis sit quàm maxima cura, ne defluant. Perfecti quiqué magna se discretionis subtilitate conspiciunt, ne ad deteriora unquam vel in opere, vel in cogitatione delabantur. Si curare parva negligimus, sensibiliter seducti audenter etiam majora perpetramus, susceptam etiam examinis tempore disciplinam, prudens non abjicit, imò nec suum continuò quasi jam sibi sufficiẽs deserit instructo- Professis quid agẽdũ.

Egent directo re. ctorem. Eget rectore novitius, eget novus directore professus. Vanus & fictus ut instructoris curam evaserit, insolescit, assumit cornua, fit præsumptuosus & audax; & quasi vacca lasciviens à prima informatione declinat. Cessat oratio, tepet devotio, confessio peccatorum negligitur: ut putes eũ aut sui oblitum, aut non habere peccatum. Facit quidem dilata confessio ut negligens mũdus appareat, licet non existat; dum culpas absorbet oblivio, absolvit. Multiplicantur dum non curantur offensæ: multiplicatæ ne discernantur & corrigantur impediunt. Multitudo peccatorum impedit ne videantur. Unde piger tunc est maximè vitiosus, cùm vitia nõ agnoscit. Sic *filia fatua in domino.*

Rara cõfessio quid efficiat.

minoratione erit: justorum autẽ semita quasi lux splendẽs procedit & crescit usq; ad perfectam diem. Professi ergo profiteantur profectum, præsumptionẽ proscribant. Eccl: 22. 3. Prov:4. 18.

2. Dabit ad hoc, humilitatis & paupertatis constantia perseverans affectum, & curarum abjectio terrenarum, exercitatio charitatis, & quæ complectitur omnia considerationis attentio. Summa religiosi virtus humilitas, quæ ipsum curat, perficit, & conservat. Sine humilitate nulla virtus, nulla perfectio aut acquiritur aut servatur. Virtutum siquidem bonum quoddam ac stabile fundamentum est humilitas. Nempe si nutet illa, virtutum aggregatio non est nisi ruina. Et quoniam *ad humilitatẽ hu-* Cõstantia op9 est. Humilitas sũma virtus religiosi.

N *milia-*

Ber: ep: 83. in fine. *miliatio via est:* non erubescant humilia, nec humilitatis officia facilè respuant, nec imposita recommendent. Omnis ab eis præsumptionis audacia proscribatur. Antiquioribus fratribus in ordine deferant: ac semper eorum respectu se juniores & novitios reputẽt. Ad exteriora vel honoris alicujus officia, provehi non affectent.

Propera promotio à virtutũ dejicit profectu. Multos propera nimis promotio, à virtutum jam profectu per vitium elationis dejecit. *Qui mundum deserunt* (ait Sanctus) *ad exteriora officia vehi non debẽt, nisi per humilitatẽ diutiùs in ejusdem mundi contẽptu solidentur.* Et quia novorum & juniorum tentatio solet esse facilè superbire; nescire modum humilitatis servare, & si fortè in aliquo præsint officii

Greg: l. 8. mor: c. 34. in pricip:

Juniorũ tentatio est superbire.

metas

metas excedere ac de minimis grandia jactare: attendant sibi super his vigilanter. *Non potest intimo cõscientiæ testimonio gloriari veraciter, nisi qui extrinsecas gloriolas perfectè respuerit.* Ber: ep: 42. ante med.

3. Paupertas in omnibus placeat, ne iterum sive in libris sive in aliis, rerũ se velint sarcinulis onustare. Perfecta rerum abjectio, à cura expedit mentem, ab infectione affectũ. *Nemo in Christi expeditione liberior nil habente.* Si aliquibus egeant, studeant parcitati. Super omnes divitias, divitem facit paupertas. Hæc quoqué in victu, & in his, quæ carnis sunt maximè amplectenda. Nõ est Evangelici pauperis gaudere superfluis, luxibus indulgere: & quod nec divites possunt, semper velle in omnibus abun-

Paupertas cõmendatur professis.

Phil: 4. 12. dare, nec penuriam scire pati.

Familiaritates fugiendæ. 4. Familiaritates superfluas fugiãt. *Esto* (ait quidam) *omnibus benignus, nemini blandus, paucis familiaris, omnib9 æqu9.*

Senec: lib: de 4. virtutib9, c. Cõtinentia. Et Sanctus, *Tria* (inquit) *religiosum quemlibet decent: pauca loqui, paucos habere familiares, & multum orare.* Ubi multi familiares, ibi multæ locutiones, & sibili singulares. Si familiarem admittis, sit quem ætas, mores, discretio, & honestas insignit & commendat. Familiaritas si fuerit ordinata, nõ erit blanda, improba, puerilis. Est modesta quædam in sancta familiaritate severitas, est & justitiæ rectitudo; ut nullatenus vitium foveatur, nec pro amico proximus offẽdatur.

Observa tria, quæ religiosos decent.

Eccl. 6. 2. *Noli* (ait Sapiens) *pro amico inimicus fieri proximo.* Sæculariũ deni-

denique familiaritas indiscreta, religiosi quietem multipliciter inquietat. Nullius gratiam munusculis comparent. Si quid fortè alicui vel causa exacti necessaria (priùs religionis lege licentia præobtenta) obtulerint, honestas rei & vilitas pretii, religiosorum & pauperum xenium esse probent.

Munusculis nullius gratia cõparãda.

5. Non frequentent propinquos, nec exterioribus se implicent curis: sed salutis propriæ memores, agendæ potiùs pœnitentiæ vacent. Non cadat à mente professio: sed semper ad quid venerint cogitent. Pẽsent quod de quibusdã ait Sanctus Gregorius: *Sæpè* (inquit) *nõnulli apertæ pravitatis vias deserũt, sãctitatis habitũ sumunt: sed mox ut prima limina bene vivendi contigerint, obliti*

Amici nõ frequentandi.

Lib. 8. moral. c. 33. in fine.

 quid

quid fuerint, affligi jã per pœnitentiã de consummatis nequitiis nolũt. Laudari de inchoata justitia appetunt: præesse etiã cæteris melioribus concupiscunt. Et

2. Tim: 2. 4. post pauca: *In rebꝰ* (ait) *multiplicibꝰ occupati, atq; ipsa occupatione confusi, nõ solùm perpetrata minimè deplorant, sed adhuc quæ deplorentur exaggerãt,* secundùm Apostolum, *Nemo militãs Deo, implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat cui se probavit.* De sancto legitur,

Joanne Abbate in vitis Patrũ l. 1. c. 1. circa med: quòd quanto magis se ab humanis curis & colloquiis sequestrabat, tanto illi vicinior & propinquior Deus erat. Vitãda maximè colloquia mulierũ. Non potest toto corde habitare cum Domino, qui mulierũ accessibus copulatur.

6. Charitatis obsequia libenter

ter impendant. Charitas semper reddita, semper detinet debitorem. Hæc autem quomodo negetur amicis, quæ etiam debetur inimicis? Postquam vel orationi vacaverint, vel ad studium se dederint, ad serviẽdum fratribus surgant, & si necesse fuerit, officiales nunc hũc nunc illum, discretè tamen & prout oportuerit juvent: ut secũdùm Apostolicam doctrinam & vitã, manibus suis laborantes quod bonum est, aliorum fratrum etiam corporaliter, si fieri potest, participantes laboribus, in charitatis semper exerceantur operibus, & cibum corporis non absquè labore comedant corporali; ut hæc sancta consvetudo ipsos in humilitate custodiat, in fraterna dilectione & omni perfectione

Caritatis ergo õnib9 obsequãtur.

1 Thess. 4. 12.

ne confirmet. Qui communibus instant, suisqué obsequiis alios portant, sunt corporali simul & spirituali suffragio supportandi. Merito singuli pro his orant, qui pro communitate laborant. In spiritualibus

Luc: 10 39. bonis Martha participet cum Maria, quæ utiqué sunt sorores, & æqua sit pars descendẽtis ad prælium & permanentis ad sarcinas, & æqualiter dividant.

1. Reg: 30. 24.

Cõmunitatis opera õnibus præferenda.

Qui nobis corporaliter obsequuntur, justè sortem in necessariis spiritualiter assequuntur. Rursum communitatis operibus, familiaria nemo præponat. *Charitas* (de qua scriptum est) *nõ quærit quæ sua sunt, sic intelligitur, quæ cõmunia propriis, non propria cõmunibus anteponit.*

1. Cor: 13. 5.

Aug: Reg: 24.

7. Considerationi deniq; ante omnia

omnia & in omnibus vigilandum, quæ ad finem & directionem attendit. Finis ad quem nostra tendit professio, regnũ Dei, vel potiùs ipse Deus. Directio qua illic tenditur, mentis est puritas, ad ipsum principaliter directiva. Hærendum jugiter his duobus. Necesse est enim mentem considerare quò recurrat, cuique principaliter inhæreat. Non hærentem enim per singulas horas atqué momenta pro incursuum varietate mutari, atqué ex his quæ extrinsecus accidunt in illum statum reformari, qui primus occurrerit necesse est. Hinc est, quòd multos pro Christi amore maxima contemnentes, pristinum tamen affectum in minimis retinentes pro graphio videmus, acu, vel calamo com-

Finis professionis nostræ Deus, ad quẽ venitur mentis puritate.

moveri. Irascuntur mobiliter & inflantur, velut qui non habent Apostolicam charitatem. Qui si contemplationem mundi cordis fixam tenerent, nunquam pro parvis rebus admitterent, quod ne pro magnis ac pretiosis incurrerent opibus, easdem penitus abjicere maluerunt. Unde liquet perfectionem non statim facultatum seu dignitatum abjectione contingi, ubi non fuerit charitas illa,
1. Cor: 13. 3. cujus Apostolus membra describit, quæ in sola cordis puritate consistit. Nam quid est non æmulari, non inflari, non irritari, & reliqua; nisi cor perfectum atq; mundissimum Deo offerre & intactum à cunctis perturbationibus custodire? Quidquid ergo nos ad hanc puritatem potest dirigere, tota

virtu-

virtute ſectandum eſt. Quidquid autem ab hac poteſt retrahere, quamvis neceſſarium & utile videatur, ut perniicioſum & noxium devitandum. Sine via tendentibus, labor eſt itineris non profectus. Puritas mentis ſtudioſè ſectãda.

8. Operantur & ſervant quàm maximè puritatem, perfecta humilitas & expeditio mentis à terrenis. Erit deniq; ut purus animus pura Deum oratione frequentet, frequentando guſtet, guſtando probet quàm ſvavis eſt Dominus. Erit deniqué ut divino inebriatus amore, totam in Deum conſiderationem inflectat; toto in ipſum deſiderio pergat: nil ei ſit dulcius, nihil jucundius in hac vita, quàm vacare & videre quoniam ipſe eſt Deus, quod eſt in partibus conſiderationis Puritatẽ quid conſervet. Pſ: 33.9 Pſ. 45. 11.

N6 potiſſi-

potissimum. Affecta sic anima comprehendit, complectitur & stringit, & tenet, dicens: *Tenui eum, nec dimittam.* Puritas itaque via est regia, per quam ad sponsi amplexus, per quam tandem ad patriam pervenitur. Per hanc tandem veri Israëlitæ de virtute in virtutē donec videatur Deus Deorum in Sion, desiderii gressu indeclinabili gradiuntur: Christū super omnia diligunt, nihil ejus amori præponunt in via, quem habituri sunt mercedem in patria.

Cā: 3.4.

Puritas regia via ad vitam.

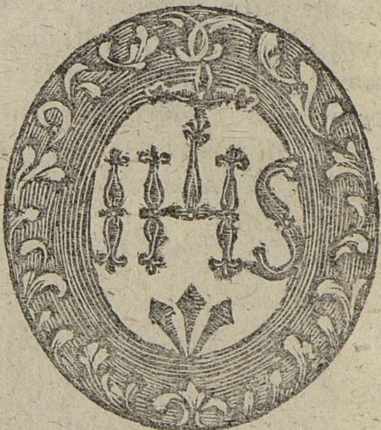
Ps: 83.8

Conclusio.

Et nunc ego, qui licet admodum imperfectus & rudis, per obedientiam tamen erudiendis simplicibus aliqua hæc documenta congessi, pulchrum depingens hominem, pictor fœdus: eos supplex per Dominum

minum obſecro, ut me ſibi & ſi minùs proficuum, tamen benevolum attendentes, in orationibus ſuis mei meminerint peccatoris: quatenus eis orantibus meorum veniam peccatorum aſſecutus, in potentias Domini, unà cum eis merear introire, ipſo miſericordiarum Domino id præſtante, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen. Pſ: 70. 16.

SAN-

SANCTI
BONAVENTURÆ
Ordinis Minorum,
S. R. E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,
Seraphici Doctoris Ecclesiæ,

DE PROFECTU
RELIGIOSORUM

LIBER I.

SENECA.

Ad profectum omnia tendunt, & ad bonam mentem non quæritur plausus.
Epist: 101.

SENECA.

In ipsis sapientiâ sectantibus magna discrimina esse fateamur necesse est, alius jam in tantum profecit, ut contra fortunam audeat attollere oculos, sed non pertinaciter: cedunt enim nimio splendore præstricti: alius in tantum, ut possit cum illa conferre vultum. Si jam pervenit ad summum, & fiduciæ plenus est. Imperfecta necesse est labent, & modò prodeant, modò sublabantur, aut succidant. Sublabentur autem, nisi ire & niti perseveraverint: si quicquam ex studio & fideli intentione laxaverint, retrò eundum est. Nemo profectum ibi invenit, ubi reliquerat. Instemus itaq; & perseveremus, plusquam profligavimus restat: Sed MAGNA PARS EST PROFECTUS VELLE PROFICERE. *Hujus rei conscius mihi sum; volo, & tota mente volo te quoq; instinctum, & magno ad pulcherrima properare impetu video, properemus: ita demum vita beneficium erit, alioquin mora est, & equidem turpis inter fœda versantibus.* Epist. 72.

SAN-

SANCTI BONAVENTURÆ Ordinis Minorum, S.R.E. CARDINALIS, Episcopi Albanensis, Seraphici Doct: Ecclesiæ, IN LIBRUM De Profectu Religiosorum,

PROLOGUS.

SI vis in spiritu proficere, & hoc esse, propter quod ut hoc fieres, ad scholam virtutũ, id est, ad Religionem, venisti; & ne fias similis illis, qui longo tempore in scholis manendo, multum temporis & sumptûs inutiliter consumunt, & minimè discunt: istius formulæ cõpendium ante oculos habeto, Schola virtutũ religio.

& ad ejus regulam ordina vitã tuam, & mores compone, & ſtudium impende, & tempus expende.

Quòd religioſus volens proficere, magiſtris ſe debet ſubmittere

CAPUT I.

Magiſtro ſtrenuo op9 eſſe.

INprimis. Eſto ſub tali rectore & magiſtro, qui te prædicta doceat verbo & exemplo (vel ſi talem habere nõ potes) tu ipſe tibi magiſter eſto, qui ſit ſtrenuus, ut ad hujus formulæ regulam compellaris, & in nullo tuæ propriæ voluntatis libertati relinquaris. *Puer* enim *qui dimittitur volũtati ſuæ*, id eſt, puerili laſciviæ, *confundit matrem ſuam*, id eſt religionẽ. Ideoque tot Ordines religionum confunduntur: quia pueriles mente ſibimet dimittuntur:

Prov. 19. 15.

Remiſſio ordinũ corruptela.

tur:

tur sine fræno retrahente à noxiis, & sine virga ad salubria compellente; aut ex negligentia seniorum, aut ex nociva cõdescensione eorum, ne teneros animos frangant severa coërcitione. Sicut imprudens medicus, qui ne contristet ægrum, quem curare deberet, patitur eum nociva comedere, ex quibus graviùs & diutiùs infirmatur. Et cùm in uno dissimulãtur excessus & vitia, citò ab aliis trahitur in exemplum: ut etiam sibi talia impunita permittantur, quæ vident in aliis sustineri.

Quòd perversi nec volunt corrigi, nec pati alios apud se fieri meliores

CAPUT II.

TAndem ad hoc ista mala libertas dilatatur & proficit, cùm

Licẽtia irrobo-rãs me-lioribꝰ adver-ſatur.

cùm hæc à pluribus vident fie-ri: ut quaſi pro lege & jure Or-dinis defendant, & ſi quis con-trarium dicere, aut docere ar-guendo præſumpſerit, ſingula-ris ſuperſtitionis improperiũ ſuſtinebit, & quaſi qui novum Ordinem, & inſolitum morem inducere velit, ut delirus & va-nus irridebitur, & omnibus fiet oneroſus; & tamquam teme-rarius judex alienorum actuũ, perſecutiones amariſſimas ſu-ſtinebit. Timent enim diſtor-ti, & à via Dei exorbitantes, ne ſi parcerent zelantibus pro juſtitia & religionis diſciplina, ne multos ad partem ſuam tra-herent: & ita paulatim ad Or-dinis obſervantiam etiam ipſi tandem cogerentur, & præca-vent ardentiſſimè, ne ad hoc perveniant: & ſub ſpecie ſin-

gula-

gularitatis extirpandæ, ejiciũt à se illos & opprimunt, qui desiderant religionem ad statum debitum reformari. Quod videntes alii, quibus hoc displicet, aliquam bonæ voluntatis scintillam habentes, sed tamen infirmam, terrentur: & potiùs student se illis cõformare, quos fortiorem partem habere vident in multitudine & potentia, quàm cum istis tribulari, & insuper infamari, juxta illud, *Et qui recessit à malo, prædæ patuit.* Hæc omnia experti sumus in Ordine nigro, & in aliis. Nunquam autem contingat nostram religionem ad statum similem pervenire, Amen.

Cujus violẽtia abstERrentur pii à bono.

Isa: 59. 15.

Quòd volens proficere in nullo debet esse negligens

CAPUT III.

QUi tali fervore ad religionẽ venit,

Ne fiamus deteriores in religionis ordinem adscripti.

venit, quòd pro omnibus, quæ ei mũdus promittere vel dare potuit, noluit damnari in hoc sæculo; nec pro divitiis, vel honoribus, vel deliciis, nec pro amore amicorũ, vel proprii corporis, dubitavit se tradere carceri pœnitẽtiæ propter Deũ: nõ debet modò vilior esse quàm tũc fuit, ut pro verbis hominum deserat viam Dei, jam in ejus ingressu existens, à cujus aggressu, nec terroribus, nec blanditiis potuit averti. Quod si times, de singularitate notari, & ob hoc aliis fieri odiosus: scias quòd nullus Sanctorum singularis gloriæ factus est in cœlo, nisi qui inter homines positus, studuit esse in sanctitate vitæ singularis, quod tamen de singularitate virtutum dico, non de ceremonialibus observantiis,

tiis, parvam aut nullam haben-
tibus utilitatem virtutis. Stu- Sancti-
dia autem ſanctitatis in his cõ- tatis
ſiſtunt, in cavendo omne pec- ſtudia,
catum, & omne ſcandalum, in qui-
quantum eſt in ſe, & in inſiſten- b9 cõſi-
do omnibus virtutibus humili- ſtunt.
ter, & in quærendo familiari-
tatem Dei, per affectum devo-
tionis internæ, adverſus hujuſ-
modi nulla eſt bona conformi-
tas, per quam hæc ſtudia de-
ſtruuntur. Cùm enim pro ju-
ſtitia, ſicut & pro fide potiùs
debeamus pati, non ſolùm ir-
riſiones & deſpectiones, ſed e-
tiam perſequutiones quaslibet,
& mortem, (ſicut paſſi ſunt
Sancti ante nos, & patientur
poſt nos in diebus noviſſimis)
quàm fidem deſerere, vel juſti-
tiam vitæ peccãdo relinquere: Patien-
diſcamus in parvis verborum tia di-
& ſcenda.

& despectionum tribulatiunculis, ut si graviora nobis imminerent pro Christo certamina, sciamus per patientiam superare. Nam qui à levi flatu dejicitur, quomodo stabit à vento maximæ tempestatis? Hæc ad præmuniendum cor præmisi, contra retrahentes à studio proficiendi in virtutibus: quia qui tale studium in se non diligunt, vix possunt in aliis secum morantibus æquanimiter sustinere. Unde sicut illi non dimittunt consvetudines malas & noxias propter nos; sic non oportet nos bona & utilia studia abjicere propter illos: quia si volunt ad vitam æternam venire, oportet eos nobiscum viam Dei non suam ambulare.

Monitũ salutare.

Quòd

Quòd religiosus non debet intendere otiositati vel levitati

CAPUT IV.

NUnquam debes otiosus vagari, nec rumoribus & verbis otiosis vacare; nec risui, nec scurrilitatibꝰ deditus esse: quia hæc faciunt mentem vagam & inanem, & licentia istorum dissolvit cor à pondere timoris Dei, & affectum internæ devotionis exhaurit. Non evageris hinc inde oculis curiosè singula intuendo: & levitatis est indicium; & ea, quæ foris hauris per oculos vel per aures, strepitum quendam interiùs suscitant, quo puritas intelligentiæ, quæ in bonis meditationibus mentem pascit, quasi quodam pulvere obscuratur. Quidquid non est tibi necessarium vel utile ad tuum vel alterius profe- Sensus diligē- ter custodiē- di.

ctum, pertransi, & noli immorari: ne cor in eo figatur, vel tempus infructuosè in eo expendatur.

Quòd religiosus debet se occupare meditatione, lectione, oratione, & operatione.

CAPUT V.

Deo cogitatione inhærendum.

SEmper aliquid defer tecum in memoria, quod de Deo rumines cogitando; & mentis tuæ intuitum semper in eum defigere stude, sicut docet Propheta dicens: *Providebam Dominum in conspectu meo semper;* hoc enim continet cor apud se, ne commoveatur à se per vanam lætitiam, vel irrationabilem tristitiam. Mundus enim in quo fluctuamus, variis tempestatum ventis agitatur: & qui non vult navem cordis sui quassationibus conteri, vel un-

Ps. 15. 8.

darum

darum influxionibus demergi, vel in exteras plagas ventorũ flatibus impelli, affigere eam finibus bonarum cogitationum assvescat ad petram immobilem: petra autem est Christus. Memoria Deo adfigẽda funiculo triplici. funem, ne facilè rumpatur, ex triplici resticulo componat: videlicet, ex sacrarum Scripturarum devota lectione; ex sedulæ orationis compunctione, ex bonarum actionum humili exercitatione. Lectio dat materiam, & quasi semen bonæ cogitationis. oratio rigat, & ad profectum roborat, & cor illuminat ad intelligentiam, & impingvat affectum ad saporẽ. bona actio, maximè condita pingvedine charitatis & obedientiæ, vel alterius virtutis, lætificat conscientiam, & dat fiduciam spei in Deum, & si ad-

horã intercipit devotionis quietẽ, tamen meretur posteà majorem dulcedinis infusionem, & gratiam puritatis.

Quòd cavẽdæ sunt vanæ cogitationes, & inutiles occupationes

CAPUT VI.

Otios9 ne sis otiosus.

FEriatus & vacans, cave tibi à vanis, & à pravis cogitationibus, ne vel per modicum in te morentur: quia citò inquinant cor labe cujuscunquè vitii; ut luxuriæ, vanæ gloriæ, odii, vel aliorum. Item cave tibi ab inutilibus occupationibus: quia tempus perdunt, & cor inquietant, & utilia impediunt, & devotionem dissipant. Item à torpore acediæ & pigritiæ, quæ mentem tepidam, & corpus delicatum reddunt, & ad bona opera desidiosum.

Quòd

Quòd inter homines cavenda est tam ostentatio, quàm superfluus pudor

CAPUT VII.

INter homines existens, cave tibi à duobus, quo ad te ipsũ; & à duobus, quo ad alios. Quo ad te: cave ne aliquid facias, ut ab eis noteris unde gloriã quæras, in gestu, in voce, in sermone vel actu: quia peccatum est & vanum, & cùm putas eis placere, fortè displices, & judicãt te, quòd inanis gloriæ cupidus sis, vel fortè non advertunt quod agis; & sic perdis conatum tuum inutiliter & vanè, sicut stulti, qui pictis imaginibus quasi vivis hominibus obsequuntur, sicut habetur in Psal: *Qui hominibus placent*, id est, placere volunt, *confusi sunt.* Item ne pudore superfluo ob-

Vana gloria in õni re vitãda.

Ps. 59. 6.

ruaris in his, quæ coram hominibus agere debes, loquendo, cantando, vel aliud agendo: sed ita liber esse stude coram eis, ac si sine eis esses; & si intus verecundiâ æstuas, foris reprime: quia quo magis notabilem te facis ex pudore, eo plus considerant te, & ita magis confunderis. Signum superbiæ videtur esse, nimis erubescere de illis defectibus, quos natura indidit: ut de deformitate corporis, vel ruditate vocis, & similibus. De vilitate autem vestis, vel de humilibus obsequiis erubescere, in paupere religioso gravis superbia est.

Pudor itẽ vanus.

De quib9 erubescere debet religiosus, vel humiliari in oculis suis

CAPUT VIII.

Pudor salutaris.

Vitium autem vel scandalum erubesce, unde Deus offen-

offenditur, vel aliquis scandalizatur. Apud temetipsum erubesce de peccatis tuis, de torpore in servitio Dei; de negligentia bonorũ, quæ posses facere & deberes; quod tempus defluit, & profectus virtutũ non crescit; de hypocrisi, quòd foris vis putari melior, quàm intus te invenias; quòd vitia tua occultas, non timore nocumẽti alterius, sed timore displicẽdi, & ne vilipendaris, quòd per bona, quæ ostendis, vis videri, & placere hominibus: ut ex his suspicientur te multo plura, & majora in occulto habere, ex quo talia foras prodeunt; quasi te dolente, quòd vix adeo familiarem aliquem habeas ita unanimem, quem velles in omnibus agnoscere sicut te ipsum agnoscis, quod etiam fit in

Pudẽda hypocrisis.

Cōfessio ficta. in confessione quandoqué, & si non audes peccata tua supprimere, quin ipsa accuses: tamen de illis, in quibus te magis displicere times, ita ordinas verba præmittendo, subjungẽdo, colorando, quòd minus apparent verecunda; vel si fortè plus nudè profers, gloriaris, & vis inde apud confessorem sanctus reputari, quòd tam humilis sis, ut te magis quàm necesse sit, studeas confundere confitendo, quòd cum tentationibus vitiorum maximè carnalium ita desidiosè pugnas, ut solo timore periculi, vel confessionis pudore eas repellas, & quantum audes in affectu cordis arrideas, solo consensu operis vel morosæ delectationis excluso, & in hoc apparet major perversitas: quòd cùm facilè quan-

Itẽ negligentia intẽtationib9 præmẽdis.

quandoqué posses hujusmodi tentationes quasi muscas immundas abigere, ex negligentia permittas eas crescere & coalescere, & convalescere, donec confortatæ jam periculosiores fiunt, & difficiliùs vincuntur, & conscientiam sæpiùs pulsando confundunt, quòd ita desidiosus es ad ea, quæ Dei sunt, & quæ ad virtutis & devotionis studium pertinent, ut pudor humanus plura ex his magis à te extorqueat, quàm amor divinus; quòd ita ingratus es beneficiis Dei, ut nō solùm debitas non agas gratias pro perceptis, sed etiam gratiam oblatam & paratam in vacuum recipias, & negligas utiliora, ad quæ tunc sentis tibi arridere gratiam & occupas te vanioribus studiis, quasi qui

Ingratitudo adversus Deum.

texit aranearum telas, quæ nõ proderunt ad vestimenta salutis, quòd illa ad quæ teneris facienda, sicut sunt Horæ Canonicæ & similia, ita negligenter & desidiosè persolvis, ut non tam meritum inde, quàm supplicium exspectes: quia etsi verba ore utcunq; proferas, tamen corde tam vagus es & affectu frigidus, quòd nec sensum orationis percipis, nec devotionis affectũ: & de ipsis verbis plurima defluunt accelerando, & utinam, non multa transilias omittendo, dum non attendis si dixeris vel non dixeris: nisi fortè ex conjectura alicujus verbi, quasi ex caudæ apprehẽsione reputes te dixisse. Deus autem etsi patienter dissimulat & attendit nostras negligẽtias, tamen non minùs odit eas,

Negligẽtia in horariis precibus.

sed

ſed integrè dinumerat, diſtrictè dijudicat, ſeverè puniet, niſi nos præveniamus faciem ejus in humili confeſſione, in forti ſatisfactione & in ſerioſa emẽdatione, quòd ad omnia, quæ ad corporis curam vel cõmodum ſpectant, ſtudioſiſſimus es. quæ verò ad ſpiritûs profectum, vel ad fraternæ charitatis exhibitionem, vel ad Prælati obedientiam, vel carnis caſtigationem ſpectant, deſidioſus es, quòd etiam hos & ſimiles plures defectus in te advertens, non terreris, nec compungeris, nec diſcutis, nec corrigis: quaſi Deus tecum aliter acturus ſit, quàm cum omnibus aliis, ut mala tua in correcta nõ puniat, & bona neglecta remuneret. Pro his & ſimilibus, erubeſce apud te, & ab aliis ea in-

Corporis cura præponitur pietati.

te dijudicari & reprehendi nõ mireris, nec indigneris, ſed verecunderis ſemper. Hæc & alia plura in memetipſo veraciter recognoſcens, erubeſco & doleo: ſed non tantum ſicut debeo; & non emendo ſicut poſſem & expediret. Ex meipſo autem intelligo, quòd hæc vel aliqua iſtorum etiam proximo meo ineſſe poſſunt: & ideò unuſquiſq; judicet & circumſpiciat ſemetipſum, conſiderans ex uno latere qualis ſit, maximè quid ſibi deſit boni, & inſit mali ex vitio proprio, ex altera parte, qualis eſſe debeat in virtutibus & moribus bonis: ut ex hoc & humiliter ex cognitione defectus ſui & provocetur ad ſtudium proficiendi ad illa, quæ videt ſe debere vel facere vel habere; &

Qualis ſit quiſque videat, & qualis eſſe debeat.

Deo

Deo regratietur, si in aliquibus fortè ex ejus gratia profecerit.

Quomodo religiosus se debeat habere ad alios.

CAPUT IX.

QUo ad aliòs, cave à duobus. Primùm, ut non curiosè respicias, vel perquiras aliorum personas, vultus, dispositiones, habitum, gestus, facta vel verba, vel officia; in quantum tibi non attinet ista perscrutari, utilitatis causa, ita pertransi, ita cogita ac si oves essent, vel alia animalia: ut in nullo circa illos occupes visũ tuum vel cor. Alterum, ut nõ judices vel dijudices de aliis, quales sint, vel esse possint in mente, in merito, in moribus, vel in aliis: quia talis discussio vana est, & sæpissimè falsa, imò teme-

Aliorũ mores nõ observandi.

Alii nõ judicãdi.

temeraria; qua insuper cor inquietatur, & aliquando inquinatur, & conscientia læditur, & alia bona negliguntur ex tali occupatione, & si aliqua videas de aliquo vel audias, quæ non placent, pertransi & obliviscere citò, committens eum sibi & Deo, maximè ubi ad te non spectat illius correctio ex debito magisterii, vel ex sociali familiaritate, vel denuntiãdi necessitate.

Quòd compassio debetur peccatoribus & afflictis, primò tamen Christo

CAPUT X.

COmpatere tamen peccantibus, quasi in tempestate maris naufragantibus: quia longè miserabilius est, in lacũ inferni demergi, quàm in profundum maris submergi, ora pro

pro eis, & plòra cùm potes: ex hoc enim mereberis, ut tu à simili naufragio libereris. Beati enim misericordes, quoniam ipsorum Deus ita miserebitur, ut à miseria liberentur. Sic etiam omnium miserorum afflictiones animo & oculo compassionis intuere, & singula eorum miserias aggravantia studiosè computa, diligenter pondera: ut ex his affectus miserationis in te pingvescat, & si quas tu miserias pateris, tibi leviores in eorum comparatione videantur. Collige etiam ex his, quæ vides, passiones & labores, & dolores & paupertatem JESU Christi: qui cùm esset dives, pro nobis egenus factus est, ut illius inopia nos divites in cœlestibus essemus.

Miseratio in nobis excitãda.

Quæ

Quæ sint cõmunia vitia hominũ.

CAPUT XI.

1. Pronitas ad reprehẽdendũ. 2. Adulatio.

TRia sunt communia vitia apud homines. Primum, pronitas reprehendendi, quæ in aliis vident, & non sunt secundùm affectum eorum. Alterum est, adulatio, qua solent sibi invicem blandiri, laudando, arridendo, quærendo quomodo valeant, cùm tamen nõ curent eos quandoqué valere, honores inutiles offerendo: & aliis multis modis, in quibus non est utilitas: nec ex affectu faciunt, sed ex usu, ut placeant.

3. Philantia.

Tertium est, propria gloriatio de seipso: quòd ea, quæ facimus, dicimus, sentimus & scimus, placent nobis & præferimus ea aliorum factis commẽdando, vel occultè cogitando, & dedignamur si alii non miran-

rantur, quasi non habeant sanum judicium: & delectamur in laude nostra. Etsi aliquando nos ipsos accusãdo humiliamus, non purè hoc facimus: sed volumus per hoc astutè alium provocare ad laudem nostri, quasi non debeat pati ut nos vituperemus, quod in nobis laudandum est; vel ad hoc sæpè facimus, ut humiles reputemur, & saltem ex hoc placeamus, si alia placentia nõ habemus. Qui ab istis tribus liber esset, in magna puritate viveret & quiete.

Astutã nota humiliationẽ.

Quòd curiosa & munera nõ sunt curanda religiosis,

CAPUT XII.

NUlla curiosa habere cures, ut imagines, tabulas, sudariola, Pater noster, & similia, nec recipias, nec de aliis pro munu-

munuſculis: quia occupant cor, & magiſtris noſtris non placent, & facient te notabilẽ inter cæteros, & ſæpè ſine licẽtia recipiuntur, vel dantur talia incautè, dum pudet eos toties pro iſtis recurrere ad magiſtros. Species aromaticas non habeas: niſi pro evidenti neceſſitate non poſſis carere. Qui omnibus rebꝰ peculiaribus carere poſſet, felicior eſſet: quia multam diſtractionis materiã abſcidiſſet. Si autem aliqua volueris habere, ut libros ratione ſtudii & ſcriptoriola: nulla ſuperflua collige, vel curioſa, ſolis contentus neceſsariis in numero & valore. Ipſe habitus tuus & omnia veſtimenta tua ſimplicia ſint & inculta, & corpus & geſtus, & omnia foris apparentia, plana ſint & pura: nil

Aromata non uſurpãda.

Superflua & ſingularia ſpernenda.

nil notabiliter curiale vel curiosum, vel singularitatis colore respersum affectes.

Quòd judicia humana non sunt curanda

CAPUT XIII.

STude humano judicio non moveri; nec delectari favoribus, nec despectu contristari: quia judicium hamanum cæcũ est frequentiùs, & ignorat veritatem, & fallitur sæpissimè, nec si laudaris ab homine, es ideo laudabilior: nec si despiceris, es ideo vilior, stultus est, qui stulto placere laborat. Quia sicut cæcus non discernit inter colores, nec surdus inter sonos: ita insipiens homo nescit pensare meritorum dignitates. Unde cũ aliquid agere te contingit æstimabile, ut prædicare, vel simile; non anxieris quomodo

Judicia humana fallunt & falluntur.

modo ad placitum hominum hoc perficias: sed invocato auxilio Dei, prout meliùs expedire secundùm Deum intelligis, stude facere. Et si bene successerit, Deo adjutori refer gratias, & noli extolli: quia non propter te, sed magis propter aliorum orationes & merita, gratiam tibi datam debes æstimare. Si autem minùs bene successerit, noli turbari, nec pudore confundi: sed gratias Deo refer, qui sic te ab elatione defendit. Sive autem bene, sive minùs bene successerit, statim sic te habere stude interiùs & exteriùs, ac si non fecisses. Laudet qui vult, vel despiciat: quid ad te? tu tace.

Laus & cõtẽpt9 perinde habenda.

Excusationes & recusationes, quando debemus aliqua hujusmodi facere, ad hoc sæpissimè fiunt,

fiũt, ne despiciamur vel præsumptuosi judicemur, qui talia audemus. Unde videtur melius, purius, & humilius, simpliciter facere, quod est faciendum, vel obedientia jubente, vel caritate instigante. Si placet aliis, bene: si non, quid est tunc perditum? Nam cùm oportet te prædicare, vel simile fecere, quod aliquid honoris videtur habere; si bene feceris, lucrum habes de laboris profectu: si minùs bene, iterum lucraris meritum humiliationis tuæ; & quòd post hoc minùs ad hujusmodi cogeris ab his, quibus non placuisti. Omnes sumus alterutrum expositi, ut alter alteri placeat vel displiceat; unde cum in mea non sit potestate, ut tibi placeam, sed in tuo arbitrio vel affectu, quē

Alter obnoxius alterius judicio.

tibi

tibi dare non valeo; si multũ laboro tibi placere, forsitan nihil proficiam, quia aliter judicium tuum dirigitur: & ideo nihil in hac parte melius video, quàm ut soli Deo studeat homo placere, & proximum non scandalizare, vel scienter offendere; & committere Deo, si hominibus placeat vel displiceat, humiliter & patienter, juxta illud: *Mihi pro minimo est, ut à vobis judicer, &c.* Si quibus places, asscribe ipsorum benevolentiæ, non tuæ probitati: si quibus autem displices, attribue tuo merito, & cogita, quòd si ex tantillo eis displices, sicut exteriùs cognoscere valent in te vilitatem tuam: quid fieret, si radicitus perspicerent omnia vitia tua, & peccata, & inhonesta quæque; mirum si

1. Cor: 4. 3.

Judicia hominũ non curãda.

non

non ejicerent vel lapidarent te. Pro me loquor. nunquam tantum à fidelibus despectus sum, sicut despicabilis in veritate sũ. Unde nõ debeo indignari cùm aliquando despicior: sed mirari & reputare pro beneficio Dei, quòd non omnibus odiosus sũ.

Nemo promerito satis cõtẽptus fuit.

Quòd detractio est per patientiam superanda,

CAPUT XIV.

ET cùm detrahi tibi intelligis, non movearis: quia si verum est quod dicitur, non est inconveniens hoc loqui homines, quod tu facere ausus es, si autem verum non est, non nocet tibi eorum locutio, velut si albus esses, & diceret aliquis te nigrum esse, quid obesset tibi illius dicere? nihil: cùm tu esses, quod es, & non aliud, ut si quis æstimaret te capram esse,

Detractio nõ obest.

esse, tamen homo es. Si autem ad primos motus hujusmodi adversitatum turbaris, & inflammaris ex impatientia: reprime iram, & sustine ad modicum, sicut qui sustinet ustionem cauterii, vel sectionem

Imo prodest. Chirurgi, cogitans utilitatem patientiæ, & citò sanari incipies & meliùs habere, imò hoc ipsum impugnari intus ac exacerbari, magnæ utilitatis est: quia est purgatio peccati, utilissima, exercitatio virtutis, meritum gloriæ, præparatio pa-

1. Tim: 2. 3. cis. *Nemo coronabitur, nisi qui legitimè certaverit.*

Quòd nullus debet odio haberi malus aut despici, propter spem correctionis,

CAPUT XV.

RAncorem erga nullum in corde retine, ad omnes mite

te cor & pacificum habere ftude; nec pró tua offenſa, nec pro ullius vitio aliquem odito: ne fias cum illo ſub ſpecie zeli pariter vitioſus. Si non convenit tibi ejus habere familiaritatem, propter vitæ ejus difformitatem: ſic diſpliceat tibi malum quod habet ex ſe, ut nõ ſit tibi execrabile bonũ, quod eſt ex natura in præſenti, vel ex gratia forſitan in futurò. Multi enim ſunt mali, qui fient poſteà boni, quod de omnibus viventibus eſt ſperandum.

Mitis ad õnes eſto.

Quomodo ſit converſandum cum illis, qui hominẽ oderunt & perſequuntur,

CAPUT XVI.

QUòd ſi aliquis te oderit, & detraheret, & niteretur confundere, & gravare, ſi cum eo in ſimilibus vis contẽdere,

Nõ cõtẽdẽdũ cũ aliquo.

P non

non vincis eum, nec placas, sed provocas: sicut qui canem latrantem minando provocat ad mordēdum, qui si latratus ejus non advertendo transiret, citius eum compesceret ut abiret. Nam cùm hoc intendat omnis adversarius, ut molestet, & provocet illum cui adversatur: si videt te exacerbari & contristari, habet quod quærit, & tanto fortiùs instat quomodo te gravet, quanto plus videt valere conatus suos ad id quod intendit. Si autem viderit quòd patienter sustines, & pertransis ac si non sentias: cōfunditur in seipso, & cōfringentur tumentes fluctus ejus, & ex indignatione sua quiescet videns, quòd non valet efficere, quod quærebat, scilicet ut te

Patientia vincit.

contur-

conturbaret, vel certè confusus compungetur & corrigetur exemplo patientiæ tuæ emendatus. Quòd si fortè obstinatus nec corrigitur nec desistit te persequi; disce aliquid pati pro Domino: quia ille, qui tibi adversatur, graviùs torquet se ipsum quàm te, qui autem se ipsum morderet & laniaret in odium tui, quid te læderet? imò de se te vindicaret, ipse non tu morsuum vulnera sentiret, ita sentias & de illo, qui te odit, se laniat non te, unde tu habeto pacem tecum, & aliena malitia non tibi nocebit. Quòd etsi verba mala & contumelias tibi intulerit: discere debes, ut omnia verba habeas pro sono transeunte; nisi quantum vales ex eis ædificationem accipere, sed in quantum perturbare possunt

Aliena malitia tibi nō nocet.

& scandalizare, sint tibi ut aviũ garritus, & latratus canum, hæc cùm audis pertransis, & non curas. Noli similis illi fieri, qui tibi detrahit: quia sicut in illo odibile est vitium detractionis, ita etiam esset in te. Nemo autem in odium adversarii sui sibimet præcidit nasum, vel eruit oculos: sic nemo sapiens deturpat se ipsum, ut se vindicet de inimico; quia tunc non tristitiam, sed lætitiam conferret inimico. Si patienter fers jacula adversantis, alii compatientur tibi, & impugnabunt pro te adversarium tuum te tacente, & diligent te ampliùs. Si autem te vindicare volueris, & defendere resistendo: aspicient & despicient vos pariter mordentes, & scandalizabuntur in utroque. Doctrina Christi magistri

Noli vinci à malo.

gistri

giſtri Domini noſtri eſt, cujus te eſſe diſcipulum profeſſus es in profeſſione regulæ; *Diligere inimicos, benefacere odiẽtibꝰ nos:* & ſic noſtra benignitate vincere illorum malitiam; ſicut ipſe malos mutat in bonos, patienter eos ut convertantur exſpectando, & beneficiis alliciẽdo.

Sed vĩce in bono malum Mat: 5. 44. Reg: 1. 10.

De illis qui magis volũt alios reprehendere, quàm ſe emendare,

CAPUT XVII.

CОrrige in te quod in alio reprehendis: & doce te quod utile unicuiqué cognoſcis. Fervor tuus agat in te priùs: & ita inflammatus alios calefac, ſicut ignis proxima priùs, & poſtea remotiora calefacit, tu tibi proximus eſto in correctione, regula ingenii tui, & zelus juſtitiæ primo for-

Tu facito prius quod alios vis docere.

met te in exemplar artis tuæ aliis imitandum, oſtende in proprio opere tuo, cujus peritiæ ſis in opere alieno. Quidam ſciunt multa in aliis corrigere, & vitam aliorum ordinare: in ſe ipſis autem multa incorrecta relinquunt, nec minimam diligentiam adhibent, ut ſtatũ proprium ordinent ad profectum virtutis. Quandoqué ſomniant, ſi eſſent in tali ſtatu vel officio, vel dignitate, quàm bene vellent illã diſponere: ſuum autem ſtatum in quo jam ſunt nec ſollicitè diſcutiunt, nec emendant. Si aliquando admoniti per alium, vel ex caſu fortè ad ſe reverſi, cogitant ſe ad meliora extendere: nec providè diſponunt qualiter hoc faciant; vel in eo quod providẽt non perſeverant, conſvetudine

diſſo-

dissolutionis & torpore eos ad solita revocante.

Quòd sensus & cogitationes domandæ sunt, ne per licentiã insolescant,

CAPUT XVIII.

ESto tuimet potẽs, ut statim ad nutum rationis assvescas tam cogitationes cordis, quàm mẽbra & sensus corporis à noxiis retrahere, & in bonis studiis occupare: oculos, manus, lingvã, auditũ & cogitatũ, quasi in fræno manu tene, ne insolẽter evagentur extra disciplinæ terminos. Quia sicut avis vel bestia ex coërcitione domita, rursus ex relaxatione fit indomita: ita & sensus exteriores & cogitationes, & affectiones interiores, nisi sub districta cautela refrænentur, ex libertatis licentia insolescunt, ita ut postea diffi-

Cogitationes & opera à ratione dirigẽda.

cilius redigantur sub rationis magisterio, quàm in principio cõversionis. Inde est quòd perversi difficiliùs corrigũtur, quã nunquam adhuc conversi. Sicut animalia difficilius domãtur vel mansvescunt in senectute, quàm in juventute, & sensus juvenum capacior est sciẽtiæ, quàm senum, & inveterata arbusta inflexibiliora sũt, quàm recentia & tenera.

Principiis obsta.

De discussione sui, & quæ sint fugienda, reprimenda, regenda & toleranda,

CAPUT XIX.

Sæpè te inspice & examina.

SÆpissimè discute te ipsum, & considera statum mentis & corporis: quid desit; si deficias vel proficias; quid impediat profectum, & quomodo illi obvietur, aut declinando, aut resistendo, aut regendo, aut

tole

tolerando. Peccata declinanda ſunt & fugienda, vitiis impugnantibus reſiſtendum; officiũ, vel alia occaſionaliter impedientia regenda, & ordinanda diſcretè ad profectus materiam; adverſitas toleranda, & per uſum tolerandi fit magis tolerabilis: & ideo tam odioſa eſt nobis adverſitas, quia nolumus aſſveſcere. Si aliquis domeſticus tuus, vel vicinus tibi fuerit in corde oneroſus: illi ſtude magis obſequioſus eſſe & affabilis, & citò ſenties remediũ illius morbi.

Adverſa quomodo ſuperãda.

Quòd appetitus, quo appetit homo diligi ab hominibus, eſt abjiciendus,

CAPUT XX.

NOn multum affectes diligi: quia diſtractio cordis eſt, & à quo quæris diligi, illi

Dilectio humana ſpernẽda.

etiam appetis placere, & ibi etiam admiſcet ſe adulatio, & ſæpè ſimulatio: ne fortè diſplicere incipias, & minùs diligi, turbaris etiam quando ſuſpicaris te minùs diligi, quàm deſideraveras vel ſperaveras. Pauci etiam ſunt ſibi in ſenſu & affectionibus, & moribus ita conformes, ut non ſit aliquando diſſenſionis materia aliqua inter eos, quæ eſt dilectionis adverſatrix. Item à fæminis velle diligi, etiã præter tentationis laqueum, & occupationis materiã, & turbationis occaſiones continuas, nota ſuſpicioſæ obſervationis non carebit. Committe te Deo, & ab illo diligi ſtude fideliter: & de aliorũ circa te dilectione relinque illorum arbitrio, & divinæ voluntati. Dilectio hominũ fallax

Dilectio Dei appetẽda.

lax & inſtabilis: facilè lædit, & ad modicum utilis, & ſæpè nociva. Si dignus fueris, diligeris: ſin autem, non eſt juſtum diligi indignum, nec ullam ei reverentiam exhiberi.

S. LEO MAGNUS.

Qui non proficit, deficit: & qui non acquirit, nonnihil perdit. *Ser: 8. de Paſſ: Dom:*

Libellus hic de Profectu Religioſorum à Sancto Bonaventura Doctore Seraphico concinnatus, & à R. P. Henrico Sedulio expurgatus, luciquè reſtitutus, nihil niſi ſinceram doctrinam ſpirans, non poteſt non eſſe utilis omnibus divinæ ſapientiæ amatoribus.

Laurentius Nagelmaker,

Archidiac: Mechlinienſis, librorum cenſor.

Idipſum cenſeo & ego

Fr. Gerardus Jaceanus, Ordinis Minorum, Regularis obſervantiæ, Provinciæ Germaniæ inferioris Commiſſarius.

SAN-

SANCTI BONAVENTURÆ
Ordinis Minorum, S. R. E. CARDINALIS, Epiſcopi Albanenſis, Seraphici Doct: Eccleſiæ,

EPISTOLA,

Memorialia XXV. pietatis eximia documẽta cõplectẽs.

In Chriſto ſuo dilecto, F. Bonavẽtura de Balneoregio, confrater ejus in D. qualicunq; homine vetere jam exuto, Chriſto vivere, & mori mundo.

QUoniam dilecte mi Frater in Domino, adhuc mihi, in præſentia tibi poſito inſtantiſſimè ſupplicâſti, ut te in poſterum aliquibus literis exhortationis viſitarem: novi frater,

quòd

quòd hæc dicens, ardentes prunas cōgesseris super caput meū, verumtamen affectuosè instando, duritiæ meæ superbiā supplici humilitate vicisti, in tātū ut ipse jam promitterem quòd optabas: quamvis magis dignū foret hæc me à te suscipere, quā me tibi hujusmodi destinare. Quia tamen instantia tuæ devotionis me compellit, stultum fieri in parte ista: sicut potero qualitercunq; experiar quod hortaris; non tamen tibi alia specialia scribens, nisi ea, quæ rudia & simplicia mihi ipsi colligere proponebam, ex quibus jam plurima benè nôsti. Sed interim alloquens dilectionem tuam charissimam, cùm nullus, sicut experientia certa docet, perfectè Deo servire possit, nisi dissolvere ōnino se procuret

curet à mundo: oportet, si sequi volumus Dominum Salvatorem, voci nos Propheticæ obedire: ut scilicet peccatorum colligationibus dissolutis, *dissolvamus fasciculos depriměntes*; Isa: 18. 6. quatenus à terrenis actibus dissoluti, sequamur liberis gressibus Redemptorem: quia juxta Apostoli testimonium, *nemo militans Deo, debet se negotiis sæcularibus implicare.* 1. Tim. 2. 4. Nunquã ergo de aliqua re creata, nisi in quantum nostrum excitet divini amoris & dilectionis affectũ, Corliberum sit. cor nostrum esse solicitum permittamus, quia multiplex rerum labentium varietas plus debito ruminata, non solùm animum distrahendo, pacatæ mentis gratam interrũpit quietem; verumetiam in animo gignendo phantasias, turbulentæ quassa-

quassationis molestia, importunè impellit eandem: sed potiùs affectionis omnium terrenorum sarcina onerosa deposita, absqué retardationis gravedine, curramus ad illum, qui nos salubriter invitat, in quo est animarum opulenta refectio, & pax summa, quæ exsuperat o-
Matt: 11. 28. mnem sensum. *Venite ad me*, inquit, *omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiā vos.*
Dulcis vox invitātis Christi. O Domine quo indiges? quare vocas? quid tibi commune nobiscum? O veræ pietatis vox! *Venite ad me*, inquit, *& ego reficiam vos.* O Dei nostri dignatio admirabilis! O charitas ineffabilis! Quis enim aliquando fecit talia? quis unquam audivit: quisve conspexit similia? Ecce, invitat inimicos, hortatur reos, allicit ingratos. *Veni-*

te,

te, inquit, *ad me omnes, & discite à me. Tollite jugum meũ super vos: & invenietis requiẽ animabus vestris.* O verba dulcia, verba Deifica, & penetrabiliora omni gladio ancipiti, intima præcordiorum eviscerantia, nimiaqué repleta dulcedine, usqué ad divisionem animæ pertingentia! Expergiscere nunc, ô anima Christiana, ad tãtæ benignitatis amorem, dulcedinis tantæ saporem, & ad tantæ svavitatis odorem. Certè qui ista non sentit, infirmus est, alienatus jam proximat morti. Inardesce quæso, ô anima mea, pingvesce amore, dulcesce sapore. nemo te prohibeat intrare tenere, gustare. Quid amplius quærimus? quid ultrà exspectamus? quid desideramus in hac vita? Habemus

In quo omnia bona.

mus in Christo omnia bona. Sed heu ô insania nostra mirabilis! ô infirmitas miserabilis! ô vesania detestabilis! Nam vocamur ad requiem, & sequimur laborem; invitamur ad solatium, & quærimus dolorẽ; promittitur gaudium, & appetimus mærorẽ. Mirabilis prorsus infirmitas, miseraqué perversitas. Jam omnes insensibiles facti sumus, & quasi deteriores simulachris habentes oculos & non videntes; aures, & non audientes, rationem, & nõ discernentes, amarum dulce, & dulce amarũ ponẽtes. O Deus, unde nobis tantæ perversitatis correctio? unde nobis tantæ offensionis satisfactio? Certè, nihil tale invenitur in nobis, nisi tuo munere tribuatur. Tu enim solus potes nos corrigere, tu

tu ſolus pro noſtris delictis ſatisfacere, qui ſolus noſti figmẽtum noſtrum, ſalus & redemptio noſtra, qui ſolum illis hoc facis, qui ſe miſeros conſpiciẽtes in imis, à te ſolum relevari confidunt. Levemus ergo ad Deum mentis noſtræ oculos in directo, & videamus ubi nunc proſtrati ſumus: quoniam *qui propriũ caſum ignorat, ſurgere minùs curat.* Cognoſcentes verò clamemus in fortitudine ad Deum de profundis, ut nobis adjutricem porrigat miſericordiæ ſuæ manum, quæ abbreviari nunquam poterit ad ſalvandum. Ne quæſo confidentiam amittamus, magnam remunerationem habentem, adeamus thronum gratiæ jus cum fiducia, fructum noſtræ fidei reportantes, ſalutem, ſcilicet animarum

Qui cũ fiducia etiam peccatoribus adeũdũ.

Absq; mora. marum nostrarum. Nulla nobis insit cunctatio. Jam vita nos vocat, salus exspectat, tribulatio compellit intrare. Quid ergo facimus? quid pigritamur? quid moras contrahimus? Festinemus ingredi in illã requiẽ jucunditatis æternæ, ubi sunt magna & inscrutabilia, quorũ non est numerus. Ascendat quæso Jerusalem super cor nostrum, suspiremus ad patriam nostram; tendamus sursum ad matrem nostram. Introëamus in potentiam Domini, & intueamur nostrum regem in ea regnantem, & liquescant in miserationibus ejus corda nostra. Agamus illi gratias toto corde, qui defectum nostræ ingratitudinis non considerãs, suæ non abstulit à nobis misericordiæ pietatem, desiderium nobis tribuens,

buens, ipsius viam currere mãdatorum, quam sine desiderio nullus currere potest: quòd quidem munus non est vilipẽdendum, sed gratiæ reputandum, cùm hoc Prophetarum ille eximius se asserat cõcupisse, qui ait: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tẽpore.* Ps. 118. 20. Sine tẽpore. Sed quia hoc ipsum desideriũ aliquando nimia tepiditate nostræ incuriæ & negligentiæ lassescit: cogitavi quædam incitationis hujus memorialia annotare, in quib9 fugienda pateant & sequenda, quæ quidem cum affectu affectuosè speculantes, pristino vigore resumpto, tam diu infatigabiliter, virtutibus & gratiis in charitate divina crescamus, quo adusqué perfectum veniat desiderium collium æternorũ.

Po-

Ponuntur autem memorialiũ prædictorum priùs quædam generalia, postmodum specialibus subsequentibus.

Memorialia generalia.

SUnt ergo quædam virtutes probatæ in juvenibus, & scalæ salutis, per quas sine dubio ad perfectionem virtutum, & culmen gloriæ possunt ascendere, fideliter exercitati per eas: videlicet sancta verecundia in cunctis rebus & actibus; scilicet tarditas loquendi, promptitudo obediendi, frequentatio orationis; fugere otium, & dissolutiones, purè & frequenter confiteri, libenter servire, & infructuosum consortium devitare. Hæ namqué sunt margaritæ fulgentes, quæ possessorem suum Deo & Angelis faciunt gratiosum. Dum autem ei placue-

Scala salutis octo graduum.

placuerit, qui te ſegregavit ex utero matris tuæ, vocavitqué per gratiam ſuam, ut in te revelaret imaginem filii ſui, de miſerabili ſervitute Ægyptiaca transferens te in libertatẽ filiorum Dei, jamqué in viam novi hominis inceperis pedem ponere, quæ inter timorem & amorem humilitatis eſt ſemita conſtituta: tunc per eãdem humilitatis viam, ad eminentiora conſcendens, poteris te in altioribus exercere, ex quibus certa memorialia ſubſcribuntur.

De cõſolationib9 ſæculi deſerẽdis.

Primum. Oportet ergo ante omnia te cupiẽtem veſtigia ſequi Salvatoris, ut ſpem tuam totã fixam in Domino habeas, de omnibus hujus mundi conſolationibus penitus deſperãs.

De

De vitiis & concupiscentiis extirpandis.

Secundũ est, ut ab omnibus vitiis & concupiscentiis malis, in quantũ sustinet humana cõditio, te ipsum studeas penitus emundare, ut fermento veteri totius malitiæ & nequitiæ expurgato, ambules in novitate vitæ post Christum: quia nisi priùs hujusmodi cathenas iniquitatis confregeris, anima tua in tenebris aggravata, ad cœlestia non poterit elevari.

De colligationibus resecandis.

Tertium est, ut à te ipso dissolvas omnem colligationem extrinsecam, ut sana & pura mente possis Deo colligari.

De tribulationib9 cum patiẽtia tolerãdis.

Quartum est, ut amore altissimi & sponsi tui Christi, omnes

omnes mundi hujus persecutiones æquanimiter feras: imò si possibile est, pro voto suscipiens, solùm in Christi passionibus delecteris; renuensqué omnem temporalem lætitiam, in ipsis tribulationibꝰ hilarescas: omnes reputans tibi ad purgationem peccaminum, & lucrū animæ tuæ præparatas.

Ut de nulla re conqueraris.

Quintum, ut cùm Creatorē tuum te sentias offendisse, rationem tibi fieri non poscas ab aliqua creatura.

De sui ipsius contemptu & paupertate.

Sextum, ut habeas despectui temetipsum cupiens ab omnibus despici: zelansquē sacratissimam paupertatem, in omnibus, quæ ad te spectant, asperitatem, vilitatem, & parcitatem

habeas quantum potes: non tamen in aliis requiras, ſed potiùs lætus & gaudens de omni conſolatione fraterna, eis ſicut oportet obſequendo & miniſtrando aſſiſtas, omni conſolatione eos reputans eſſe dignos, niſi (quod abſit) ita tibi in aliquo pateret divina offenſa, quod omni excuſatione careret; de qua competiendo & timendo, ex intimo corde doleas quantum potes.

De honoribus fugiendis.

Septimum eſt, ut omni tempore in timore ſtans, blanditias hujus ſæculi, honores, glorias vel favores, auraſq; vanæ gloriæ; quaſi mortiferas peſtes omnino fugias toto poſſe; ſtansqué continuo in te ipſo, omni hora habeas te ſuſpectum: quia ſi tui ipſius victoriam fueris aſſecu-

ſecutus, nullus hoſtis interiùs vel exteriùs tibi nocebit.

De humilitate vera.

Octavũ eſt, ut amore illius, qui cùm ſit Dominus omnium cœleſtium, terreſtrium & infernorum, pro nobis aſſumpſit viliſſimam ſervi formam, in ea ſubjiciens ſe voluntariè hominum poteſtati, humiliando te ipſum, omnem hominem reputes tuum dominum, & te veriſſimè reputes ſervum omniũ, & in omnibus circa hominem te reputes ſicut ſervum: ſic enim tranquillitatem & pacem cum omnibus perpetuam obtines, ſcandalum penitus ignorabis.

De pace animæ, & quomodo habetur.

Nonum, ut nihil eorum tangas, quæ te ſpirituali utilitate

non tangunt: hoc eſt, de nulla re cures, vel implices te in aliquo, exteriùs vel interiùs quoquo modo, ubi non invenis animæ tuæ lucrum, nec in hujuſmodi te ab aliquo implicari permittas.

De cuſtodia ſenſuum.

Decimum, ut viſui atqué omnibus corporis ſenſibus omnimodam cuſtodiam ponas: ita ut nihil prorſus velis videre vel audire, aut tangere, niſi utilia animæ tuæ. Lingvam etiã diligentiſſimè reſtringas: ut nihil loquaris, niſi interrogatus, vel neceſſitate, vel utilitate evidenti coactus; & hoc cum reverentia animi, & timoris dulcedine, breviter & ſubmiſſè, ſi potes, ſemper devitans prolixitatem verborum, eorum occaſiones juxta poſſe præſcindens.

De

De solitudine & vigiliis.

Undecimum, ut gratam sanctamq; solitudinem desiderans omni tempore operationẽ vigiliarum habeas pretiosam, in ipsis semper offerens Deo orationes tuas cum attẽtione verborum, dovotionis fervore, & humilitate profunda.

De divino officio.

Duodecimum, ut cum debes divinum officium celebrare, ita factus in te ipso quietus oblivi-scaris omnium terrenorum; quatenus fixa mente cœlestib9 insistens mysteriis, cum tamen illud devotione, reverentia, gaudio ac timore persolvas, quasi inter Angelorum agmina constitutus, divino conspectui laudes præsentialiter offeras cum eisdem.

Quòd ſuper omnia habeas in devotione Virginem glorioſam.

Tertiumdecimũ, ut glorioſã Reginam Domini noſtri Matrẽ benedictam, in ſummo habeas omni tempore venerationis affectu: & in cunctis ad eam neceſſitatibus, periculis & preſſuris, tanquam ad refugium tutiſſimum te convertas, ipſius tutelæ præſidiũ flagitando, eãqué in tuam ſuſcipiens advocatam, devotiſſimè ac ſecurè tuam ei cauſam committas: quia mater eſt miſericordiæ, quotidie ſtudens ei ſpecialem & ſingularem reverentiam exhibere. Et ut tua devotio ſit ei accepta & reverentia grata, ipſius puritatem & munditiam cum omni virtute, mente, & corpore, illibatè in te ipſo ſervando,

vando, toto conatu nitaris, humilitate & manſvetudine ejus veſtigia imitari.

Quomodo fugienda ſunt cōſortia mulierum.

Quartumdecimum, ut ubicũqué mulieres & virgines & juvenes quoſcunqué, præter neceſſitatis vel manifeſtæ utilitatis cauſam devites, & unum ubicunqué fueris elige tibi patrem, virum ſanctum, diſcretum & pium, doctum potiùs experientiâ operis, quàm ſublimitate ſermonis, qui te verbis & exemplis efficacibus & probatis, ad divinum amorem inſtruat & inflammet; ad quem in cunctis neceſſitatibus tuis poſſis habere recurſum, & ſpirituale ſolamen.

De fuga acediæ & triſtitiæ.

Quintumdecimum, ut omnem

frigiditatem acediæ & triſtitiæ, in qua latet via confuſionis, quæ ducit ad mortem, à teipſo ſummo ſtudio depellens, interius exteriusqué ſerenus ſemper & tranquillus exiſtas; nulli contradicas, vel reſiſtas in aliquo: ſed potiùs omni modo, per omnia omnibus acquieſcas, dummodo divinæ laudi vel ſaluti animæ non obſiſtat.

Quòd de omnibus habeas bonum exemplum.

Sextumdecimum, ut omnes affectiones tuas ac voluntates conformes divinæ voluntati, omnia te ædificent, nequé te deædificet aliquid in hoc mundo, puritatis & innocentiæ gratia divini tibi muneris elargitæ, nec aliorũ plus debito defectibus perturbatus, iniquitati addendo iniquitatem, alienis ſordi-

fordibus polluaris: ne, dum cupis alios de pelago liberare, deteriùs ipſe corruas in profũdum. Potiùs igitur omnia quibus non potes ſine detrimento prodeſſe, operiens charitate benigna, illi ſummæ ſapientiæ derelinquas, quæ novit bona de malis elicere quibuscunqué: ſicqué in bonis operibꝰ pariter atqué malis, ſpiritualem, Domino concedente, poteris reperire profectum.

De custodia cordis.

Septimumdecimũ, ut cor tuũ ſervans omni cuſtodia, ſolis ſpiritualibus exercitiis deditum, nullæ ibi rerum viſibilium imprimantur concupiſcentiæ: ut creaturis omnibus alienum, liberè poſſit vacare omniũ creatori.

De charitate ad proximos.

Octavumdecimũ, ut imaginẽ ac similitudinem majestatis divinæ considerans in cũctis hominibus, ita omnes diligas intimæ charitatis affectu, omniũqué, & maximè infirmorum, & quorumcunq́; indigentium curam geras; dummodo circa spiritualia tibi non fiat nociva distractio: sicut bona mater diligit atqué curat unicum filium prædilectum.

De orationibus cum operib9 sanctis.

Nonumdecimum ut continué mentem tuam ita habeas ordinatam cum Deo, sic quod omne opus tuum atqué exercitiũ tam mentis, quàm corporis sit oratio: omniaq́; servitia, & maximè humiliora cum tanto facias charitatis fervore, ac

si ea

ſi ea Chriſto corporaliter exhi-beres. Quod certè debes & po-tes veraciter cogitare: quoniã ipſe dixit in Evangelio: *Quod uni ex minimis meis feciſtis, mi-hi feciſtis.* Matt: 25. 40.

De obedientia ſancta.

Viceſimum ut honorem & re-verentiam omnibus tam debi-tam quàm devotam, ſanctiſ-ſimæ obedientiæ normam, non ſolùm magnis, verumetiam mi-nimis, quaſi pupillam ſtudeas ſemper ſervare illæſam. Obe-diens quidem nedum majori-bus ut prælatis: verumetiam omnibus ſubjiciens quibuscũ-qué, abnegando te ipſum pro Chriſto; in bonis & indifferẽ-tibus ſemper alterius ſtudeas facere voluntatem; in nullo præbens te alicui onerosum: ſed potiùs in charitate Chriſti

Obediẽtia pupilla oculi.

diligens universos, te ipsum communiter omnibus gratum reddens, affabilitates, amicitias,& familiaritates fugias singulares. Summoperè caveas ne unquam verbo vel facto, vel gestu alicujus rancoris, odii, clamoris, injuriæ, turbationis, murmurationis, detractionis, scandali,& adulationis, & quorumcunq; similium aliqua ratione vel modo, per te vel alium, causa vel occasio fias.

Quòd tribulationes & consolationes occultè teneas.

Vicesimumprimum, ut virtutes vel gratias speciales, quas in te, vel per te divina misericordia operari dignatur, tribulationes & prælia, virtutisqué propositum, vel similia, ab omnibus abscondere studeas quan-

quantum potes. His tamen exceptis, quæ proprio sacerdoti in propria debent accusatione detegi: nisi fortè alicui tuo speciali & probato amico, ea spiritualis utilitatis gratia revelares, cujus consilium vel doctrinam in hujusmodi credas tibi posse valere, solicitus semper furari tempus ubiqué: ut possis solitæ orationi & meditationi sanctæ vacare, ut sedendo solitarius elevatus sis desiderio ad superna.

Quòd Deum semper & ubiq; habeas in memoria.

Vicesimumsecundum, ut solutus ab omnibus creaturis, tanto mentis conatu, desideriiq; fervore, circa tuum Creatorē intendas, ut quasi omnium inferiorum oblitus, quidquid agas, & ubicunq; steteris, & quibuscunq;

cunq; negotiis impliceris, die ac nocte, & omni momento, & hora Deum semper habeas in memoria, credens & cogitans te esse verissimè coram eo, & ipsum cogitans undiq; te aspicere. Hæc autem cogita cum magna reverentia ac timore pariter & amore, & cum magna discretione: nunc ante pedes immensæ majestatis ejus prostratus, corde amarissimo peccatorum veniam postulando; nunc sacratissimæ passionis Filii Dei, gladio compassionis coram ejus cruce vulneratus, cum eo lacrymosus & flebilis apparendo; nunc totius vitæ illius decursum obliquitati tuæ velut rectitudinis lineam proponendo nunc in enarrabilia & immensa Dei beneficia mente pertractans, gratiarum actionibus

Exercitia devotionis & pietatis.

insi-

insistendo; nunc stimulis ipsius amoris ardentissimè punctus, ipsum in creaturis omnibus intuendo, nunc potentiam, nunc sapientiam, nunc bonitatem & clementiam ejus attendens, eũ devotissimè in cunctis operibus suis collaudando; nunc desiderio Patriæ cœlestis attractus, ad ipsum gemebundis suspiriis anhelando; nunc circa nos viscera inæstimabilis charitatis ejus aspiciens, lætabunda quadam & excessiva admiratione, corde & animo in ipso deficiendo; nunc te præcipitẽ, nunc te fugientem, nunc te ruentem, nunc Deũ te tenentem, sublevantem, retinentem & attrahentem; nunc Deum te ingratum per omnia conservãtem considerans, ineffabilibus divinæ misericordiæ visceribꝰ

tibi

tibi patefactis, nimio in eo charitatis ardore te conferens, totum te fletibus resolvendo; nũc verò occultissima, profundissima & summè arcana, nimiũq; stupenda judicia justitiæ ejus diligenter attendens, eum in omnibus fidelis & cõstans cũ sũmo amore, ingenti quoq; timore ac tremore, discretus, supplex & humilis venerãdo, præ omnibus autem continuam & vivam memoriam ipsius sacratissimæ passionis, in anima & corpore tuo ferens, ei, quantũ potes, studeas conformari.

De solicita custodia sui ipsius.

Vicesimumtertium, ut super custodia tua vigilans, omni tempore ab antiqui hostis fraudibus, (qui sæpè se in angelum lucis transfigurans, omni tempore & omni via, homini la-

que-

queũ tẽdit & retia, ut animas noſtras valeat captivare) ſolicitudine te tutiſſima tuearis: venãtiũ laqueos fugiẽs ſicut paſſer; tãtæq; puritatis humilitate ſãcta in oculis tuis fias, ne ſubtiliſſima ejus retia te valeãt cõtinere: à quibus ſanè tũc poteris liberari illæſ9, cùm effect9 fueris Iſraël, cõtinuè mẽtalib9 oculis videns Deum, quia non dormitabit neq; dormiet ejus cuſtos.

De pura confeſſione peccatorũ.

Viceſimũquartũ, ut tenes indefeſſum inſtituti ſancti rigorẽ ſacris ardoribus cœleſtiũ deſideriorũ ſuccẽſus, mẽtis & corporis mũditiæ pulchritudinẽ, ĩnocẽtiæ puritatẽ, cõſciẽtiæq; teneritudinẽ cõſervãs cura diligẽtiſſima caveas, * ne ũquã tepẽdo in aliquo reſipiſcas. Ad quod quidẽ diligẽtiùs & ſpuriùs cõſer-

* fort: leg: ne unquã reſpiciendo in aliquo tepeſcas.

servãdũ, quotidiana discussione, septies in die examines vitam tuã. Sẽper antè vel immediatè post quãlibet horã canonicã, cõsiderãs & discutiẽs attẽtissimè qualiter de hora in horã ambulaveris dignè Deo, sine macula injustitiæ semita. Et quia nemo est, qui sic disciplinã & justitiã observet, ut nihil penitꝰ negligat vel omittat: ideo necessariũ est, ut ad pœnitẽtiæ lavacrũ recurrẽs cũ dolore & gemitu, sæpissimè tuæ accusationi insistas. In qua quidẽ accusatione, seu cõfusione integrè, veraciter & purè, sine omni velamine excusationis, vel occultationis, seu palliationis, per ordinẽ õnes tuos retexẽdo defectꝰ, sacerdoti proprio tãquã Deo debes intimare, narrãdo priùs omissiones, quas in his, quæ sunt ad Deũ, fecisti, & ma-

Quotidiana conscientiæ discussio.

Cõfessio qualis esse debeat.

& maximè in oratione quãtũ ad duplicẽ ejus partẽ, mentalẽ scilicet & vocalẽ; deinde defectus in observatione justitiæ quo ad proximũ, post, cõmissiones, quas egisti ex mala custodia sensuũ, & adjacentiũ affectionũ & cogitationum. Hanc autẽ confessionẽ sẽper debet cõtritio & satisfactio comitari: ut doleas, videlicet, de omnibꝰ offensis, nõ solùm de magnis, sed etiã de modicis; & dolẽdo caveas iterare culpã, sẽper studẽs causas & occasiones peccati præscindere, quãtũcũq; per amorẽ videantur tibi cõjũctè: quia tunc juxta Salvatoris sententiã eruendus est oculus scandalizãs, id est, occasiones peccati vitãdæ, quæ quidẽ apparent nobis delectabiles nimiũ, etiã si multũ nobis displiceant earũ effectus. Unde fortissimum est in hac pugna

Mat. 5.30.

gna bellũ: & ideo oportet secũ-dũ Dei præceptum esse cœcum, surdum, & mutũ, & insensibilem ad omnia, in quibus non invenit anima lucrũ. Ut autem divinorum præceptorũ disciplinæ cœlestis observantiã, in supradictis & cæteris aliis soliciùs intẽdas, ac fervẽtius accẽdaris, studeas hæc quĩq; semel ad minꝰ inter diẽ & noctẽ affectuosè & morosè omni tẽpore sincera mẽte tractare: *quàm, scilicet, sit brevis vita nostra; quàm lubrica via, quàm mors incerta, quæ præmia justis, quæ supplicia parãtur injustis: ut nõ sit servitiũ sine timore, nec gaudium sine tremore.*

Rumi nãda hæc quĩq; semper.

Quales esse debemus in nostra reputatione, quamvis perfecti.

Vicesimũ quintũ & ultimũ, ut cùm Divina gratia largiente, omnia bene feceris, te servum inutilẽ

&

& peccatorē recognoſcens omni beneficio Dei reputes te indignũ, ſemper robuſtiſſimam fidē tenens, repletꝰ charitate divina, fiducia magna ſperans ab ipſo miſericordiſſimo Patre, miſericordiæ tibi viſcera aperiri: ut dũ in foſsã profũdæ humilitatis firmiſſima jeceris fidei fundamēta, erexeriſq́; lucidiſſimos parietes cõtinuæ ac fervidæ charitatis, decoratos omnium virtutum picturis, tectũq́; deſideratæ ſpei beatiſſimæ poſueris glorioſum; tandem omnibꝰ ordinatè, diſpoſitis, ſummus ille cœleſtis inhabitator, dulciſq́: hoſpes fideliũ animarũ, cujꝰ *delitiæ eſſe cũ filiis hominũ*; tãdiu tecũ dignetur inhabitare per gratiã in præſenti ſæculo vel exilio, quouſq́; poſt terminũ vitæ hujus, in cœleſtis beatitudinis patria, glorioſa ſtola

perpe-

perpetuæ immortalitatis indutus, claritatem vultus ejus, cum omnibus sanctis cernere merearis in jubilo; ubi erit summa felicitas & æterna beatitudo finis & complementum omniũ desideriorum nostrorum.

Conclusio Epistolæ hujus.

Hoc verũtamen adhuc scias charissime frater indubitanter, quòd nisi perfectè abnegaveris temetipsũ, sequi nõ poteris vestigia Salvatoris: & sine solicitudine cõtinua & labore, ejus gratiã adipisci nequibis. Et nisi assiduè pulsaveris portas ejus, ingredi nõ poteris ad pacem mẽtis. Et nisi te instãter in timore Dei tenueris, cito Domus tua corruet in profundũ. Et si fideliter & cõstãter te tenueris, & exercitatus fueris in prædictis: spero in misericordia Salvatoris, quod te gratia sua

Solicitè ambulandũ cum Deo.

dignũ

dignũ faciet in præſenti, ſecũq; potieris gloria in futuro: quod ipſe tibi cõcedat, qui eſt trinus & unus in ſæcula ſæculorũ benedictus, Amen.

Hæc autẽ, chariſſime, nõ ideo tibi ſcripſi, quia te crederẽ talib9 indigere: ſed quia antè collegerã pro me ipſo, cernenſq; meæ incõſtantiæ pronitatẽ, ſeu conſtantiæ parvitatẽ, cogitavi ea tibi tanquã coadjutori fideli communicare: ut quod mea puſillanimitate negligentiaq; teporis omittitur, tua magnanimitate, fervoriſq; ſolicitudine reſtauretur; maximè cùm te concordẽ quaſi õnibus votis meis, in hujuſmodi ſimplicioribꝰ plurimũ delectari cognoſcam. Quapropter chariſſime in Chriſto, hæc ea rogo charitate ſuſcipias, qua illa tibi me ſcio affectione miſiſſe; ut videlicet

ce his õnibus ſupradictis, quorũ quidẽ diſciplina nõ videtur eſſe gaudii ſed mœroris, ita per cœleſtiũ ſtudiorũ exercitia ſtudeas te mãcipare, ut pacatiſſimũ juſtitiæ fructũ afferãt in futuro; & exſpectationis ejus dulcis memoria etiã in præſenti, animam tuã guſtu devotionis, adipe & pingvedine repleat, in Chriſto Jeſu Domino noſtro: cui me aridũ & verboſum potiùs quàm devotũ, devotis tuis orationibus cõmendabis, cui eſt honor & gloria, decus & imperiũ per infinita ſæcula ſæculorum, Amen.

In

Ad

Ordi-

Puri-

Rigi-

rigi-

Virtu-

Speculum
Disciplinae
ad Novitios